

Methodological Output

Methods of Work with Pre-School Children Supporting Their Social and Emotional Development

---

Contents

1 Introduction	3
2 Problems faced by teachers	3
3 Effective programs and methods	9
3.1 Incredible Years:.....	10
3.2 Tiny Signers	11
4 Recommended activities	12
4.1 Respecting the rules	13
4.2 Aggression and self-control	16
4.3 Establishing relationships	19
4.4 Signing	21
4.5 Cooperating with parents	24
5 Evaluations	25
6 Conclusions	27
Shrnutí výstupu: Inkluzivní metody	27
Zhrnutie výstupu: Inkluzívne metódy	38
Crynodeb o'r Allbwn: Dulliau Cynhwysol	49
Bibliography:.....	60

This methodology is a key output from the Erasmus+ Strategic Partnership Project: Supporting Social and Emotional Competences of Pre-school Children from Disadvantaged or Culturally Different Environments, funded by Erasmus+ program of European Commission: 2014-1-CZ01-KA201-001988.

The project was implemented in cooperation with:

CEBEI, Wales

Tiny Signers, UK

Wide Open School, Slovakia

Pedagogical Faculty of Masaryk University, Czech Republic

Project Coordinator: Schola Empirica, Czech Republic

1 | Introduction

As established by other reports of this project, preschool and early childhood education are extremely important not just for their normative value in terms of equality of opportunity, but also because the effects of high quality early education lead to human capital upgrading and eventually higher productivity and growth. Inclusive high quality childcare and education has long been the hallmark of the Scandinavian democracies, but given the mounting evidence, many continental European welfare states recently started to support inclusive early education.

However, as is the case with many policies, preschool and early education are not policy areas where increased expenditure is enough to guarantee quality or inclusivity; These need to be guaranteed by well-educated teachers with the ability to not only help children's emotional and cognitive development, but also to create such a classroom environment where as well socioeconomically disadvantaged children can flourish and develop together with their peers. Educating preschool teachers to have this ability is the central point of the entire project as well as this report.

Behind any well-educated teacher is a method, a set of techniques, activities, and specific understanding of the way children learn and interact with one another. This report outlines the methods which, despite being heavily influenced by some of the most rigorously evaluated programmes known world over, are adapted to the highly contextualized needs and problems of participating teachers from England, Wales, Slovakia and the Czech Republic.

This brief introduction is followed by section 2, which outline the problems faced, based on an original research survey conducted as a part of the Erasmus plus Strategic Partnership project. Part 3 then provides an overview of the most influential methods for inclusive preschool education, focusing on the "Incredible Years" programme and the "Tiny Signers" programme. These two parts constitute foundations for the methods of inclusive early education, as they describe the existing problem and the potential solutions (proven to be effective in other contexts). Inspired by the reviewed programmes, section 4 provides an illustrative overview of the methodology, focusing on five different problem areas and describing specific activities or good practices that were a part of the project and that some of the participating teachers are continuously using with success. Section 5 then provides a brief qualitative evaluation based on the teacher's experiences, before section 6 concludes this report.

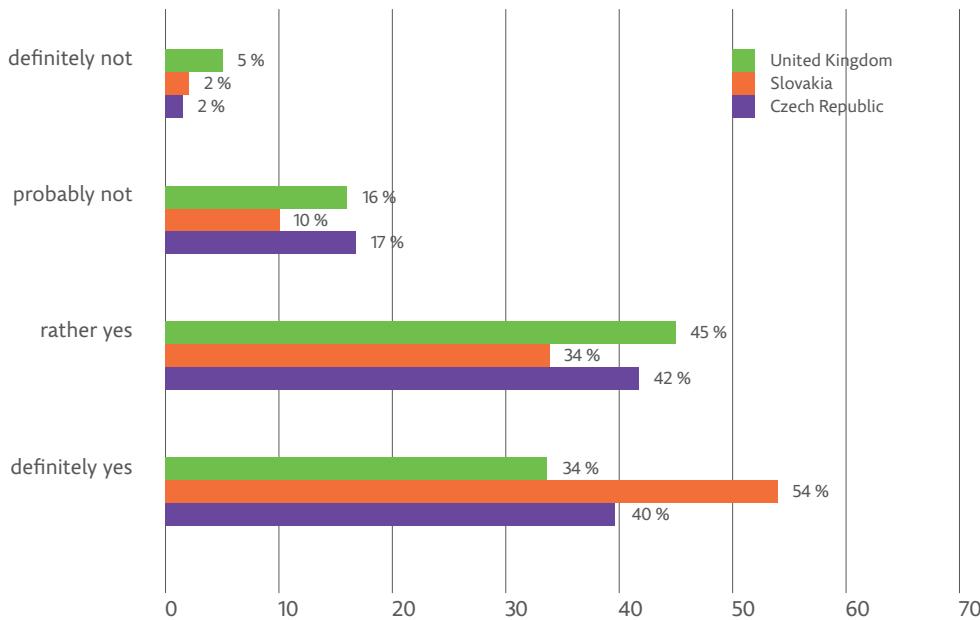
2 | Problems faced by teachers

The initial part of this report deals with the most common problems preschool teachers face in their work with children from socially, culturally or economically disadvantaged environments in the Czech Republic, Slovakia, and the UK. During the first year of the project implementation (2015), we identified these problems using a survey conducted by Schola Empirica with preschool teachers, managers, and professionals in all three countries. The sample size for each country was set to between 40 and 50 respondents. Each respondent was given a questionnaire in which they were asked to answer the majority of questions by using both a scale and written responses to some of the questions (in order to provide a more qualitative "depth" to the research). Unfortunately, the survey design did not disaggregate between the autonomous regions of Wales and England, leaving them bundled as "United Kingdom". Despite this shortcoming, the survey provides sufficient insight to some fundamental problems worth addressing in preschool educational systems of all three countries.

Perhaps the most important problem identified through the survey was how demanding children with special needs can be for preschool teachers (see figure 2.1). In this case, "special needs" were a broad category including socioeconomically weak families, chronic diseases, ADHD, speech impediment, foster care, differing nationality or religion, autism, Asperger's syndrome, sight impediment, physical handicap, mental handicap, or impaired hearing. Interestingly enough, in the qualitative part of the survey, most respondents identified the lack of teaching assistants or the lack of an "individualized" teaching approach as the main areas in which they would like to see improvement. Many of the respondents are responsible for classes of over ten children (some even over twenty), making it extremely difficult to focus individually on children with Special Educational Needs. (SEN)

Figure 2.1: Demands of special needs education

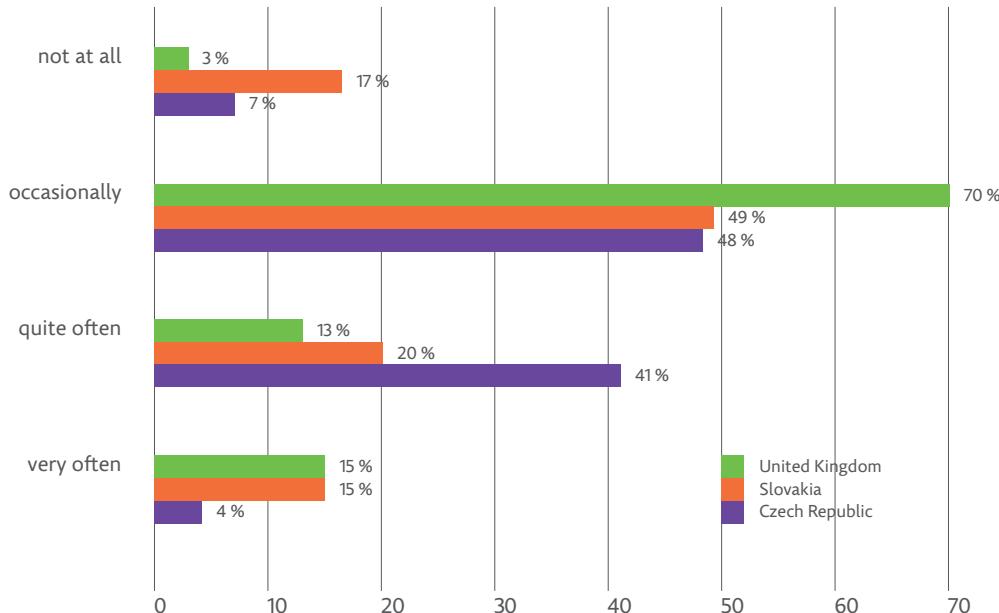
Does the work with SEN children increase demands on you?

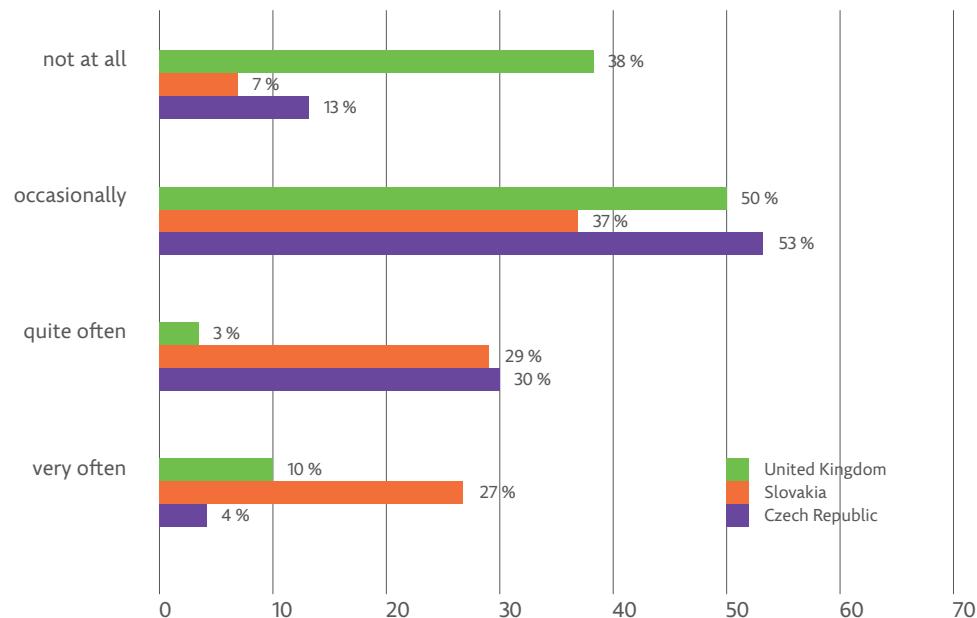
A second substantial problem is the undesirable behavior that children display in preschool setting. The research has identified four behavioral problems: Aggression, emotional instability, bullying, and insufficient hygiene (figure 2.2). Emotional instability and signs of aggression are somewhat common, with most respondents experiencing this behavior occasionally and some even quite often or often. This points to children lacking the necessary "emotional maturity" (or emotional development) to recognize what they are feeling and to act in a controlled way in spite of their emotions. These incidences of aggression are thus not necessarily a manifestation of ill will, based on the fact that bullying has been reported as mainly non-existent or occasional at best. They are indicators of the inability to process one's own feelings, recognize the feelings of others and try to resolve the situation in a reasonable way. The last problem of insufficient hygiene is an issue that is likely rooted in insufficient emphasis on good hygiene in the child's household.

Figure 2.2: Behavior problems in children

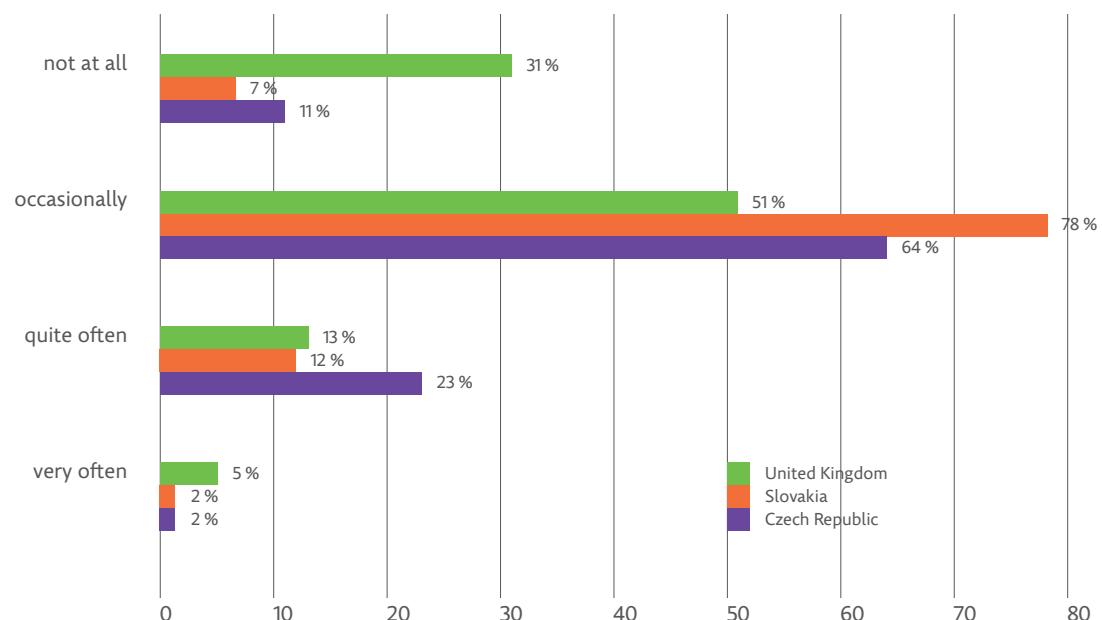
Aggressiveness of children

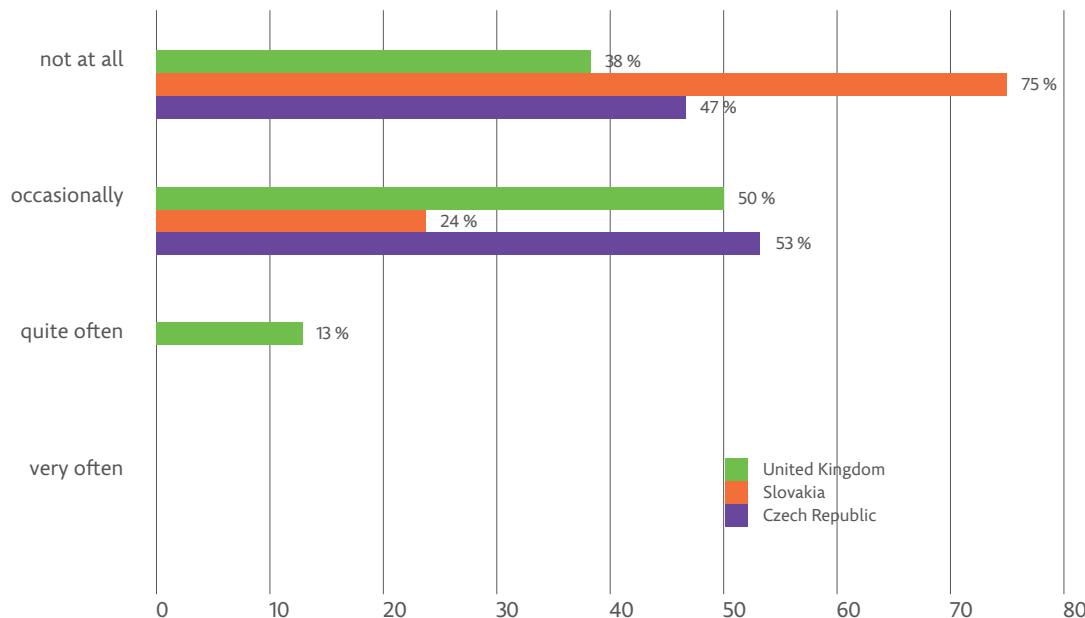
Lack of basic hygiene skills

Signs of emotional instability

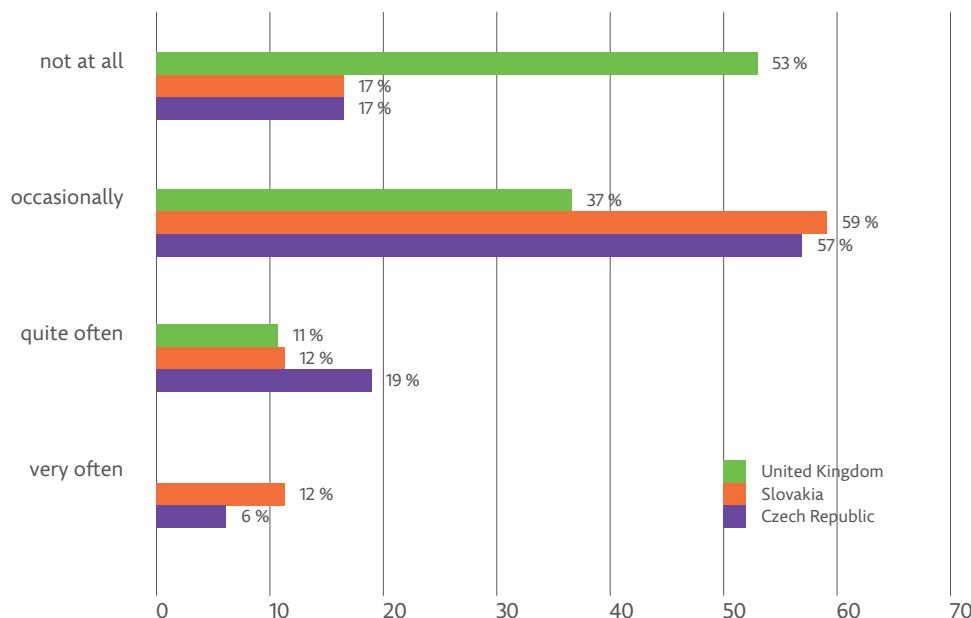
Bullying by children

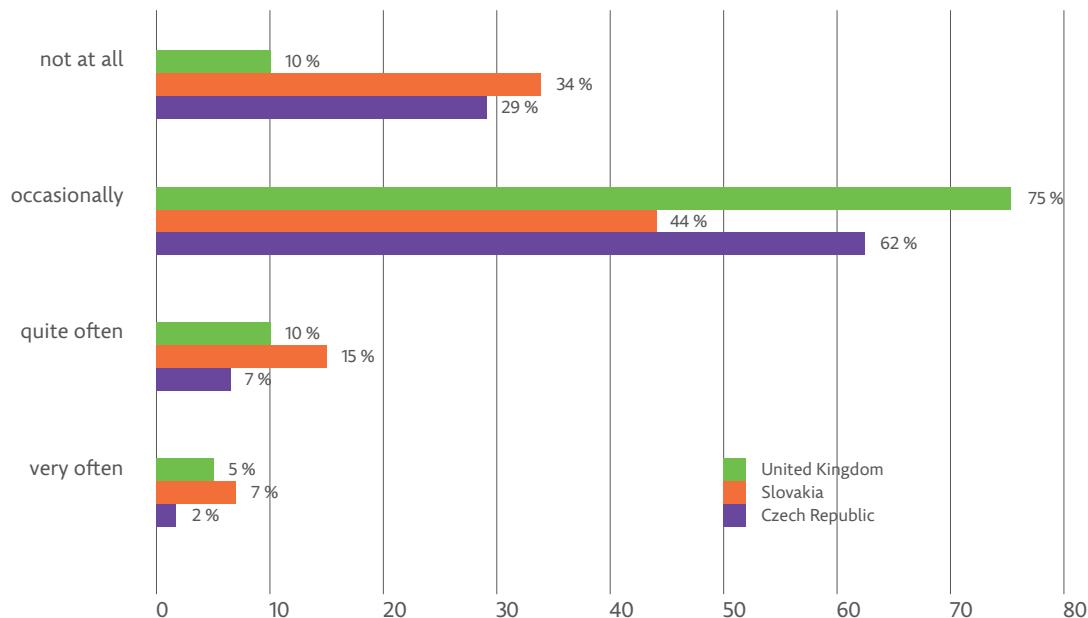
Emphasis on different priorities and generally a different conception of education in child's family has also been mentioned as (mainly) an occasional problem. However, this difference can lead to many other negative effects that are significantly less relative, such as uninterested parents who are difficult to contact and frequent absenteeism of children (problem mainly in Slovakia and Czech Republic) (figure 2.3). Such problems lead to a lack of coordination between what children are taught at home and what they are taught in preschool, which can hinder their development and in extreme cases can even lead to problems in their integration or social exclusion. Despite the fact that these problems have been experienced mainly "occasionally" by the respondents, the potential scarring effects of these issues can be very significant.

Figure 2.3: Attendance and parental involvement

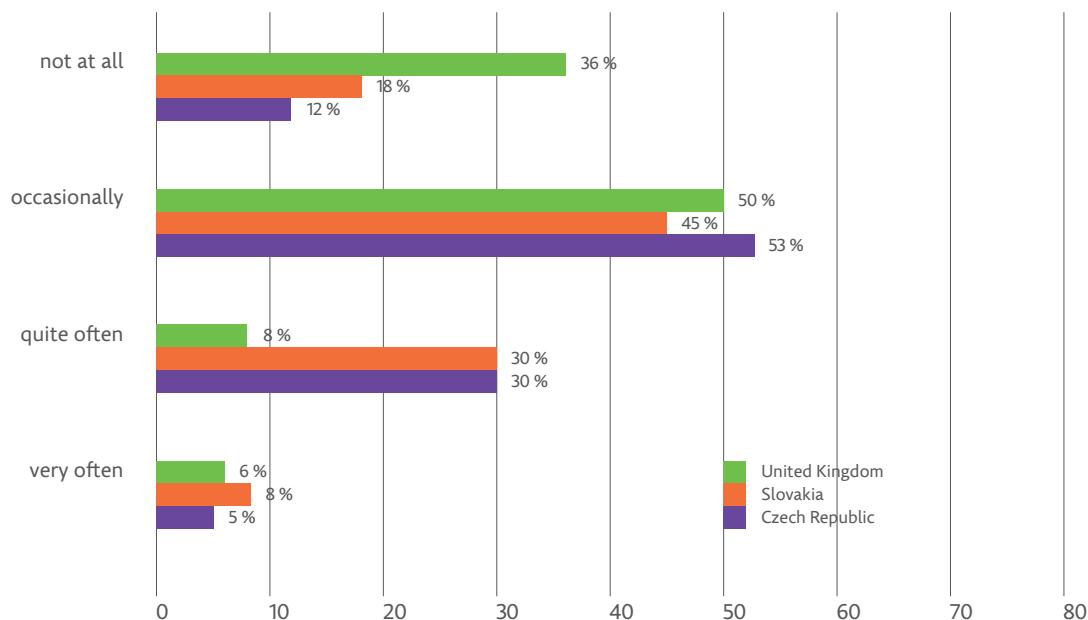
Frequent absence of children

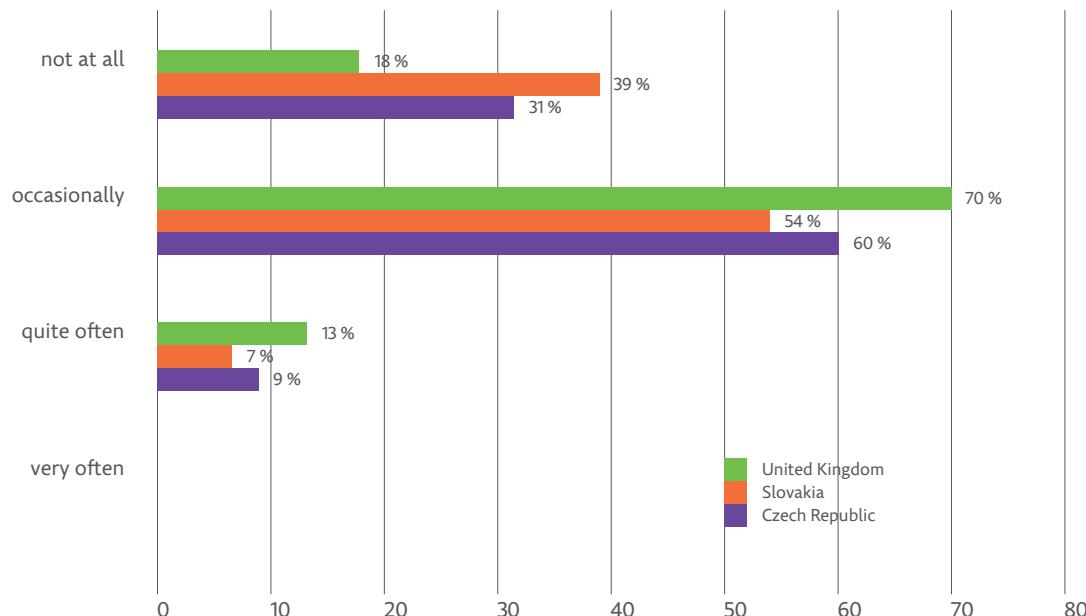

Uninterested parents

Different concept of education in family

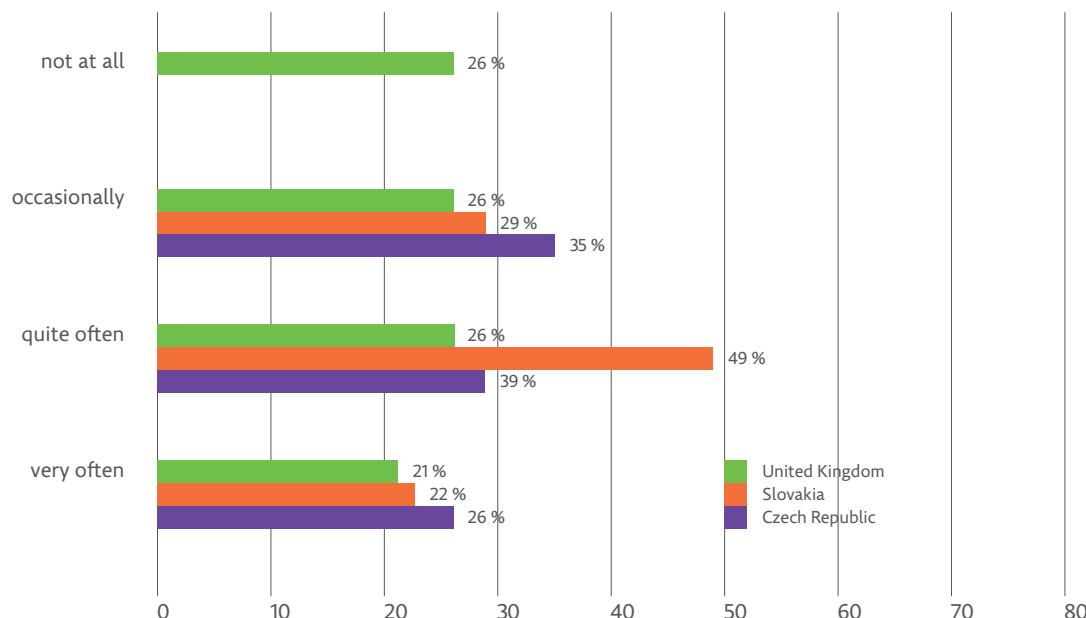

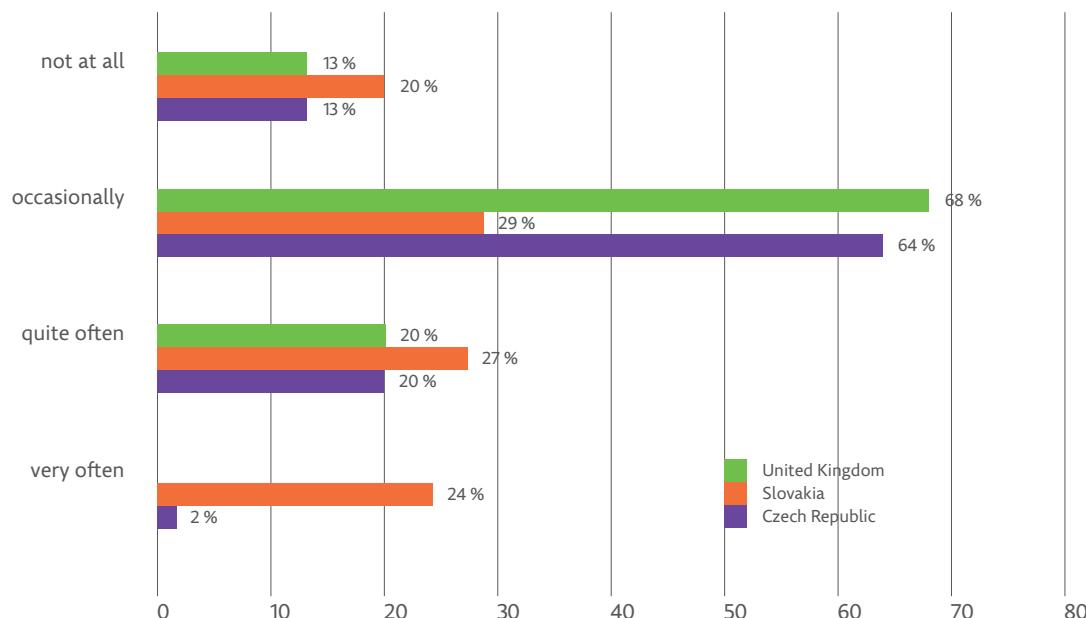
The severity of this problem is perhaps better illustrated by the number of respondents reporting that children bring "improper habits" from their family (figure 2.4). The family background and home environments is very important even when the habits children get are not necessarily "bad". A prime example of this is a different language: If a child is not fluent in the primary language of the classroom he or she will face a language barrier when interacting with teachers and peers (figure 2.4).

Figure 2.4: Bad habits and language barrier

Child with improper habits brought from the family

Language barrier in communication with the child

Based on the evidence provided by the survey, the conclusion could be drawn supporting the fact, that, preschool teachers **do not have the capacity** to help children with special needs in an individual way, they have to manage children with **emotional and aggression problems** and they are having difficulties when **communicating with parents**. The magnitude and frequency of these problems certainly varies between the three countries included in the survey research, but the differences (despite being significant) are not large enough to warrant a drastically different approach for these three countries. Moving forward, these three problems of insufficient capacity, behavioral problems and cooperation with parents will be the key problems that methodology attempts to address.

3 | Effective programs and methods

Building on the three main problems identified by the survey, it is necessary to examine the existing methods for dealing with them, using these methods as a starting point for an inclusive pre-school methodology. First, it is important to rephrase the first problem of insufficient capacity: Insufficient capacity is something that teaching methods cannot really change directly, as funding decisions are either made at a governmental level or are determined by the market. However, appropriate support can reduce the need for additional staff by giving children with special needs the skills to support their integration into the group. This can be achieved by using teaching methods that can be followed by all the children at the same time, helping to reduce the need for an individual work with special needs children. Hence, although proposed educational methods cannot address resource shortages they can help to reduce the need for additional workforce longer term by investing in the necessary resources whilst children are young. The proposed teaching methods are inclusive, comprehensive, and focused on replacing behavioral problems with more socially appropriate behaviors and cooperation with parents.

To this end, we referenced the methods presented on two evidence-based programs: the American “Incredible Years” program and the British “Tiny Signers” program. These programs are examples of evidence based practices for improving children’s social and problem solving skills, which are currently implemented, monitored and tested by the project partner organizations. The US based organization “Incredible Years” has developed one of the most rigorously evaluated educational programs for parents, children and teachers, with a vast research library including randomized controlled trials and quasi-experimental research designs in a wide variety of contexts. This program is extremely comprehensive and emphasizes parental cooperation, teacher education, preventing undesirable behavior, and inclusion of children with SEN. The principles and ideas of this program form a “backbone” of inclusive methodology. “Tiny Signers” is a British signing program, which has different signing versions all around the world, but “Tiny Signers”

seems to be very popular and also substantiated by significant research efforts. This program has shown to not only improve language and overall development of children, but to also support the integration of children with special educational needs and, more importantly, allow for a much more efficient classroom management and management of undesirable behaviors in class. The two approaches are briefly reviewed in this section.

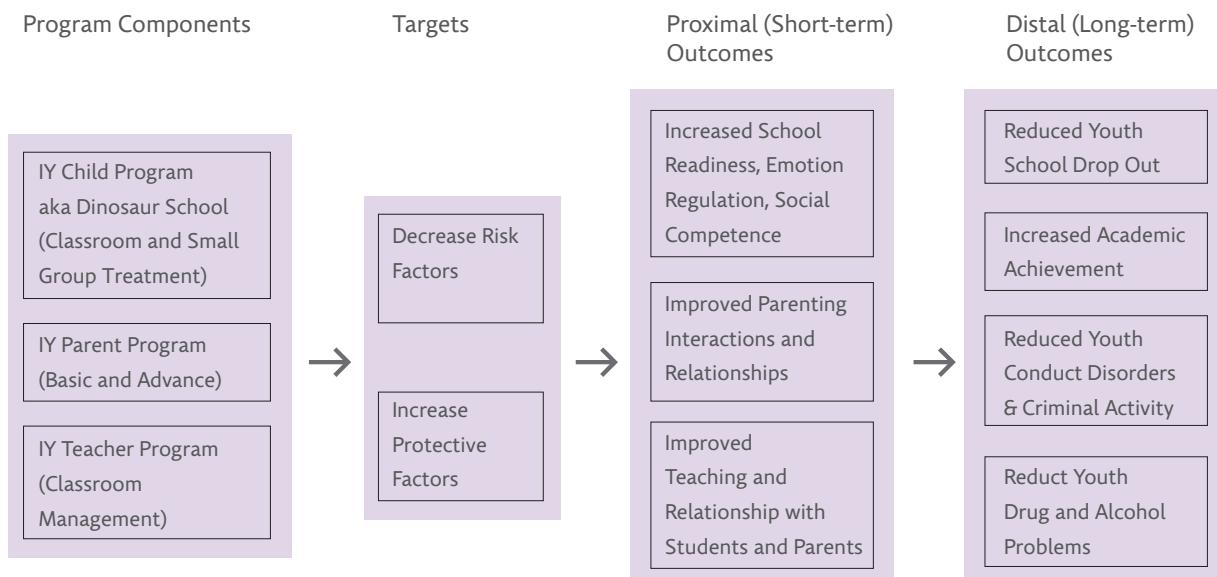
3.1 Incredible Years:

The significant parts of both the “education” and “care” components of Early Child Education and Care (ECEC) happen at home. Therefore, cooperation with parents when it comes to preschool education is of crucial importance. Thus, aligning children’s experience at preschool and at home can have a tremendous positive effect on the child’s development. There are obviously many factors influencing cooperation with parents and the way parents and their children interact, including household poverty, social exclusion, ethnic or cultural background. Building these relationships is a skilled matter in which teachers need support and training. Furthermore, preschool teachers need to be educated and competent in preventing or addressing early behavioral problems that can have negative effects on children as they enter primary education (including children with special needs, who need high-quality early intervention to be able to flourish in the mainstream education system). This is why the “Incredible Years” program has three components: parents training program, teacher training program, and a child program.

In terms of parental training, the children of parents who have been taught appropriate child behavior management skills are more social, less aggressive, and have higher self-esteem (Webster-Stratton, 1999). However, the results of parental training do not always generalize to other situations such as school and peer relationships, so teacher training or child programs can improve the situation (Webster-Stratton & Hammond, 1997). An important conclusion from the rigorous 1997 evaluation of parental and child training program was that when both programs are applied together the positive returns are amplified and consistent across a wide range of evaluation criteria (expert, parent, or teacher assessment) for both parent and child behavior (Webster-Stratton & Hammond, 1997). In other words, the three constituent parts of “Incredible Years” can be delivered separately and they do show good results even as individual interventions, but the best results are achieved when all three are applied together.

These findings of the power of complementary interventions led to the design of “Incredible Years” and its “logic model” (essentially a statement of causality and effects, shown in figure 3.1). This model proposes that all three interventions contribute to decreasing risk factors and increasing protective factors and thus help children to develop fully without any behavioral problems, leading into strong “knock-on” effects in later life by reducing school dropout, increasing academic achievement, reducing drug and alcohol related problems, and criminality.

Figure 3.1: The “Incredible Years” logic model

Source: The Incredible Years website. <<http://incredibleyears.com/programs/>>

This program has been very rigorously evaluated in multiple studies, including randomized control trials applied to different contexts. It is this commitment to research that makes “Incredible Years” a truly evidence based program, with evidence of good returns both in effectiveness and efficiency. The body of literature on effects of “Incredible Years” programs is too large to be summarized in its entirety, but some outcomes are worth highlighting: The programs have been shown to be effective both in developed and developing countries (BakerHenningham, et. al., 2009). It is more effective than eclectic treatment (Taylor et. al., 1998). It is a cost effective way to reduce behavioral problems and shows positive long run economic returns (O’Neill et. al., 2013). It is able to greatly help children with many specific disorders, such as ADHD (Azevedo et. al, 2014).

The “Incredible Years” program design is a starting point for developing an effective methodology, due to its comprehensive nature and the recognition that there are multiple avenues to tackle behavioral problems in child development, which offer the best effect if pursued simultaneously.

3.2 Tiny Signers

Signing has long been used as an aid for hearing impaired children as a part of speech and language therapy with the purpose of supporting the eventual development of spoken language (Doherty-Sneddon, 2008). Later, it was discovered that infants (children younger than 24 months) tend to use symbols and signs even if their hearing is not impaired, as simply a tool to label things and recognize two different objects as part of the same group (Acredolo & Goodwyn, 1988). For example, some infants can recognize the similarity between a fish on a picture and fish in another setting by signing (eg. by making the appropriate action with their mouth), before they can speak. In the late 2000s, signing with toddlers has become a popular approach both with parents and preschool teachers.

Using sign language in a preschool setting is an approach that was introduced with “made up” signs, but was subsequently developed to use existing sign languages (eg. Tiny Signers uses the British sign language). Using already existing sign language has many advantages including ease of access (no special tools outside of internet necessary to look up signs), overall coherence of the method, and the possible head start to learning sign language.

Research shows that using sign supported language in educational setting is effective with different groups of children, including children who have special needs such as delayed speech, Asperger syndrome and children with Down syndrome. Many educators have discovered that using sign language with hearing impaired children and children with special needs can improve their communication, academic skills and social interaction. The teachers are thought to use signs as they speak to give the children directions and teach them new words. Their goal is to use the visual and physical signs for words to help these children understand speech and to talk more themselves. A particular group that stands to benefit from signing in preschool are children for whom the primary language of a preschool is a second language (such as refugees or migrants): Not only does signing help them to learn the language, but it also allows them to interact with other children before learning the language fully, reducing the risk of social exclusion. Another major group that has been shown to benefit from signing are children with reading difficulty (using for example finger-spelling), which improves their reading, talking and writing. Signing is more vivid and captivating than other learning methods, often providing additional motivation for children to learn (Felzer 2000). Lastly, as implicit from the research used to develop signing for toddlers, signing has also been shown to accelerate communication with preverbal hearing babies and toddlers.

More importantly, the research on signing in preschool corroborates the life course focused model of the “Incredible Years” program, in the sense that the immediate benefits signing has to children’s development actually translate into benefits in later life. This has been shown in improved scores on IQ tests when the relevant cohorts reached 8 years of age (Acredolo & Goodwyn, 2000). Signing can also be very beneficial in pre-preschool education by significantly improving the language capabilities of children (better vocabularies and using more complex sentences at two years of age, following signing as a toddler), allowing the children to learn at an accelerated pace (Goodwyn, et. al., 2000). Outside of language development, signing also helps the emotional development of children, especially if parents sign with their child. These parents experience less parenting stress and their relationship with their child is more affectionate (Vallotton, 2012).

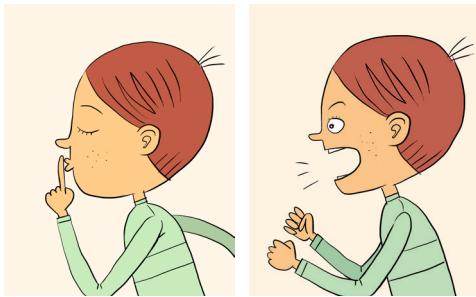
4 | Recommended activities

Inspired by the "Incredible Years" and "Tiny Signers" programs, this section aims to illustrate the methodology more specifically. However, it is important to note that it is not possible to outline one clearly delineated methodology as "the one" that all participating teachers were taught. A large part of the project was allowing the teachers to have a dialogue with relevant experts, during which teachers highlight different problems and bring in different insights. In light of this, the examples and guidelines of this section are merely an illustration of the variety of techniques and concepts that participating preschool teachers acquired.

To illustrate some of the most popular and basic techniques, this section is split into three subsections. The first subsection includes examples of activities that deal with behavioral difficulties and habits of children, for example activities that help children to understand and respect rules. The second subsection deals with activities aimed at containing behavioral problems such as aggression and self-control (activities promoting emotional maturity). The next subsection deals with social competences of children and enables them to learn how to establish new contacts and how to work in team. Some of the activities also propose a strategy to involve parents. Lastly, the third subsection focuses on signing as a method and provides guidelines and examples for its implementation.

4.1 Respecting the rules

13

Benefits: Children will learn how to debate and set rules as a group, internalize them better by "drawing" and exercising them. In case a child breaks the set rules, the drawing should help explain why his or her behavior was not nice and not right.

Parental Involvement: Children will take some of the drawn rules home and they will discuss them with parents, as well as complete some exercise book tasks relevant to rule setting.

ACTIVITY 1

WHAT WE SHOULD NOT FORGET

Organization	mixed group work (4–6 children) and a whole-classroom discussion
Difficulty	Intermediate to advanced
Age of Children	3+ & 5+ (preschool)
Materials	pencils, crayons and (color coded) cards to draw on

Children will be split into groups and will discuss amongst themselves the rules they would like to be in place in the classroom. They will have to draw these rules as simple pictograms, for example, the rule to be quiet can be a raised finger over the mouth. The teachers will provide guidance and assistance, possibly supplying some "example rules" to begin with, but the children should ultimately come up with these rules to internalize them better. The rules should be formulated in positive way: without using negative/prohibitive vocabulary, "for example "no running in the classroom" should be changed to "using walking feet"" To make this exercise more intuitive, the pieces of paper can be color coded as either green (positive behavior, such as raising your hand and cleaning up after yourself) or red (negative behavior such as shouting or fighting). Following this group session, the entire class will convene and the proposed rules will be placed on a board, grouped by whether they constitute negative or positive behavior. Then, the teachers, together with children, debate which rules are good and which are not, eventually coming up with a set of rules for the classroom that everybody should follow. This debate should also include the question of why the children drew certain behaviors the way they did, and also what the consequences are for breaking the set rules. The rules that are adopted can also be voted on.

Examples of rules: Helping each other; listening to each other; being nice to each other; listen when someone is talking; using nice words; washing your hands before meals; staying in pairs when outside; listening to the teachers; greeting the teacher and children in the morning with a handshake; clean up after yourself; tiding up toys after play.

ACTIVITY 2 WHAT HAPPENS IF...

Organization	mixed group work (4–6 children) and individual
Difficulty	Easy
Age of Children	3+
Materials	Knowledge of stories or written stories

The purpose of this activity is to demonstrate to children that their behavior can have consequences and that these consequences can be hurtful, dangerous, or unfair. The teacher will read a story (can be a known fairy tale, fictitious, or even real) and then discuss with children the wrong decisions that were made in the story, and what their consequence were.

Story examples: Red riding hood did not listen to her mother's advice; as a result, a wolf ate her and her grandmother. This demonstrates that consequences can be dangerous. Pinocchio kept skipping school, making his father disappointed and sad, thus demonstrating that actions can be hurtful to others. Cinderella's mother kept asking her to do more work than her sister, demonstrating that consequences of your actions can be unfair to certain people.

Benefits: Children learn that certain behavior is good, and also understand that their actions can have more subtle consequences for others.

ACTIVITY 3 WHAT HAPPENS IF... (SECOND VERSION)

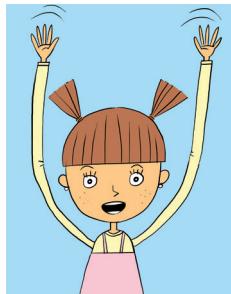
Organization	The entire classroom
Difficulty	Easy
Age of Children	5+
Materials	None, potentially stories

This activity is focused on following instructions, with the teacher narrating a story that has two alternative endings, one where instructions are followed and one where they are not. Examples of such stories include a child crossing the road when the light is green (he or she gets to the other side safely), or when it is red (he or she risks getting run over by a car); A child who brushes his or her teeth every day (has a nice smile) and a child that doesn't (has cavities and the teeth hurt); A mother that bakes a cake according to the recipe (the cake is delicious) and a mother that disregards the recipe (the cake is not good).

Alternative: The teacher can also play the "What happens if..." game with the class, where the teacher will pose various scenarios (eg. What happens if I don't clean my room?) and the children have to provide valid answers.

Benefits: Children understand the value of rules and how they can contribute to preventing accidents, or how they can help a friend. Understanding this helps them to follow rules better.

Parental Involvement: Children will get a drawing demonstrating good behavior to take home and they will discuss this behavior and its consequences with their parents. There are also relevant exercises in the exercise book they can be asked to complete.

ACTIVITY 4 I WILL GUIDE YOU

Organization	An entire classroom activity, or alternatively the older children play by themselves and the teacher plays with a group of younger children
Difficulty	Intermediate
Age of Children	4+
Materials	Any object small enough to be hidden

One child will close their eyes (or better yet leave the room) and the other children will hide an object and then ask the child to enter the room again. They will then give that child instruction as to where the object is. There are many possible variations, but the most common ones to consider would be whether the children only say "hotter" or "colder", or more specific hints such as "close to the window". It is also important to establish whether everybody can shout hints, or whether children need to coordinate and only some of them can say hints out loud.

Benefits: This activity teaches children to follow instructions and demonstrates the value that instructions have. Furthermore, it also teaches children to give precise instructions and to help others.

Parental Involvement: At home, children can play a game with their parents and can be asked to complete some exercises from the exercise book.

ACTIVITY 5 WHAT ARE THE SIMILARITIES BETWEEN US?

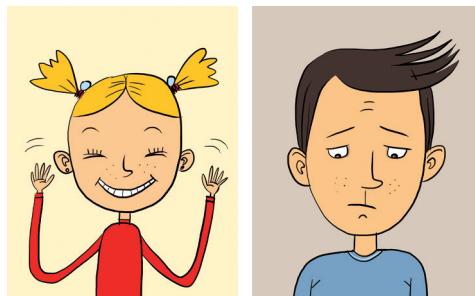
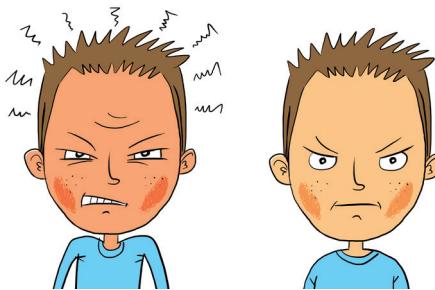
Organization	Group work (8–10 children)
Difficulty	Easy
Age	3+
Materials	None

All the children are lined up against a wall and a teacher stands in front of the opposite wall. The teacher call out a certain criteria and the students who meet it run to the other wall (eg: "Everyone wearing red, come over here!"). These characteristics can be based of clothing, hair color or length, eye color, siblings, means of transportation to preschool, essentially anything.

Benefits: Children train their attention, forcing them to focus on a specific criterion and quickly evaluate whether they should move or not. It also improves their vocabulary in terms of descriptive language (words such as sleeves, track suit, blond, brunette, etc.)

4.2 Aggression and self-control

16

ACTIVITY 1 HOW AM I FEELING TODAY?

Organization	Group work (8–10 children)
Difficulty	Intermediate
Age	4+

Children sit in a circle and are asked to “rate” how they are feeling today using their fingers (10 fingers up means very happy and no raised fingers means very sad). This helps children understand their own feelings and it gives the teachers, as well as children, the option to cheer up those at the bottom of the spectra.

Alternative 1 – A “tree of feelings” will be set up in the classroom and every morning children attach a smiley face to their picture/symbol on the tree (visually the tree can have “apples” and signs that represent each child). The range of smileys can be a traditional green, yellow, and red, but can also include moods such as sadness, anger, etc.

Materials: A pin board with a tree on it and children’s pictures/symbols. Smiley faces (cards)

Benefits: Young children often do not express their feelings, but it is very important to acknowledge that they are heavily affected by what is happening in their life outside of preschool. Peers, but more importantly teachers, need to be aware of the moods and problems children bring to the preschool from home in order to help them.

Alternative 2 – A “feelings board” will be set up in the classroom by the teachers. This board will have three basic feelings on it: happy/content, sad, and angry. In the morning children pin their symbol or picture in one of the three categories, and also have the option to move their symbol/picture into a different feeling area throughout the day as their mood changes.

Materials: A “feelings board” (can be normal pin board with three large color coded pieces of paper). Symbols or photos of all children.

Benefits: Children will further understand their feelings and will start to understand what causes certain feelings, as they and their peers indicate a change in mood through the board.

ACTIVITY 2 HOW AM I FEELING TODAY? (SECOND VERSION)

Organization	Group work (4–6 children)
Difficulty	Intermediate to advanced
Age of Children	preschoolers (5–6 years)

Materials

Paper, crayons, cards showing different faces (emotions)

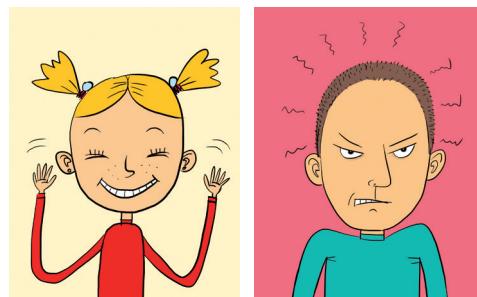
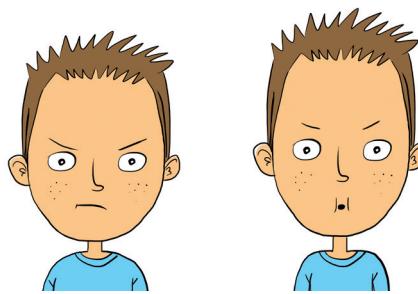
Every child is given a card with a face on it that expresses a certain emotion (alternatively children can draw these cards from a hat). Children are then asked to draw a situation that would cause one to feel such an emotion.

Alternative 1: Younger children can be asked to draw smiley faces corresponding to the emotion shown on the card, and will then discuss with teachers why they have chosen the smiley face they did.

Alternative 2: Children can first discuss pictures (photos) that show emotion and discuss why is the person on the picture feeling that particular emotion (Why is the girl crying, why is the man smiling, why does the boy look angry, etc.)

Benefits: Children learn to decipher feelings from facial expression

Parental cooperation: Children will take the drawn picture home and are encouraged to discuss the feeling on the picture with their parents.

ACTIVITY 3 FACES AND FEELINGS

Organization	Group activity (group size not that important)
Difficulty	Intermediate
Age of Children	4+
Materials	Two big sheets of paper, glue, crayons, photos of faces from newspapers or magazines

This activity starts with a huge sheet of paper separated into two sections, which are either labeled with a positive and negative smiley face, or are color coded. (red-angry, green-calm/smiley) Children will then be given a selection of faces (can be drawn, but also photos of faces from newspapers or magazines). Children will then be tasked with gluing the faces onto a section of the paper sheet, based on whether they think the expression demonstrates positive or negative emotion. During this activity teachers will debate with children and help them understand the facial expressions. When all the faces are glued, the children can try to find similarities and differences among them.

Benefits: Children learn to decipher feelings from facial expression

Parental Involvement: The day before parents and children will go through magazines and newspapers to select and cut out photos of faces with expressions. Alternatively, emotions and faces can be drawn by the children and parents.

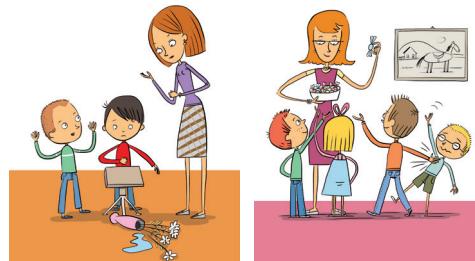
ACTIVITY 4 HOW ARE YOU FEELING TODAY?

Organization	Combination of group work (8–10 children) and individual approach
Difficulty	Intermediate
Age of Children	4+
Materials	Story with highlighted passages

The teacher will read a story to children (such as snow white and seven dwarves). In the highlighted passages, the teacher will pause and ask the children how they think the characters are feeling. Children can express these feelings using cards with different smiley faces (frowning, neutral, and happy) and they should be able to justify why they have selected the face they did. This activity takes a significant amount of time (set aside at least 45 minutes).

Example story: In Snow White and seven dwarves, the highlighted passages can be: stepmother is being mean to Snow White (anger/sadness); stepmother asks the hunter to kill Snow White (fear); Snow White is very happy with the dwarves (happiness); stepmother finds out Snow White is still alive (anger); The prince wakes up Snow White (happiness).

Benefits: Children will learn to recognize feelings and what causes them, as well as the fact that our feelings are influenced by the actions of others and vice versa. Older children will also realize how different characters can feel very differently in the same situation.

ACTIVITY 5

HOW ARE YOU FEELING TODAY? (SECOND VERSION)

Organization	Group work (4–6 children)
Difficulty	Intermediate to advanced
Age of Children	5+
Materials	Cards with pictures of emotions, crayons, paper, a mirror

Children will draw cards visualizing different feelings from a hat. When everyone has a card each child should describe the feeling and why the people on the picture feel that emotion. They should then think about what makes them feel that emotion and describe it, or paint a picture of that activity. In case of negative emotions, it is important for teachers to make sure that children do not experience that emotion too strongly, and help them manage their feelings.

Alternative for younger children: The children can play the “I am your mirror” game. In this game children will sit in pairs facing one another. One child will make a facial expression and the other one has to mimic that expression.. After a while they will rotate roles and the child that was mimicking will now determine the expression to be mirrored. Alternatively, children can do this with an actual mirror and then draw their face when showing a certain emotion.

HOW WOULD YOU FEEL IF...

Organization	Group work (8–10 children)
Difficulty	Intermediate to advanced
Age of Children	4+
Materials	none

This activity is best employed in the morning “circle” (when the day starts). The teacher asks the children to point to either their face or a different body part and show or say how they feel in a specific situation. These situations can include: Falling of a bike (pain); you are not invited to a friend’s birthday party (sadness); you can have your friend over for a visit (happy); an adult is angry with you (fear); but also many others. Afterwards, the questions can be aimed at the feelings of others, using some of the same scenarios.

Benefits: Children will learn about feelings and what causes them, helping them to manage their own feelings.

4.3 Establishing relationships

19

I WANT TO KNOW YOU BETTER

Organization	Entire classroom
Difficulty	Intermediate
Age of Children	4+
Materials	Ball, (favorite toy for each child)

This activity is best used as one of the first activities of the day, as a form of a “warming up” for social interactions during the day. The children and their teacher will sit in a circle and will pass around a ball. Whenever you receive the ball, you have to say something about yourself; This should not only be limited to names, but should include favorite colors, favorite toys, or any other topic that comes to mind. Children and the teacher can also say why they are passing the ball to someone by highlighting something nice about them (eg. I am passing the ball to Lucy, because she shared a toy with me yesterday). Teachers can also use this activity to address the children that are less popular in the class, by passing the ball to them and saying something nice about them.

Alternative: A child will select one of their favorite toys from home (a small one) and together with parents prepare small talk about the toy (where they got it, what it is, why they like it). They will then bring it to school and share this with other children. Children can also share toys afterwards.

Benefits: A good “informative” start to the day. Children will learn more about their peers, helping them to form relationships with them and understand them better throughout the day.

WHAT DO WE HAVE IN COMMON?

Organization	Entire classroom
Difficulty	Easy to Intermediate
Age of Children	4+

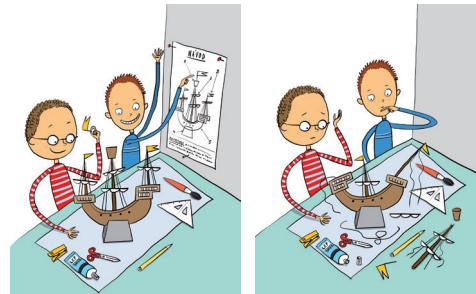
Essentially the same as the **What are the similarities between us?** activity, but children are called by their name and not by a characteristic (the teacher can for example call out multiple names all starting with a certain letter). The teacher can also send children to different place in the classroom (to vary the activity and keep it interesting).

Alternative 1 – The teacher will sit on the floor and call individual children to come sit closer to him/her. When each child is called, the teacher says something nice about them, highlighting a good deed they have done. Once all children are sitting in a circle, another activity can commence.

Alternative 2 – The game can also be made more interesting by calling on two children (by name or characteristic) to switch space.

Benefits: The children will realize that they have more in common with their peers than they might have thought, and they will also explore the entire classroom space more, making them more comfortable in it.

Parental cooperation: Each children will draw a picture of “me in my preschool” and they will then take it home and debate it with their parents (ideally with a relevant exercise book exercises at hand).

I WILL KNOW, IF YOU ARE NOT HERE

Organization	Entire classroom
Difficulty	Easy
Age of children	3+
Materials	none

All the children will shut their eyes and the teacher will touch one of the children on the shoulder, who will then go hide quietly. All the other children are then told to open their eyes and recognize who is missing. It usually is the case that children will realize the absence of popular children quickly, but slowly when it comes to the "outsiders".

Benefit: This can be a good tool to identify which children are not popular so that the teacher can help them integrate better.

Alternative: Eventually this activity can be adopted to essentially be the morning roll call, where children themselves will try to think who is missing from the preschool.

LET'S PAINT IT TOGETHER

Organization	Group work (4–6 children)
Difficulty	Intermediate to difficult
Age of children	4+

Each group gets a large sheet of paper and is tasked with drawing a house. The children need to decide amongst themselves who draws what part of the house. After 5 or 10 minutes the group rotate from their drawing to another and have another 5–10 minutes to "improve" that drawing (by adding curtains, fence, garden, etc.). This will continue until all children have contributed to all houses. The children can then display the resulting houses in the classroom.

Alternative: Children don't have to be drawing a house, the object can vary thematically or seasonally (coral reef, Christmas tree, etc.)

Benefits: This activity develops imagination, but also teaches children to appreciate the work of others. The children should not erase or draw over what others have done, but rather add to make it better.

I WANT TO BE YOUR FRIEND

Organization	Group work (8–10 children)
Difficulty	Intermediate
Age of children	4+
Materials	none, pictures of behaviors

This is a very fundamental activity in which children should internalize the basics of making friends and meeting new people. Children will either play roles in a fictitious scenario or will play out a story. The situations can include basic examples of sharing (asking for something, receiving it, and saying thank you), or can highlight responsibility (a child doesn't want to share, breaks the toy rather than sharing it, but then goes to apologize to the teacher and is rewarded for taking responsibility and apologizing).

Alternative: Instead of playing roles children can be given pictures showing different behaviors and debate whether the behavior is polite or not.

Benefits: Being polite is largely a habit and this activity helps children to internalize this habit. They will also understand the benefits of being polite and how others may react to polite or rude behavior.

Signing in a preschool setting cannot be separated into distinct activities – it is something that should be used throughout the day as a supplement to all other activities that the teachers and children engage in. As such, this section will provide a set of tips and guidelines with regards to using signing effectively and provide a brief illustrative example.

General tips for signing:

- The signing should be FUN: Signing is enjoyable for everyone concerned.
- There should always be an eye contact. Try and keep the children in your sight-line. But even when they can't see you fully, keep signing.
- Always SAY the word. The words are not to be replaced by the signs, therefore say the word at the same time as doing the sign, even emphasize the key word.
- Show the object or activity, so that the sign is in context. Wherever possible ensure the children can see what you are signing and talking about, e.g. show them the toy dog as you take it out of the bag.
- Use relevant signs, always keep them relevant to the situation. Whether you are reading a book, or talking about the weather; show a picture of what you are talking. Always in context.
- Use facial expressions, especially if it is an expressive sign, e.g. signs for emotions. This helps to put it in context for the children and encourages him/her to be more expressive as s/he grows up.
- Always sign correctly. Children approximate signs, i.e. do their own version. Do not 'copy' these but stick to doing the 'correct' sign consistently.
- REPETITION is the key. Sign as often as you can, even a few signs and the children will eventually sign back.
- Be responsive. Acknowledge that the child has understood or shown a sign by using your voice, signing 'Good' and repeating the sign back to him/her.
- Be patient. The children will eventually sign back to you if you sign often enough.

Engage the students:

Signing is a tool that can be used to gain children's attention. Signing is extremely interesting to the children, making them more engaged and focused on the teacher. If the teachers are using signs, children are forced to look at them to get the necessary information, and they have to make eye contact and notice facial expressions and are typically more motivated to tune in.

One example of effective strategy for getting children's attention using sign supported language is to introduce the simple song: Sh, be quiet, please sit down, please sit down.... Keep singing and signing the song till all of the children sit down. As the children focus on you more, slowly make your voice quieter, and then take it away all together. Once you have their attention this way, continue with the activity.

Effectively redirect behavior:

Including sign supported language can be a powerful tool in re-directing unwanted behavior. Children seem to respond better to the visual cues provided by signing than to verbal reminders. By using signs, we can grab their attention, make eye contact, use our facial expression and communicate our message quickly and effectively. This form of communication doesn't 'humiliate' children and doesn't require the whole group to pay attention to the message. We have found out that signing to children quietly about their behavior helps build a trustful relationship between the teacher and the student. The children know they will not be embarrassed by everyone hearing the teacher's voice reminding them.

Introduce basic classroom management signs straight away. When you begin you use your voice as well as signs at the same time. It will take some time for the children to figure out this kind of communication. A good starting points are the signs for sit down, please, thank you, quiet voice, wait, watch, listen, stop, dangerous, forget, remember, again, friendly not friendly.

Establish routines:

Establishing classroom routines helps children feel secure and confident in their school environment. They know what to expect from day to day and feel a sense of control and independence in their classroom. Teachers can incorporate signs into their classroom routines in a variety of ways. For example, you can take attendance by finger spelling the children's names while you say them. Classroom jobs, such as feeding pets, helping set up snack, washing tables, can all be explained using signs.

Ease transitions:

Changing from one activity to another can be very hectic and chaotic in many classrooms. Sometimes very young children have difficulty stopping their play, cleaning up materials, and refocusing on new information. Signs can help to ease these transitions by quieting down the tone of the classroom, grabbing the children's attention and communicating directions clearly.

One of the easiest ways to begin is to flick the lights in your room as a signal for the children to stop and look at you. Use your voice and signs to give directions such as tidy up time, carpet time, wash your hands... you can also sing and sign the song: "Now we have to tidy up, tidy up..." Signing is also very helpful during transitions from a large group activity into smaller groups. You can sign colors to put them into groups, fingerspell their names, sign their favorite animal.

Address Different Learning Styles

In order to effectively manage your classroom, you need to meet the diverse needs of learners in your care; Some need to sit quietly and observe activities before they can join in, while others dive in head first and bounce from one game to the next. Some children can be told new information and they will understand. The others need to see it, hear it, smell it, feel it and roll their whole body around in it before they understand it. Using signs with students helps you address these various learning styles. When you and the children are signing, you are not sitting still, but rather using your bodies to express and understand language, ideas, and thoughts. For the visual and physical learners, sign language is a very good match. When you combine signing and speaking to play games, read stories, and sing songs, you can create a learning environment that addresses everyone's needs.

Increase communication with children with special needs

Signing is especially useful in helping children with certain developmental challenges. For example children who have language delays; signing will help to increase their communication skills, both understanding and being understood. This increased communication can help avoid frustration and behavioral issues, and improves interaction with other children. For autistic children who find it difficult to process spoken language sign language eases understanding and signs can be used as visual reminders to give directions or explain an activity. Using signing also benefits children who are 'active learners'; children who bounce off the walls and cannot sit still. Signing helps these children focus and calm down by engaging all their senses.

Create a common language in a multilingual classroom

Today many early childhood classrooms include children whose mother tongue is different than the language of instruction. For these children, the preschool environment can be frustrating or frightening, especially when their peers and teachers cannot communicate with them. Signs can be used as a bridge to make connections between a child's native language and the language of instruction. Again, because many of signs are intuitive, they make a lot of sense to children and offer them another way to communicate their needs, feelings, and ideas. Signs benefit a classroom where many languages are spoken by creating a common language.

Help children express and understand feelings

An important part of any classroom management plan is to teach children how to appropriately deal with conflicts. One way signing can assist with this is by helping young children understand and express a variety of feelings, making signs for feelings an early priority. Signs for feelings can be dramatic and use a lot of facial expression, so that the children enjoy making them and emotion is conveyed strongly enough to be easy to understand.

Learning signs for feelings gives children alternative ways to express themselves emotionally. If they are in a conflict situation, this can be of great benefit because instead of fighting, they can use their bodies to make a dramatic sign like furious, or angry or frustrated (allowing them to do something physical, but not destructive). You can start teaching them signs for feelings through reading the book (for example the Wiggly Pig is Happy book), you can use the signing bag and let the children pull out pictures with different faces, or you can show them the sign and discuss the feeling it shows.

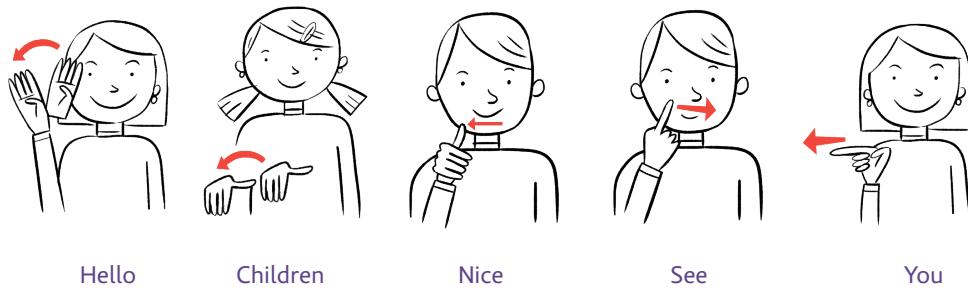
Calm the classroom

Signing is also a good way to make a noisy classroom more quiet and thus make children more productive. Instead of introducing instructions over the voices of twenty children, you can begin a singing and signing of a song to grab their attention, lowering your voice as you go until everyone is just signing silently.

You can also communicate with children who are far away without yelling. Signing can be used at times when it is inappropriate to be loud, like nap time. For example: if the teacher is reading a story or teaching a lesson, instead of interrupting with: "Can I go to the toilet", the children can make an eye contact and sign.

Basic signs examples:

You can introduce basic signs into the daily routine, using them to communicate whatever necessary to the children. These signs can also be used to form sentences or phrases, such as: "Hello children, it is nice to see you."

These are of course only a few examples of signs that are easy and intuitive enough to start introducing in the classroom. Moving forward with the signs should be informed by either what is the most intuitive to children (especially in terms of emotions), or what the sign language tied to the language of instruction is.

Effectively cooperating with parents is not something that can be captured by a list of "activities"; you need to build individual relationships with parents based on the trust and understanding that a child's development happens both at home and at school. Unfortunately, it is often the case that the most disadvantaged families are not involved in cooperating with the teachers in preschool, or possibly are absent from preschool education altogether. As literature shows, the best results are often achieved when the entire household is approached by a professional representing education, social services, and other agencies relevant to assisting in difficult situations. The structure of such interventions needs to be contextualized, as different regions not only face different problems, but also offer different services and different opportunities to help. As such, it would be misleading to try to formulate a structure to work everywhere. However, this report provides an example of a program that successfully engaged parents from socially and economically disadvantage environments in preschool education: The Slovakian project from "Žiar nad Hronom" city.

Funded by the European Social Fund, as well as local public administration, the project aimed to conduct social work in environments families identify as their own and are comfortable in (like their own household or neighborhood). The target group this project focused on was explicitly those citizens who have become socially excluded due to persistent social problems (such as long term unemployment, reliance on social assistance, low educational attainment, illiteracy, living in segregated areas, and others). The focus of this intervention is not exclusively to get children to preschool, but to provide multifaceted solutions to problems of social exclusion with a strong emphasis on sending children to school and supporting their development, to prevent the inter-generational transfer of social exclusion. The interventions actually focused on:

- **Employment** – Helping clients find open job postings and subsequently apply for them, help prepare them for an interview, or help them register with the authorities as someone looking for a job.
- **Housing** – Helping clients design a mortgage payment calendar, or to apply for various governmental benefits or assistance that has to do with housing.
- **Health and Hygiene** – Helping clients to understand the health benefits of vaccination and similar procedures common in the rest of the population. Helping them with hygiene and informing their understanding of and responses to various ailments. Also provides easily accessible facilities to shower.
- **Education** – Supporting education, help with children continuously skipping school, providing tutoring, helping with homework, etc. Also eases the registration of excluded children to schools.
- **Socio-pathological problems** – Facilitating the access to various preventive measures against substance abuse and other socio-pathological problems. This includes assistance with health insurance and other relevant forms of assistance.

Even though this project is too recent to show long-term outcomes, it has been evaluated well so far, as approaching individuals in surroundings they are comfortable with enables them to openly speak about their problems and usually leads parents to listen to the advice. The emphasis of this project is not only doing things for clients, but empowering them to do these things by themselves and to realize that they do have the power to change their lives (contrary to what many in such environments believe). A majority of the participating families have started sending children to school more often and have been more supportive of their education in general. This proved to be the first step to integrating children at risk into mainstream educations.

5 | Evaluations and Conclusions

25

Evaluating the long term impacts of the activities described above is of course not possible yet, as the methods were taught to teachers only very recently. However, as alluded to previously, in terms of long-term effects the methods are based on rigorously evaluated programs, whose effects have already been shown in different contexts.

In terms of short-term evaluation, we can focus on how teachers have rated the proposed activities on a variety of indicators. Despite this being a rather subjective evaluation, it is appropriate as teachers are the ones in daily contact with children and are thus the most qualified to assess their performance and responses to certain activities. The experiences with signing and with parental cooperation techniques were mixed to good. However, these two activities are also very difficult to evaluate in the short term, as children take time to actually learn signing and it takes time to develop trust between parents and teacher. Thus, this conclusion will present and illustrative teacher rating for one (the first) activity each for respecting rules, aggression and self-control, and establishing relationships.

These reviews have been conducted in the Czech Republic in 2012 (the selected activities remained unchanged). The qualitative and quantitative data was collected in the period of five months during which pre-school teachers implemented 26 different activities for children and parents in two regions of the Czech Republic. The methodology was applied for 521 pre-school children, 103 of them were from socially and economically disadvantaged environments. Every activity was evaluated 15 times in average. In total there were 747 evaluation questioners collected from pre-school teachers. In addition to rating activities according to various indicators, teachers also provided commentaries on the specific positive and negative aspects of methodology on behavior of children illuminated in the course of implementation. The rating is based on a one to five scale, with one being very good and five being very bad – the following tables present the averages.

In terms of “respecting the rules”, the activity “What we should not forget” was very successful, scoring between 1 (perfect) and 2 (good) on all criteria (table 5.1). The comments on the activity were very good, highlighting that the activity was very beneficial, children had no problem thinking of and then debating rules, and that children who have done this activity prior have been much more comfortable with it. However, it is important to select the appropriate group for this activity, as it can be somewhat difficult.

Table 5.1: Evaluation of the “What we should not forget” activity.

Criteria	Grade
Children's involvement	1.29
Children's participation	1.44
Working with materials	1.36
Children's cooperation with teacher	1.28
Children's cooperation with peers	1.44
Participation of children from socially and economically disadvantaged environments	1.67
Cooperation of children from socially and economically disadvantaged environments with teacher	1.50
Cooperation of children from socially and economically disadvantaged environments with peers	1.72
Solving the problem at hand	1.33
Inclusion of children from socially and economically disadvantaged environments	1.61

In terms of “aggression and self-control”, the activity “How am I feeling today?” is extremely well received (table 5.2) and most teachers who tried it plan on using it further. In many cases, children actually demand to do this activity every morning and are very excited about each of them getting a “smiley face”. Children have also switched their smiley faces throughout the day and were able to explain why they are doing so. The participation of socioeconomically disadvantaged children was also extremely good in this activity, allowing them to integrate better into the classroom.

Table 5.2: Evaluation of the “How am I feeling today?” activity.

Criteria	Grade
Children's involvement	1.21
Children's participation	1.07
Working with materials	1.19
Children's cooperation with teacher	1.38
Children's cooperation with peers	1.80
Participation of children from socially and economically disadvantaged environments	1.15
Cooperation of children from socially and economically disadvantaged environments with teacher	1.31
Cooperation of children from socially and economically disadvantaged environments with peers	1.75
Solving the problem at hand	1.69
Inclusion of children from socially and economically disadvantaged environments	1.60

In terms of “establishing relationships”, the activity “I want to know you better” was also a very well received activity (table 5.3). However, some of the younger children were somewhat reluctant to participate (older children participated much more). However, in the end most classrooms were successful in integrating everybody into the activity.

Table 5.3: Evaluation of the “I want to know you better” activity.

Criteria	Grade
Children's involvement	1.59
Children's participation	1.59
Working with materials	1.50
Children's cooperation with teacher	1.47
Children's cooperation with peers	1.80
Participation of children from socially and economically disadvantaged environments	1.57
Cooperation of children from socially and economically disadvantaged environments with teacher	1.50
Cooperation of children from socially and economically disadvantaged environments with peers	1.83
Solving the problem at hand	1.73
Inclusion of children from socially and economically disadvantaged environments	1.71

In general, the vast majority of the evaluated activities were rated somewhere between one and two, showing a very high teacher satisfaction and good progress on engaging children and helping them manage their behavior. The high level of satisfaction, together with basing and a result of methodology's on well base in well researched methods and techniques, should result in fewer behavioral problem and better integration into primary education. The high teacher satisfaction (also with all the specificities of this project), is also partially due to tailoring this method to the problems the teachers face most often, as assessed in part 2 of this report.

Shrnutí výstupu: Inkluzivní metody

Stávající výzkumy potvrzují, že předškolní vzdělávání a první roky školní docházky jsou vysoce důležité, protože tvoří základy osobnosti (postoje, návyky, kompetence) pro budoucí vzdělávání a profesní dráhu. Vysoce kvalitní inkluzivní vzdělávání a péče o děti byly dlouho typickým znakem skandinávských demokracií, avšak s rostoucím množstvím důkazů o pozitivech téhoto opatření začala v nedávné době podporovat inkluzivní rané vzdělávání také řada kontinentálních evropských sociálních států.

Nicméně, jak už tomu s opatřeními a politikami bývá, samotné zvýšení výdajů nezaručuje kvalitu či inkluzi, k tomu je zapotřebí dobře vzdělaných učitelů, kteří jsou schopni nejen pomáhat dětem v jejich emočním a kognitivním rozvoji, ale také vytvoří ve třídě prostředí, v němž budou spolu s vrstevníky prospívat také děti ze sociálně znevýhodněných a kulturně odlišných prostředí.

Jedním z hlavních cílů tohoto projektu je proto poskytnout učitelům předškolní péče podporu, která jim umožní zvýšit šance dětí ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí. Aby bylo možno tak učinit efektivně, je nutno identifikovat problémy, jimž učitelé čelí, přezkoumat relevantní metody a výzkumy zabývající se jejich efektivitou a v neposlední řadě také zpřístupnit učitelům inovativní a empiricky testované nástroje a strategie k práci s dětmi ze znevýhodněného prostředí.

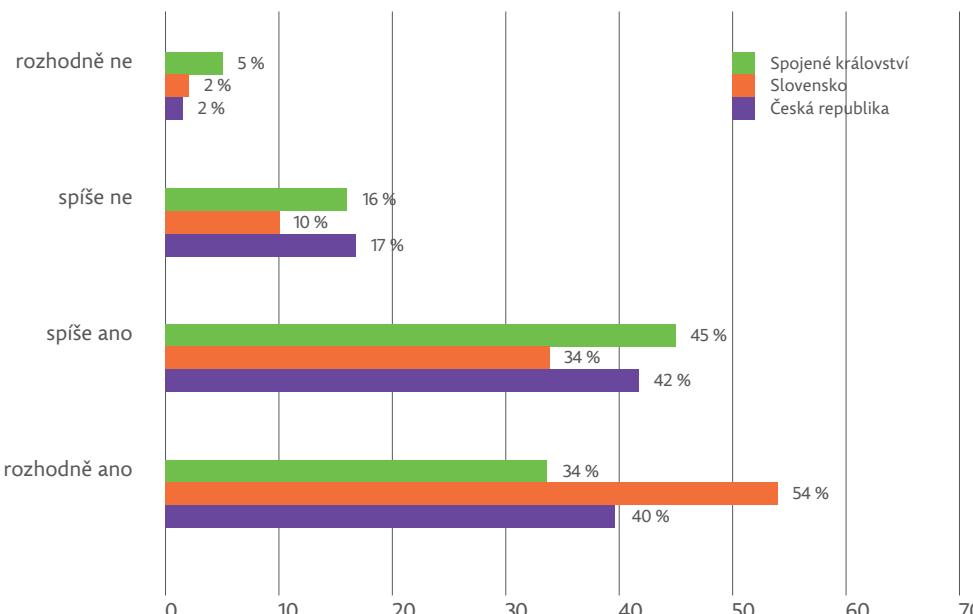
Jakým problémům učitelé čelí?

Schola Empirica provedla ve snaze identifikovat problémy, jimž čelí učitelé předškolní péče, průzkum, který byl realizován na Slovensku, v České republice a ve Velké Británii a je součástí tohoto projektu. Z každé země bylo zapojeno 40 až 50 respondentů, jednalo se o profesionály předškolní péče (učitelé a management). Dotazování zahrnovalo škálové i otevřené písemné otázky.

První problém, identifikovaný respondenty, se týkal faktu, že práce s dětmi se specifickými poruchami učení a chování (SPUCH) je obecně náročnější, než s ostatními dětmi (obr. 1). Výzkum také odhalil problém s nedostatkem pedagogických asistentů, stejně jako nedostatek individualizovaného přístupu k učení. Řada respondentů učí třídy o více než deseti dětech (některé i více než dvacet), z tohoto důvodu je individuální zaměření na každé dítě velmi náročné.

Obr. 1: Náročnost vzdělávání dětí se SPUCH

Klade na Vás práce s dětmi s výše zmíněnými specifickými potřebami zvýšené nároky?

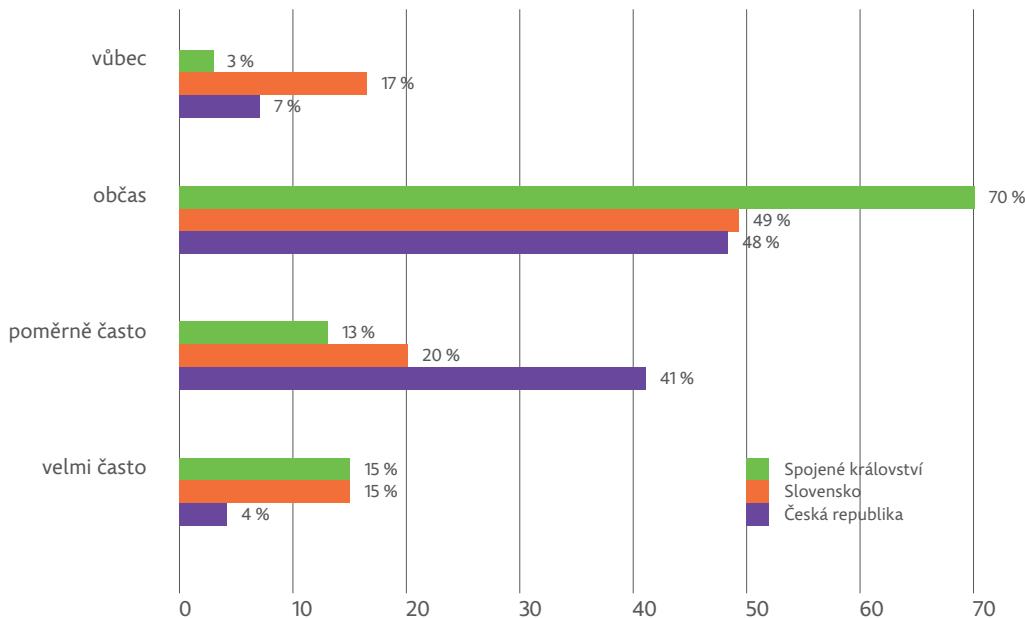

Druhým problémem je nežádoucí chování dětí, přesněji agrese, emoční nestabilita, šikanování a nedostatečná hygiena (obr. 2). Emoční nestabilita a známky agrese jsou do určité míry u malých dětí běžné. Většina respondentů takové chování občas ve třídě pozoruje, někteří dokonce poměrně často či často. Tyto projevy poukazují na nedostatečnou „emoční zralost“ (stupeň emočního vývoje) u dětí. Kvůli jisté emoční nezralosti nedokáží děti rozpoznat, jak se cítí, a kontrolovat vlastní chování. Většina učitelů také nepovažuje agresivní konflikty dětí za záměrné, což vyplývá z jejich odpovědí, že šikanování nepozorují nebo jej pozorují jen zřídka.

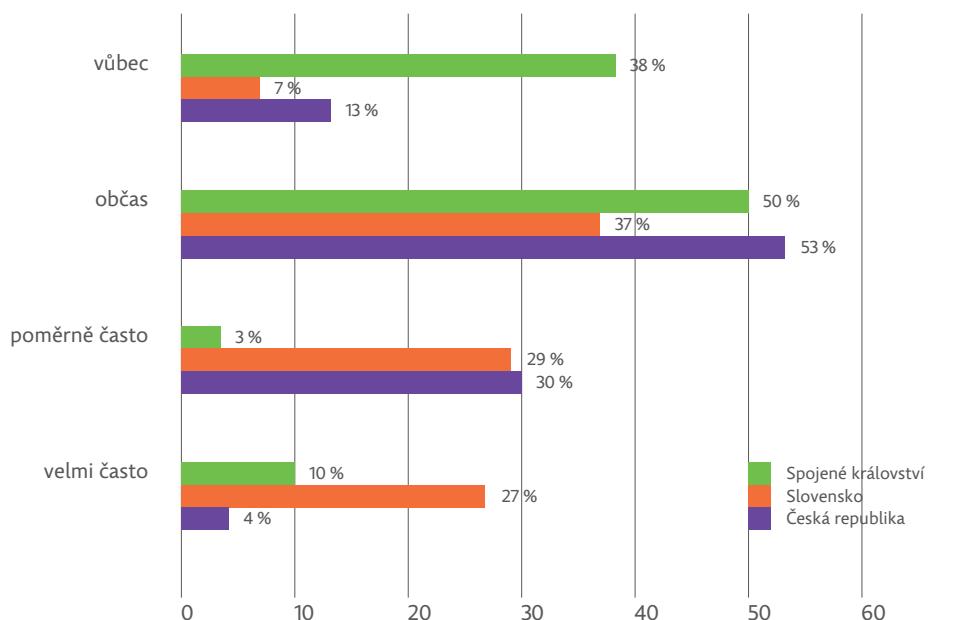
Indikována byla neschopnost zpracovat vlastní pocity, rozpoznat pocity druhých a snažit se situaci řešit rozumným způsobem. Poslední uvedený problém - nedostatečná hygiena je tématem, které pravděpodobně vychází z nedostatečného důrazu na význam hygieny v rodinném a domácím prostředí.

Obr. 2: Problémy s chováním u dětí

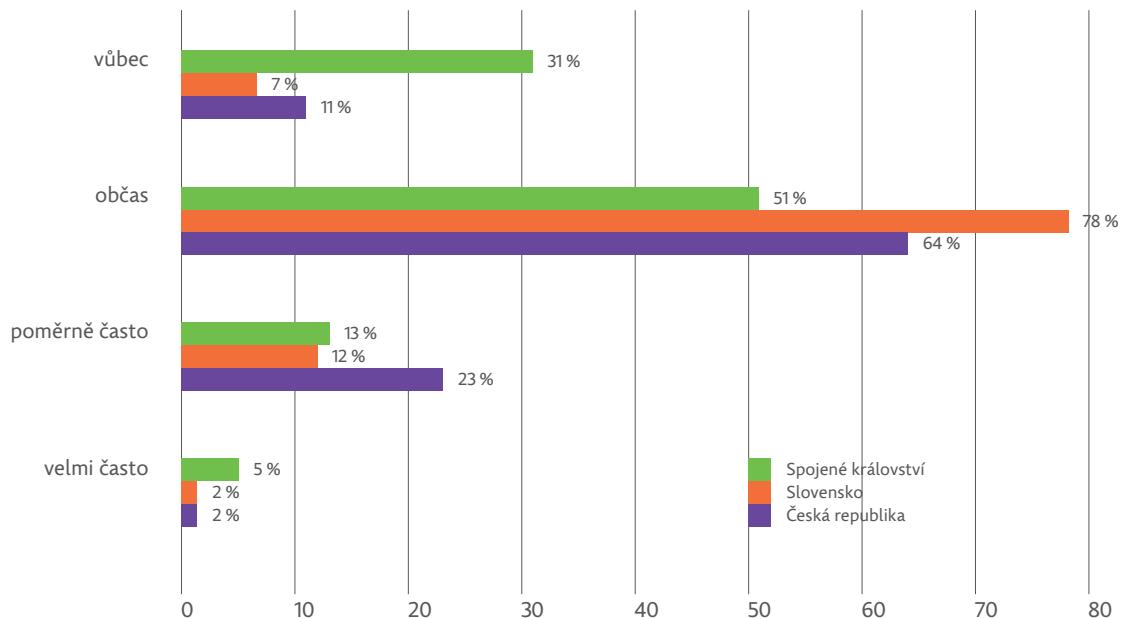
Projevy agresivity dítěte

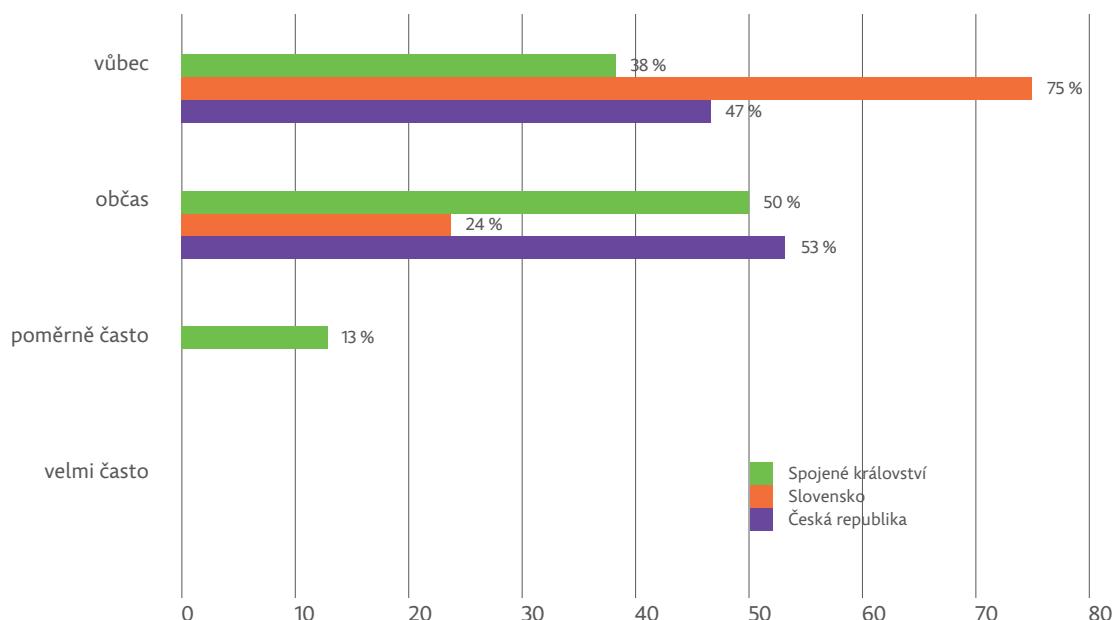
Absence základních dovedností v oblasti hygieny

Projevy emoční nestability, potíže v ovládání vlastních pocitů u dítěte

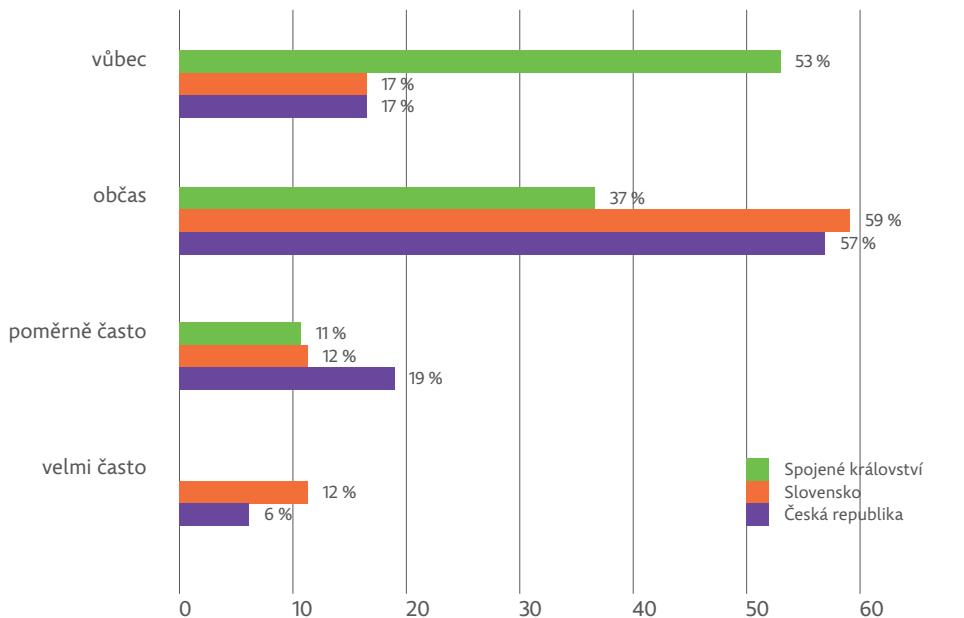
Šikana dítěte dětmi

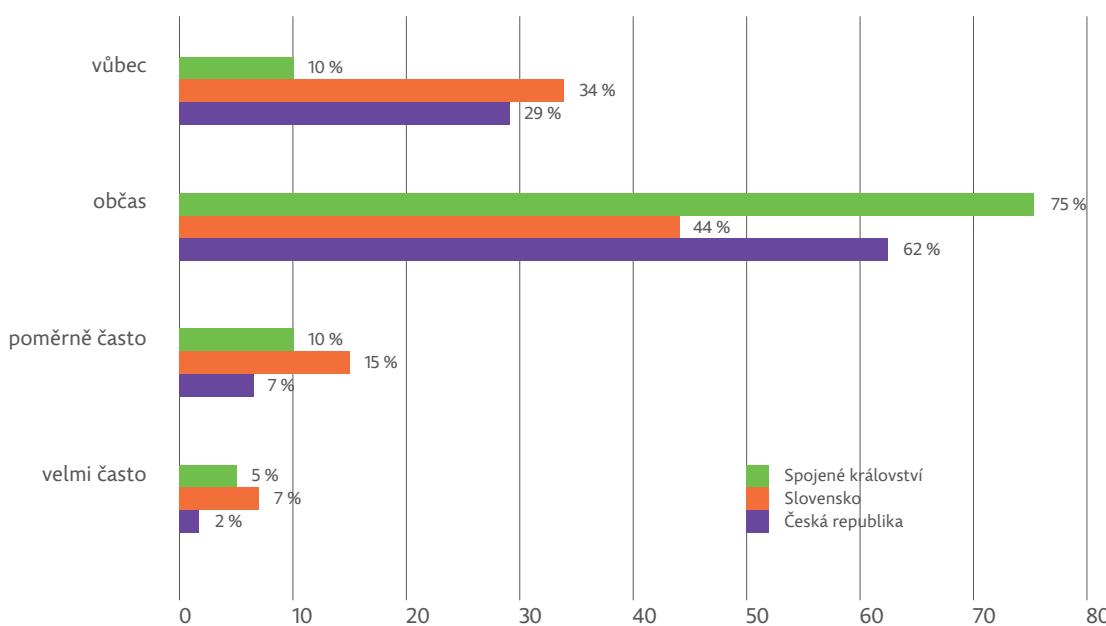
Třetím identifikovaným problémem je odlišný pohled na vzdělávání a dobré chování, jemuž jsou děti vystaveny doma. Tato odlišnost v přístupu ke vzdělávání může vést k dalším problémům, jako například k časté absenci dítěte ve třídě, či k obtížím v komunikaci s rodiči a k jejich nezájmu (obr. 3).

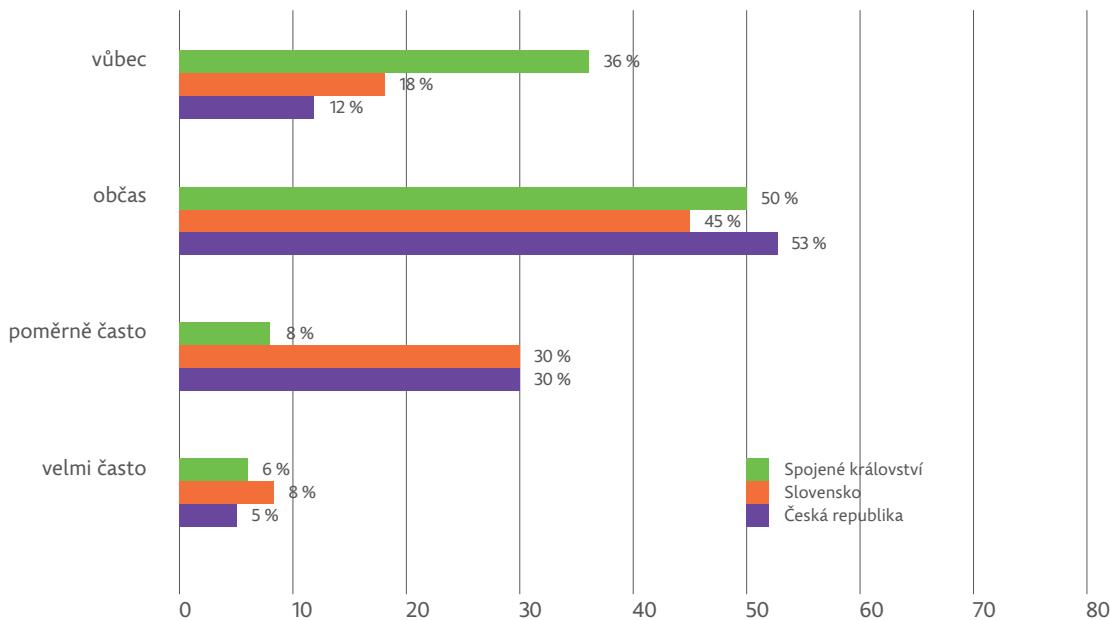
Obr. 3: Docházka dětí a zapojení rodičů

Častá absence dětí (nízká docházka)

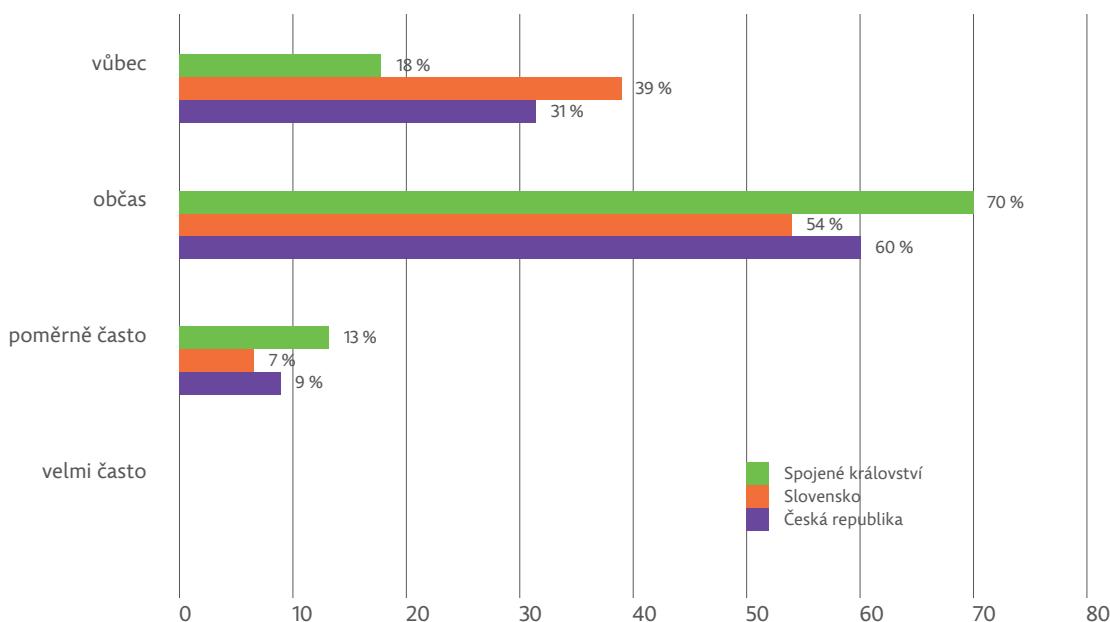

Nezájem rodičů

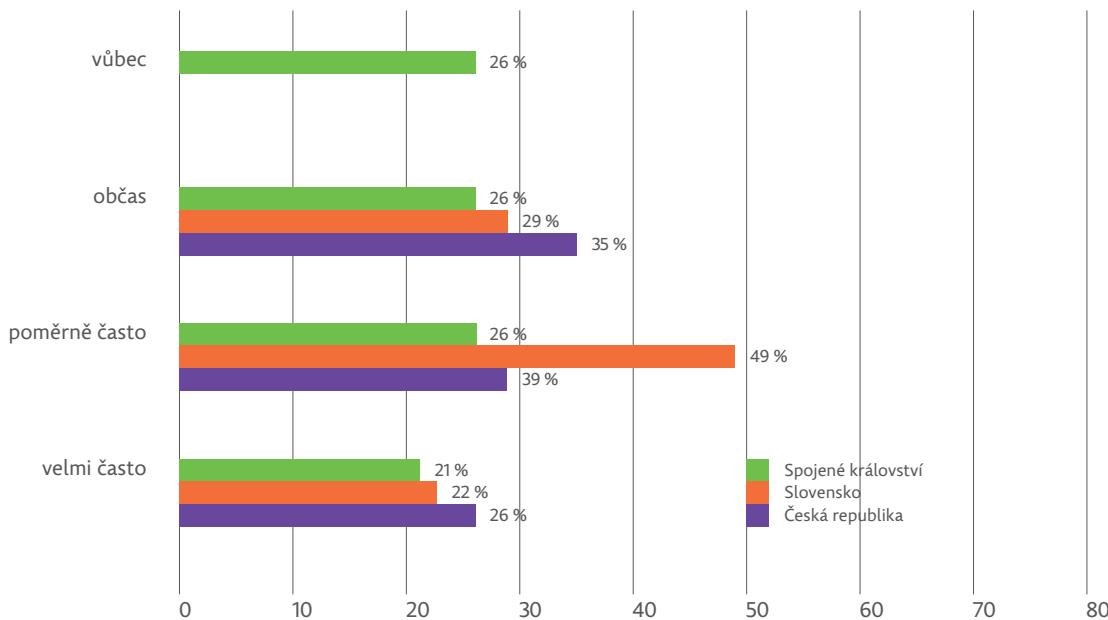
Problémy v navazování kontaktů s rodiči

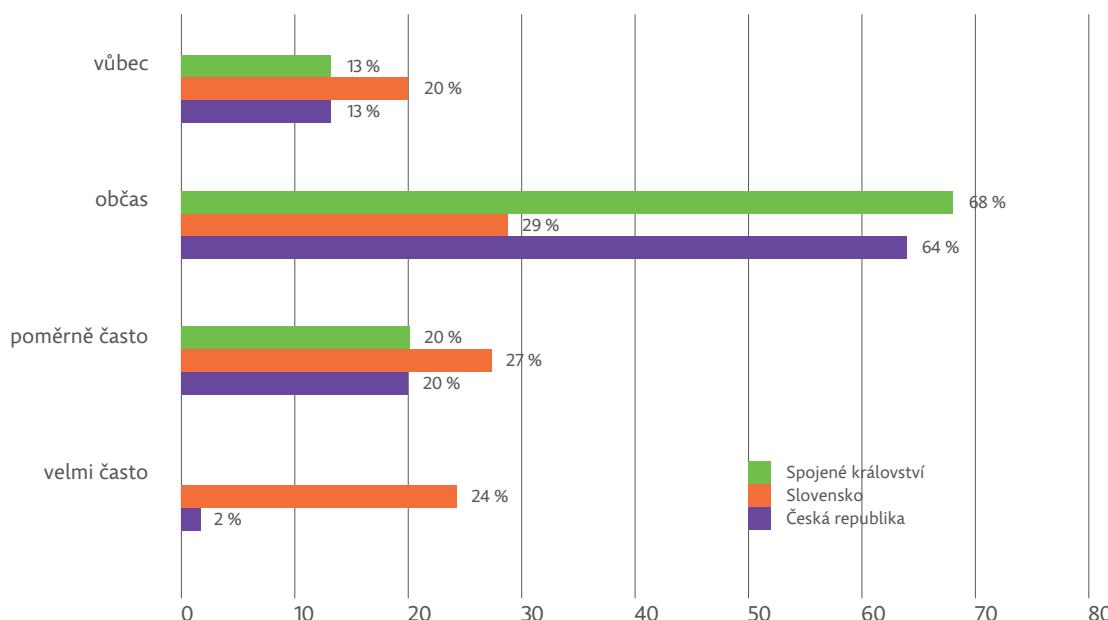
Učitelé často uvádějí, že si děti nesou nevhodné návyky z domácího prostředí. Často rovněž poukazují na potíže v komunikaci s dětmi, kde jde o jazykovou bariéru. (obr. 4).

Obr. 4: Špatné návyky a jazyková bariéra

Dítě s nevhodnými návyky z rodin

Jazyková bariéra v komunikaci s dítětem

Jaké metody jsou v práci s dětmi s potížemi efektivní?

Americký základní program „Incredible Years“, který byl realizován a evaluován na pracovišti CEBEL ve Walesu (které je partnerskou organizací v tomto projektu), je skvělým výchozím bodem díky svému komplexnímu přístupu k předškolnímu a ranému vzdělávání. Kombinuje programy pro učitele, děti i rodiče tak, aby dosáhl maximálně pozitivních efektů. I když má každá část programu prokazatelně pozitivní dopad sama o sobě, nejlepších výstupů lze dosáhnout v jejich vzájemné kombinaci (Webster-Stratton & Hammond, 1997). Program „Incredible Years“ se zaměřuje na inkluzivní vzdělávání. Zásadní důraz klade na inkluzi znevýhodněných dětí a usiluje o prevenci negativního chování, které by se u nich mohlo rozvinout.

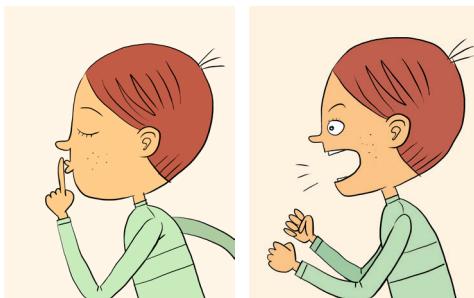
Tento program byl velmi pečlivě evaluován v četných studiích, včetně náhodných kontrolních pokusů, provedených v různých kontextech. Vědecké metody prokázaly, že program „Incredible Years“ je skutečně empiricky podložen, s prokazatelnými kvalitními výstupy ve smyslu efektivity i úspěšnosti. Literatura pojednávající o efektech programů „Incredible Years“ je příliš obsáhlá, než aby ji šlo snadno shrnout, nicméně je nezbytné zdůraznit některé z výstupů: Programy prokázaly svoji účinnost jak v rozvinutých, tak v rozvojových zemích (BakerHenningham, et. al., 2009). Jsou efektivnější než kombinace různých jiných opatření (Taylor et. al., 1998). Jedná se o finančně výhodný způsob, jak snížit problémy s chováním, v dlouhodobém měřítku se prokázala ekonomická návratnost (O'Neill et. al., 2013). Programy jsou schopny ve velké míře pomoci dětem s mnoha specifickými poruchami, jako je ADHD (Azevedo et. Al, 2014). Program „Incredible Years“ je také účinným opatřením ve smyslu integrace znevýhodněných dětí, snižuje jejich nežádoucí chování a zapojuje jejich rodiče.

Vedle programu „Incredible Years“ vychází tento projekt ještě z dalšího programu – „Tiny Signers“. Ten se rovněž vztahuje k prvnímu identifikovanému problému – k problému kapacity učitelů. Výukové metody bohužel nemohou pomoci zajistit do školních zařízení více personálu, mohou však učitele vybavit lepšími nástroji zvládání třídy tak, aby mohly být integrovány děti ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí. Program „Tiny Signers“ je realizován partnerskou organizací. Program vychází ze základů britského znakového jazyka a umožňuje učitelům a dětem při komunikaci používat znaky. Neznamená to, že učitelé budou s dětmi hovořit méně, znakování se využívá v kombinaci s mluveným jazykem. Ukázalo se, že znakování snadno získá a udrží pozornost dětí (Felzer 2000), pomáhá komunikovat tam, kde jinak brání jazyková bariéra, a také usnadňuje komunikaci s dětmi, které trpí řečovou vadou.

„Tiny Signers“ je rovněž programem, který byl kvalitně evaluován a prokázal například zlepšení výsledků v IQ testech v 8 letech věku relevantní skupiny (Acredolo & Goodwyn, 2000), zlepšení jazykových dovedností dětí, kdy došlo ke zrychlení tempa učení (Goodwyn, et. al., 2000) a dokonce k lepšímu emočnímu rozvoji, především pokud rodiče v komunikaci s dítětem používali znakování (Vallotton, 2012). Z uvedených důvodů je program „Tiny Signers“ perfektním doplněním programů „Incredible Years“, neboť učitelům umožňuje zvládat lépe jejich třídu a znevýhodněné děti lépe zapojuje do třídních aktivit.

Jaké aktivity jsou doporučeny?

Učitelé, kteří byli zapojeni do tohoto projektu, byli proškoleni v nových metodách a přístupech, vycházejících právě z programů „Incredible Years“ a „Tiny Signers“. Je důležité poznámenat, že nelze identifikovat jednu jedinou vymezenou metodiku jako „tu správnou“ a tuto naučit všechny zapojené učitele. Velká část projektu učitelům umožnila vést dialog s relevantními experty, během něhož každý mohl uvést vlastní problémy a náhledy. Přesto je možné pro ilustraci uvést některé z aktivit, které byly v rámci příkladů dobré praxe učitelům zprostředkovány. Tyto lze rozdělit do pěti kategorií: respektování pravidel, agrese a sebekontrola, utváření vztahů, znakování a spolupráce s rodiči.

PŘÍKLAD AKTIVITY: NA CO BYCHOM NEMĚLI ZAPOMÍNAT

Organizace: Smíšené skupiny (4–6 dětí) a diskuse pro celou třídu

Obtížnost: Střední až vyšší

Materiál: pastelky, voskovky a (barevné) papíry na kreslení

Děti jsou rozděleny do skupin, v nichž spolu diskutují o pravidlech, která by chtěly mít vyvěšena ve třídě. Nakreslí jednotlivá pravidla jako jednoduché piktogramy, například pravidlo tichého hovoru mohou znázornit zdviženým prstem před pusou. Učitel poskytuje vedení a asistenci, pomáhá s příklady pravidel v úvodní fázi, děti by však samy měly přicházet s pravidly, aby se s nimi lépe identifikovaly. Pravidla by vždy měla být formulována pozitivně, bez užití negativních / zakazujících slov; například pravidlo „ve třídě neběháme“ by se mělo změnit na „ve třídě chodíme pomalu“. Pro usnadnění lze použít kousky papíru, které jsou buď zelené (pozitivní chování, jako například uklízet po sobě, hlásit se, chci-li něco říct) nebo červené (negativní chování jako je praní se či křik). Učitel poté spolu s dětmi debatuje o tom, která pravidla jsou dobrá a která nikoliv, nakonec společně sestaví sadu pravidel, která by měla platit pro každého ve třídě. Debata by měla také zahrnovat otázku, proč se děti chovají určitým způsobem a jaké důsledky má porušení pravidel. O pravidlech, která mají být přijata, je také možno hlasovat.

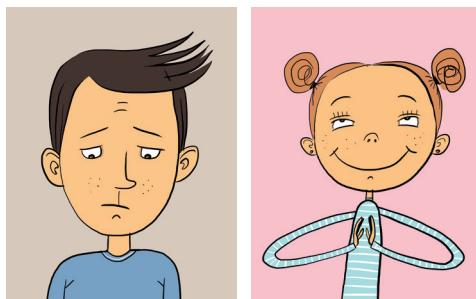
Příklady pravidel: Navzájem si pomáháme; nasloucháme si; jsme k sobě milí; když někdo mluví, nasloucháme mu; používáme kamarádská slova; před jídlem si myjeme ruce; venku chodíme ve dvojicích; posloucháme učitele/ku; ráno učitelku a děti zdravíme potřesením ruky; uklízíme po sobě; po hraní si uklidíme hračky.

Přínosy: Děti se učí diskutovat a jako skupina se dohodnout na pravidlech, pravidla se jim kreslením a procvičováním snadněji internalizují. Pokud dítě poruší pravidla, obrázek by mu měl pomoci vysvětlit, proč jeho chování nebylo hezké či správné.

Hodnocení: Tato aktivita byla velmi úspěšná, získala hodnocení 1 (výborné) až 2 (velmi dobré) ve všech kritériích (tabulka 1). Komentáře k aktivitě byly velice pochvalné, zdůrazňovaly prospěšnost aktivity, fakt, že pro děti bylo snadné přemýšlet a debatovat o pravidlech i to, že děti, které touto aktivitu již absolvovaly, ji zvládaly velmi dobře. Je však důležité vhodně zvolit skupinu pro tuto aktivitu, což může být nesnadné.

Tabulka 1: Evaluace aktivity „Na co bychom neměli zapomínat“

Kritérium	Známka
Nadšení dětí	1.29
Zapojení dětí	1.44
Práce s materiály	1.36
Spolupráce dětí s učitelem	1.28
Spolupráce dětí s vrstevníky	1.44
Účast dětí ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí	1.67
Spolupráce dětí ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí s učitelem	1.50
Spolupráce dětí ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí s vrstevníky	1.72
Řešení problémů	1.33
Zahrnutí dětí ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí	1.61

PŘÍKLAD AKTIVITY: JAK SE DNES CÍTÍM?

Organizace: Skupina (8–10 dětí)

Obtížnost: Střední

Děti sedí v kruhu, jsou požádány, aby ohodnotily, jak se dnes cítí, za použití vlastních prstů (10 znamená velmi šťastný, žádný zvednutý prst znamená velmi smutný). To dětem pomůže chápát vlastní pocity a učiteli i jim samým to poskytne možnost, aby potěšili ty, kteří se necítí dobře.

Alternativa 1: Ve třídě je zřízen „strom pocitů“ a děti na něj každé ráno umístí ke své značce či fotografií obrázek „smajlíka“ (strom může mít „jablka“, tedy značky, které reprezentují každé dítě). Škála „smajlíků“ může obsahovat tradiční zelenou, oranžovou a červenou, může však také zahrnovat nálady jako smutek, vztek apod.

Materiály: Nástěnka se stromem a značky či fotografie dětí, „smajlíci“ (kartičky).

Přínosy: Malé děti často nevyjadřují své pocity, ale je velmi důležité si uvědomit, že jsou do značné míry ovlivňovány tím, co se děje v jejich životě mimo školku. Ostatní děti, ale především učitelé musí vnímat nálady a problémy, které si děti do školky přinášejí z domova, chtějí-li dětem pomoci.

Alternativa 2: Učitel ve třídě zřídí nástěnku pocitů. Ta má na sobě tři základní pocity: šťastný/spokojený, smutný a rozzlobený. Děti ráno připíchnout svoji značku či fotografií do jedné ze tří kategorií a během dne mohou její pozici změnit v závislosti na tom, jak se mění jejich nálada.

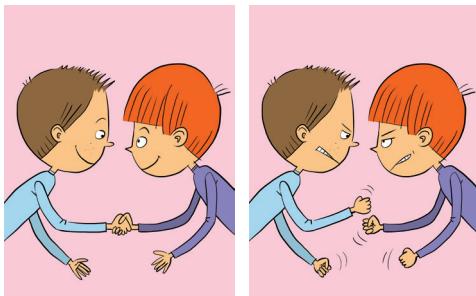
Materiály: Nástěnka pocitů (může to být běžná nástěnka se třemi velkými papíry tří barev). Značky či fotografie všech dětí.

Přínosy: Děti lépe porozumí vlastním pocitům a tím, jak spolu s ostatními sledují změnu nálad, začínají chápát, co určité pocity způsobuje.

Hodnocení: Aktivita byla výjimečně pozitivně přijata (tabulka 2) a většina učitelů, kteří ji vyzkoušeli, v ní chtějí i nadále pokračovat. V řadě případů začaly děti tuto aktivitu každé ráno vyžadovat, oblíbily si přiřazování „smajlíků“. Děti dokázaly během dne „smajlíky“ měnit a byly schopny vysvětlit proč (změna nálady a pocitů v průběhu dne ve školce). Míra zapojení sociálně a ekonomicky znevýhodněných dětí byla v této aktivitě také výjimečně dobrá, aktivita jim umožnila se lépe integrovat do třídy.

Tabulka 2: Evaluace aktivity „Jak se dnes cítím?“

Kritérium	Známka
Nadšení dětí	1.21
Zapojení dětí	1.07
Práce s materiály	1.19
Spolupráce dětí s učitelem	1.38
Spolupráce dětí s vrstevníky	1.80
Účast dětí ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí	1.15
Spolupráce dětí ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí s učitelem	1.31
Spolupráce dětí ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí s vrstevníky	1.75
Řešení problémů	1.69
Zahrnutí dětí ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí	1.60

PŘÍKLAD AKTIVITY: CHCI TĚ LÉPE POZNAT

Organizace: Celá třída

Obtížnost: Střední

Materiály: Míček (oblíbená hračka každého z dětí)

Tuto aktivitu je nejlépe použít na začátku dne pro zahrání před následující sociální interakcí. Děti sedí s učitelem v kruhu a podávají si míček. Kdo dostane míček, musí říct něco o sobě, nejen jméno, ale například oblíbenou barvu, oblíbenou hračku či jakékoli jiné téma, které koho napadne. Děti také mohou vždy při předávání míčku říci něco hezkého o tom, komu míček dávají (dávám míček Lucce, protože mi včera půjčila hračku). Učitelé mohou tuto aktivitu použít k tomu, aby zapojili méně oblíbené děti tak, že jim míček předají a pozitivně se o nich vyjádří.

Alternativa: Dítě si vybere jednu ze svých oblíbených hraček a přinese si ji z domova (malou hračku), společně s rodiči si o hračce připraví krátké povídání (kde ji dostaly, co to je, proč ji mají rádi). Hračku pak představí ostatním ve školce. Poté si mohou děti hračky půjčit.

Přínosy: Dobrý informativní začátek dne. Děti lépe poznají své vrstevníky, lépe si budují vztahy ve třídě.

Hodnocení: Tato aktivita byla rovněž velmi dobře přijata (tabulka 3). Nicméně některé z menších dětí byly méně ochotné se zúčastnit (zapojily se spíše starší děti). I přes tento fakt byla nakonec většina tříd v zapojení všech dětí úspěšná.

Tabulka 3: Evaluace aktivity „Chci tě lépe poznat“

Kritérium	Známka
Nadšení dětí	1.59
Zapojení dětí	1.59
Práce s materiály	1.50
Spolupráce dětí s učitelem	1.47
Spolupráce dětí s vrstevníky	1.80
Účast dětí ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí	1.57
Spolupráce dětí ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí s učitelem	1.50
Spolupráce dětí ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí s vrstevníky	1.83
Řešení problémů	1.73
Zahrnutí dětí ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí	1.71

Znakování

Znakování nelze označit přímo za aktivitu, mělo by být integrováno do běžných třídních aktivit coby součást denní rutiny. Lze však poskytnout několik příkladů znaků (další jsou jednoduše k dohledání on-line) a nastínit pozitiva a využití znakování. Zde je příklad znakování pozdravu dětí: „Ahoj děti, těší mě, že vás vidím.“

Znakování lze použít pro zklidnění třídy a také ke zvýšení pozornosti dětí. Místo toho, aby učitel vysvětloval instrukce a překřikoval dvacet dětí, může začít znakovat a získat tak pozornost dětí, což mu umožní hovořit potichu, dokud všichni společně tiše neznakují. Učitel také může pomocí znakování komunikovat s dětmi, které nejsou blízko něj, aniž by křičel – znakování tak lze použít v situacích, kdy je nevhodné mluvit nahlas, například v době spánku. Příklad: učitel čte příběh a děti, namísto aby vyrušovaly dotazem, zda mohou jít na toaletu, navážou oční kontakt a dotaz znakují.

Další možností použití znakování je zvládání emocí dětí. Znaky pro emoce mohou být dramatické a využívají hodně obličejobých výrazů, děti si je snadno oblíbí a emoce je tak vyjádřena zcela jasně a srozumitelně. Děti tak získávají alternativní způsob k vyjádření vlastních pocitů, takže například namísto toho, aby se začaly práť, mohou své tělo použít k vyjádření dramatického znaku pro emoci vztek, zloby či frustrace (mohou se tak vyjádřit fyzicky, avšak nedestruktivně).

Znakování je rovněž užitečné ve snaze pomoci dětem překonat určité vývojové výzvy. Dětem s vyjadřovacími problémy pomůže znakování zvýšit jejich komunikační dovednosti, a to aktivní i pasivní. Lze tak předcházet frustraci a problémům s chováním, zlepšuje se interakce mezi dětmi. Autistickým dětem, pro které je proces mluveného jazyka často obtížný, usnadňuje znakování komunikaci a znakováním lze podpořit také dávání pokynů či vysvětlování aktivit. Znakování je rovněž vhodné pro neposedné děti, pomůže jim zkonzentrovat se a zklidnit tím, že zapojí jejich smysly.

Spolupráce s rodiči

Spolupráce s rodiči je, stejně jako znakování, něčím, co by mělo probíhat průběžně a nemůže být redukováno na pouhou „aktivitu“. Dobrý vztah s rodiči je klíčovou součástí pozitivní předškolní zkušenosti jak pro děti, tak i pro rodiče, a jeho budování je tak zásadní prioritou učitele. Překážky v komunikaci s rodiči mohou být různorodé, takže by si učitelé měli osvojit rovněž různorodé přístupy. Největší problémy často vycházejí z komunikace s rodiče sociálně a ekonomicky vyloučených dětí. Vytvořit a udržovat vztah s těmito rodiči se tak pro učitele stává velkou výzvou.

Příklady dobré praxe ukazují, že vhodnou cestou k těmito rodičům je spolupráce s profesionály z různých oblastí (sociální služby, vzdělávání, úřady práce apod.), kteří v ideálním případě nejrizikovější rodiny osobně navštíví. Spolupráce s těmito odborníky se doporučuje u rodin s dětmi v předškolním věku v nejvyšší možné míře, neboť mohou rodiče zapojit do procesu vzdělávání svých dětí, a zvýšit tak zapojení samotných dětí v zařízeních předškolní péče. Spolupráce rovněž může vést k vytváření lepšího domácího prostředí, vhodnějšího pro podporu výchovy a vzdělávání dětí.

Zhrnutie výstupu: Inkluzívne metódy

Doterajšie poznatky výskumu dokazujú, že predškolské vzdelávanie a vzdelávanie v ranom detstve sú nesmierne dôležité nielen pre ich normatívnu hodnotu, pokiaľ ide o rovnosť príležitostí, ale aj pre efektivitu vysokokvalitného raného vzdelávania vedúceho k rozvoju ľudského kapitálu a následne k vyššej produktivite a ekonomickému rastu. Inkluzívne vysokokvalitné vzdelávanie a starostlivosť o dieča sú dlhú dobu charakteristickým znakom škandinávskych demokracií, no mnoho prosperujúcich štátov kontinentálnej Európy, ktoré boli konfrontované s nosnými dôkazmi vysokých výnosov z týchto politických intervencií, v nedávnej dobe začalo podporovať inkluzívne rané vzdelávanie.

Avšak, ako je to v prípade mnohých politík, zvýšené výdavky nie sú zárukou kvality alebo inkluzivity; Tieto musia byť garantované kvalifikovanými pedagógmi so schopnosťou nielen pomáhať v emocionálnom a kognitívnom rozvoji detí, ale tiež vytvoriť školské prostredie, kde deti zo sociálne znevýhodnených a kultúrne odlišných prostredí môžu prosperovať a rozvíjať sa spoločne so svojimi rovesníkmi. Hlavným cieľom tohto projektu je poskytnúť podporu predškolským učiteľom a umožniť im zvýšenie príležitostí socioekonomickej znevýhodnených detí. Za účelom dosiahnutia efektivity je kľúčové identifikovať problémy, ktorým učitelia čelia, prehodnotiť efektivitu relevantných metód a výskumu a nakoniec umožniť učiteľom prístup k inovatívnym a empiricky testovaným nástrojom a stratégiam práce s deťmi zo znevýhodnených prostredí.

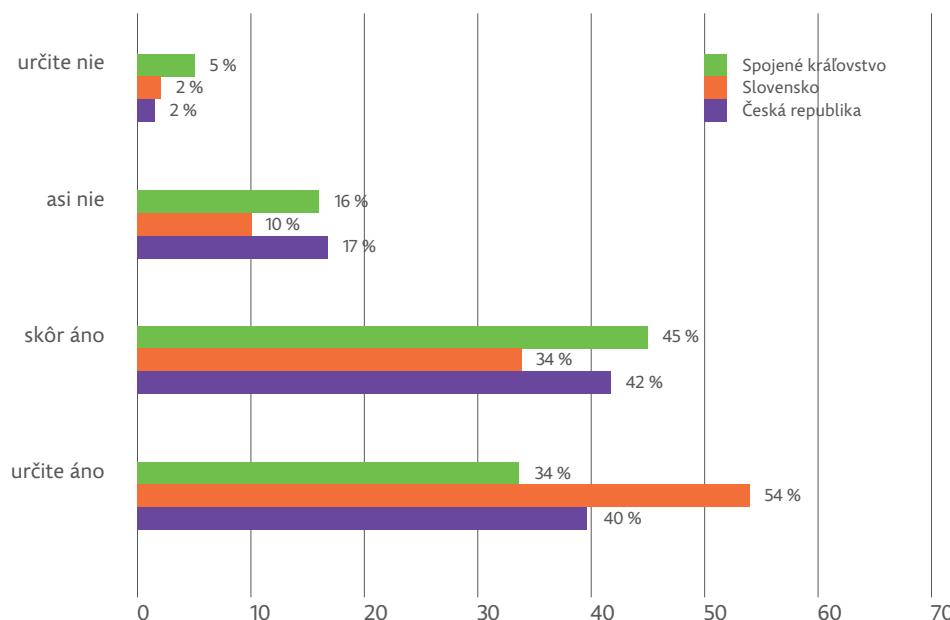
Akým problémom čelia učitelia?

Za účelom identifikácie problémov, ktorým čelia predškolskí učitelia, uskutočnila organizácia Schola Empirica ako súčasť tohto projektu prieskum na Slovensku, v Českej republike a v Spojenom kráľovstve. Vzorku respondentov tvorilo 40 až 50 profesionálov z oblasti predškolského vzdelávania (učitelia, manažment, atď.) za každú krajinu. Prieskum obsahoval otázky s použitím škály a otázky, na ktoré respondenti poskytovali otvorené písomné odpovede.

Prvým problémom, ktorý respondenti identifikovali, bolo, že deti so špeciálnymi výchovno -vzdelávacími potrebami (ŠVVP) sú vo všeobecnosti náročnejšie než ostatné deti. Tiež sa ukázal nedostatok pedagogických asistentov alebo nedostatok „individualizovaného“ učebného prístupu. Mnoho respondentov učí triedy s viac ako 10 deťmi (niektorí dokonca s viac ako 20 deťmi), čo im stáže možnosť zamerať sa na každé dieča individuálne.

Diagram 1: Požiadavky špeciálneho vzdelávania

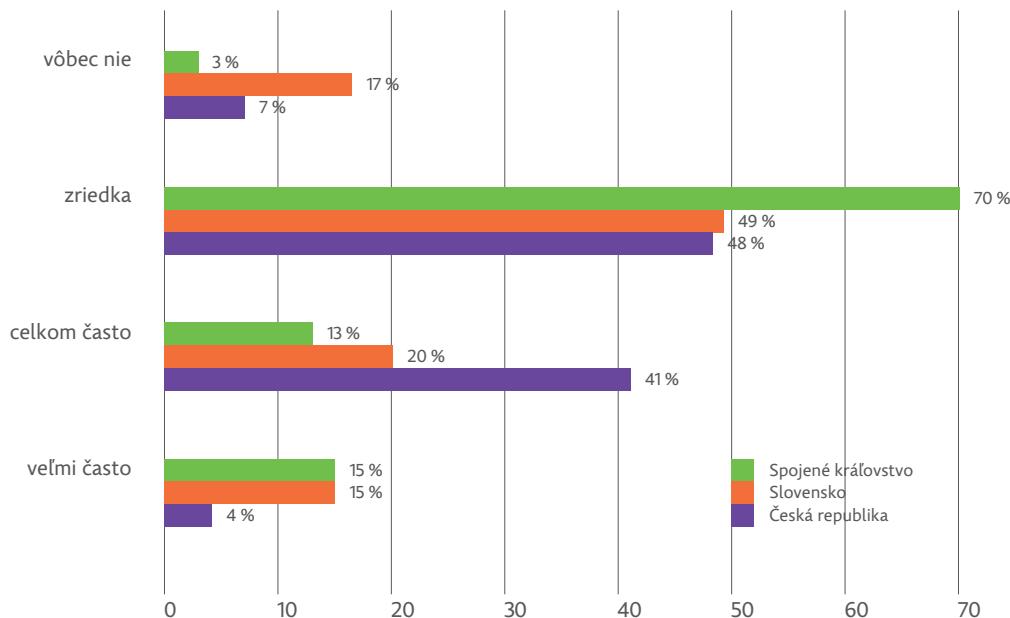
Má práca s deťmi so špeciálnymi potrebami na Vás zvýšené nároky?

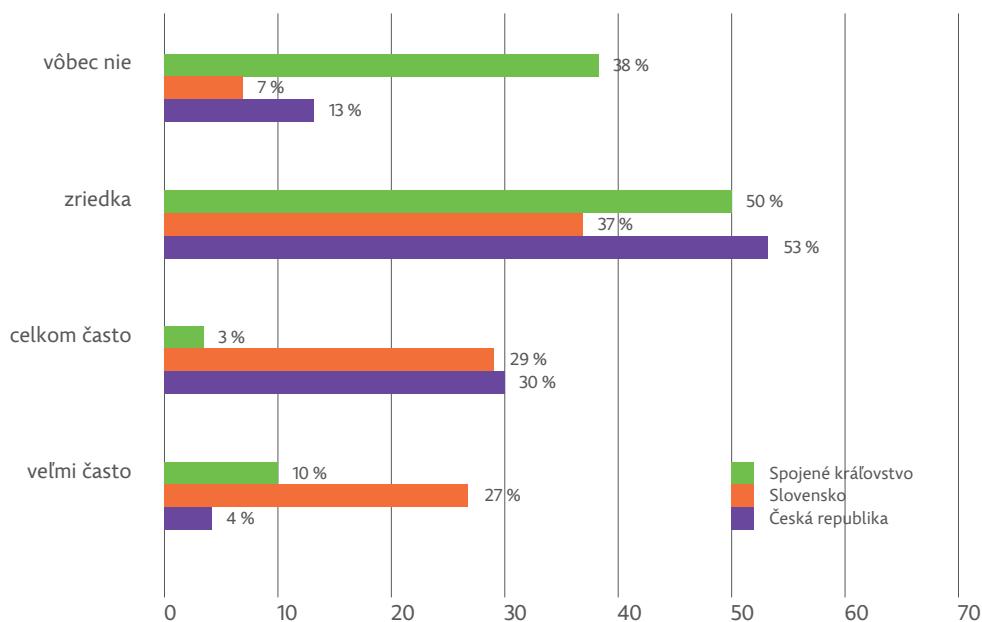
Druhým problémom je nežiaduce správanie, ktoré niektoré deti vykazujú v triedach, konkrétnie agresia, emocionálna nestabilita, šikanovanie a nedostatočná hygiena (diagram 2). Emocionálna nestabilita a náznaky agresie sú v podstate bežné, pričom niektorí respondenti sa s týmto správaním stretávajú občas a niektorí dokonca pomerne často. To poukazuje na fakt, že deti trpia nedostatkom potrebnnej „emocionálnej vyspelosti“ (alebo emocionálneho rozvoja) rozoznať čo cítia a konať kontrolovaným spôsobom napriek svojim emóciám. Výskyt agresivity nie je teda nevyhnutne prejavom zlej vôle, ako je zrejmé z faktu, že šikanovanie bolo uvádzané ako neprítomné alebo nanajvýš vyskytujúce sa príležitostne. Sú to indikátory neschopnosti jednotlivca spracovať vlastné pocity, rozoznať pocity druhých a pokúsiť sa o riešenie situácie rozumným spôsobom. Posledný problém nedostatočnej hygieny je problémom, ktorý je pravdepodobne zakorenéný v nedostatočnom dôraze na správnu hygienu v domácnosti dieťaťa.

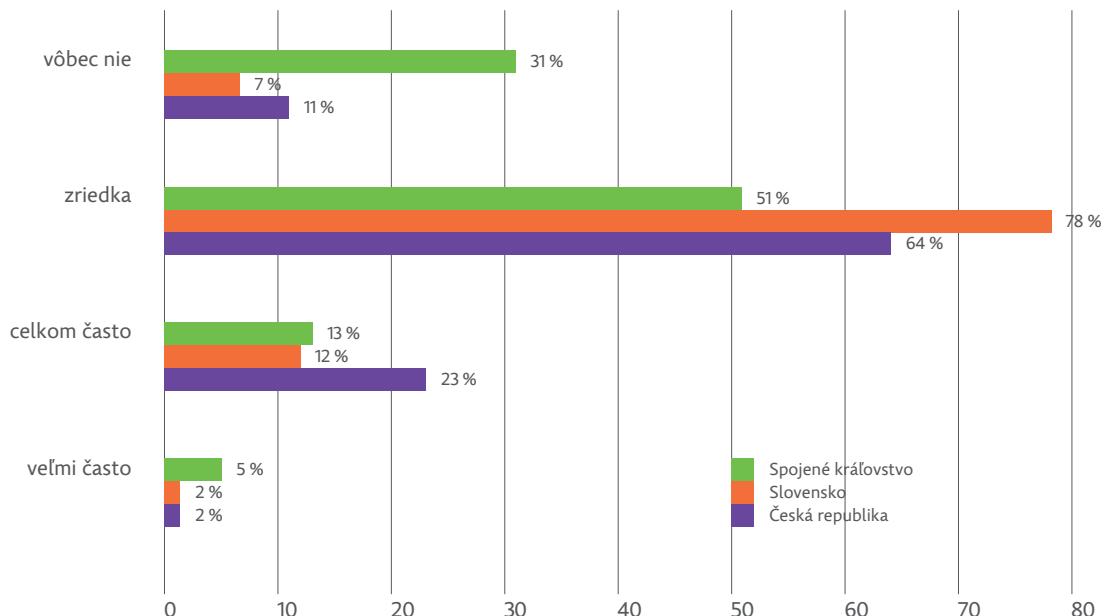
Diagram 2: Problémy správania u detí

Agresivita detí

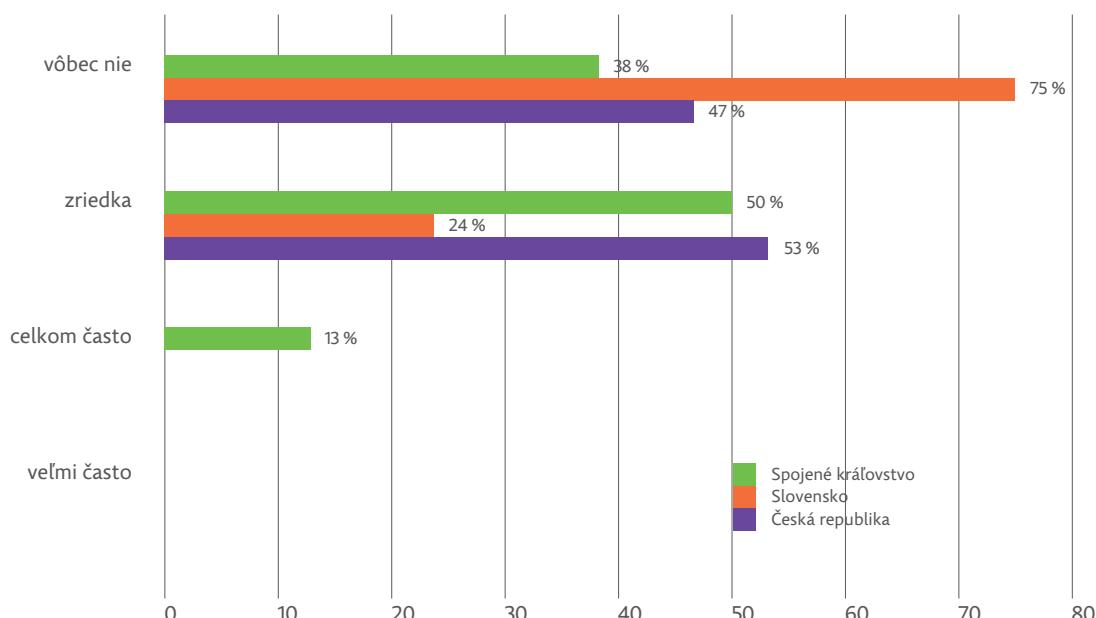

Nedostatok základných hygienických návykov

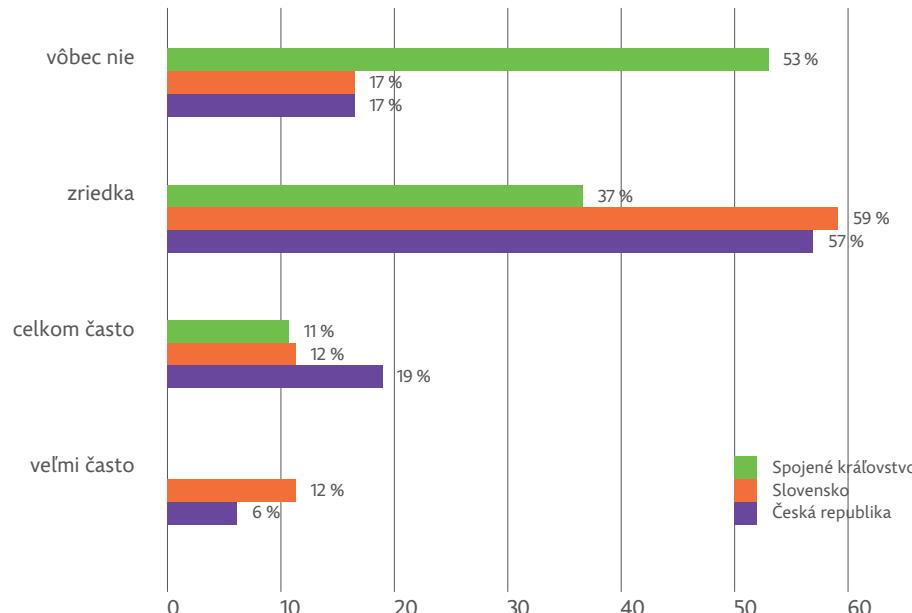
Šikanovanie u detí

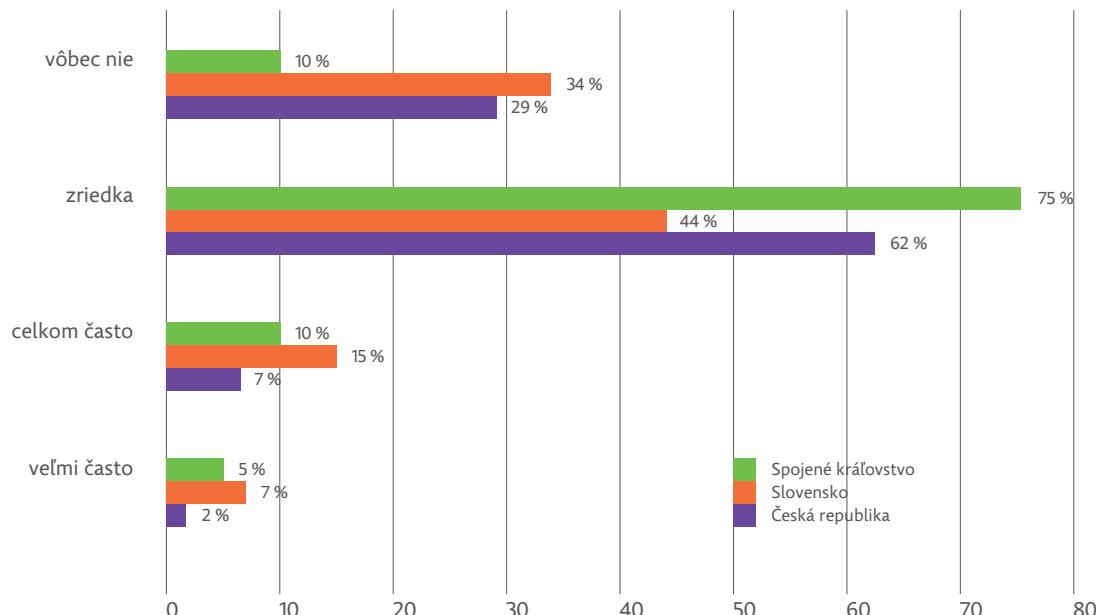
Tretím identifikovaným problémom je **rozdielna koncepcia výchovy a dobrého správania**, ktorej boli deti vystavené doma. Tento rozdiel v prístupe k výchove môže viesť k ďalším problémom ako **častá absencia v škole, nezáujem rodičov, alebo problémy v komunikácii s rodičmi** (diagram 3).

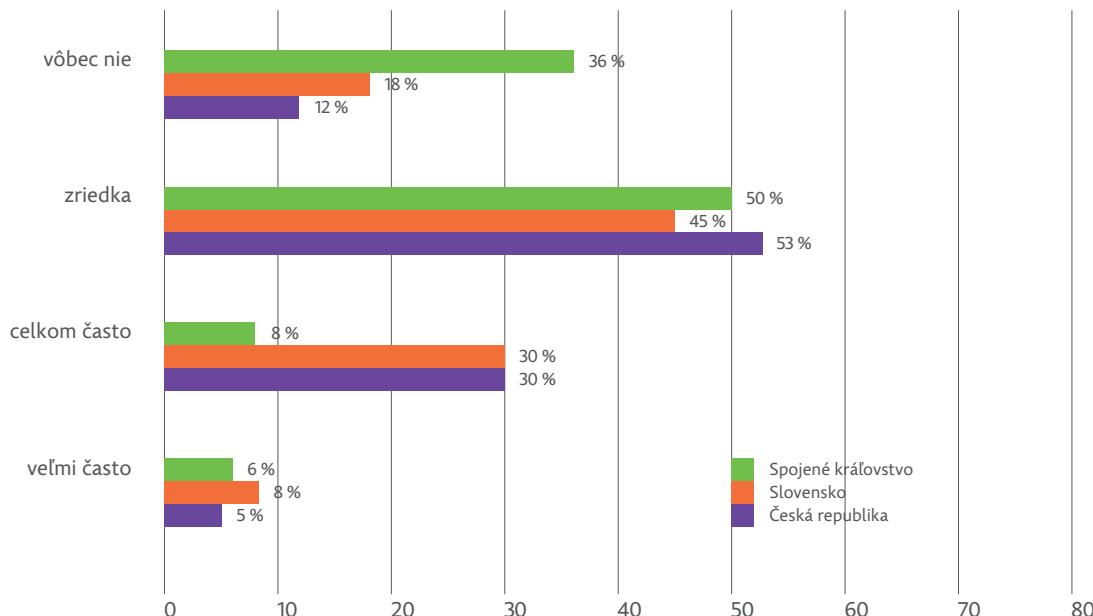
Diagram 3: Absencia a angažovanosť rodičov

Častá absencia detí

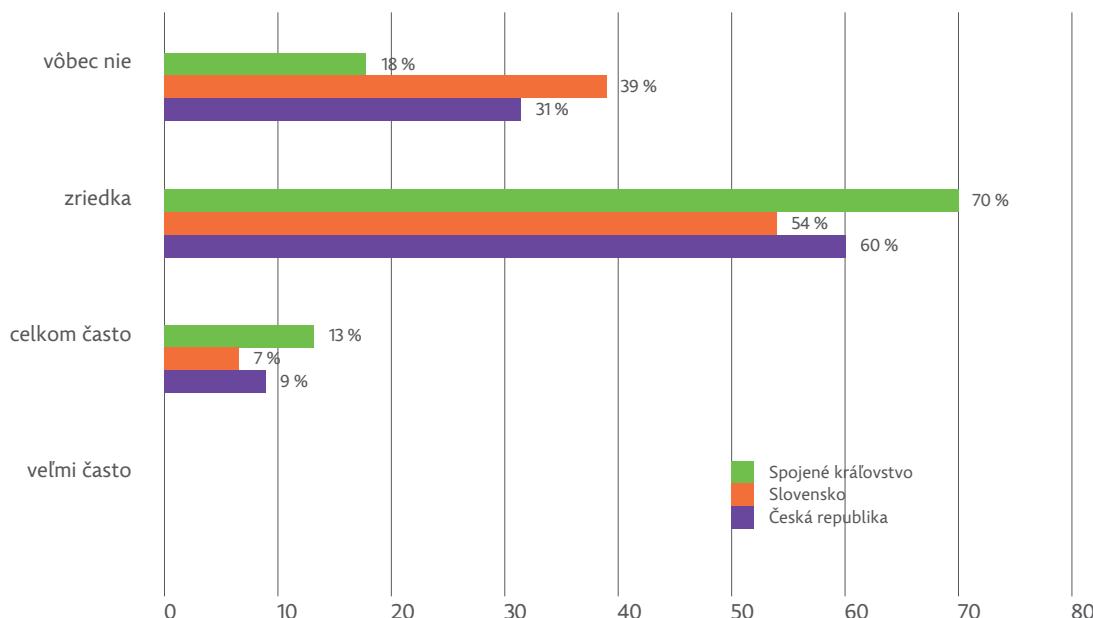

Nezáujem rodičov

Problémy nadviazať kontakt s rodičmi

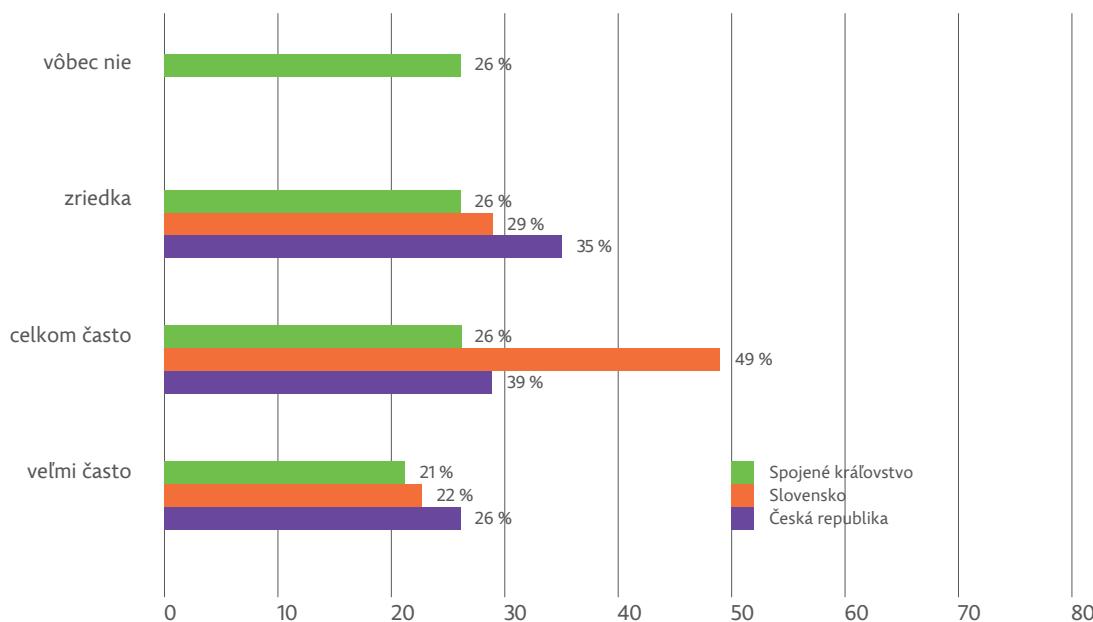

Ďalším prejavom týchto problémov je značný počet profesionálov, ktorí tvrdia, že deti naozaj prinášajú nevhodné návyky z domu do školy a tiež počet profesionálov, ktorí majú skúsenosť s jazykovou bariérou pri komunikácii s dieťaťom (diagram 4).

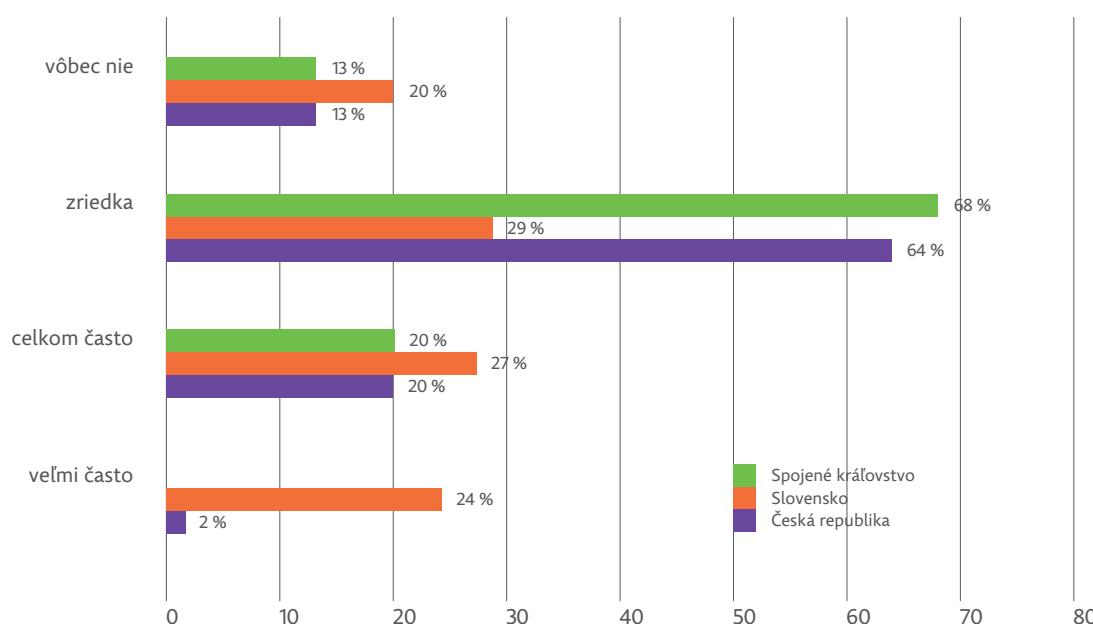
Diagram 4: Zlé návyky a jazyková bariéra

43

Dieťa s nevhodnými návykmi prinesenými z rodiny

Jazyková bariéra v komunikácii s dieťaťom

Aké učebné metódy sú slúbné?

Základným programom je americký program „Incredible Years“ (pozn. prekl.: Fantastické Roky) uskutočnený a vyhodnotený centrom CEBE vo Walese (partnerská organizácia tohto projektu). Je výborným štartovacím bodom vďaka svojmu komplexnému prístupu k predškolskej a ranej pedagogike kombinujúci tréningové programy pre učiteľov, študentov a rodičov za účelom dosiahnutia maximálnych pozitívnych výsledkov. napriek tomu, že každý program má svoj vlastný preukázateľný účinok, najlepší efekt je dosiahnutý vzájomnou kombináciou viacerých z týchto programov (Webster-Stratton & Hammond, 1997). Zameraním programu „Incredible Years“ je inkluzívne vzdelávanie, kladúce značný dôraz na inkluziu znevýhodnených detí s cieľom zamedziť im v rozvoji externalizovaného správania.

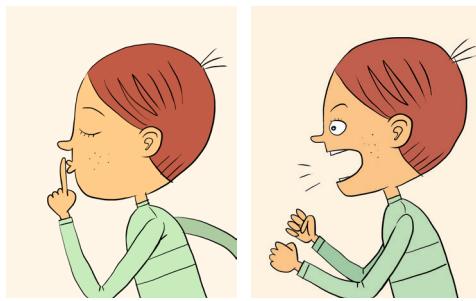
Tento program bol veľmi prísne hodnotený niekoľkými štúdiami, vrátane náhodných kontrolných skúšok aplikovaných na rôznych kontextoch. Práve oddanosť výskumu robí program „Incredible Years“ programom skutočne založeným na dôkazoch, ktoré preukazujú jeho účinnosť a využiteľnosť. Hlavná časť literatúry zaobrajúcej sa účinkami programov „Incredible Years“ je príliš rozsiahla na to, aby mohla byť zhrnutá ako celok, ale niektoré výsledky je potrebné zdôrazniť: Ukázalo sa, že programy sú efektívne v rozvinutých aj rozvojových krajinách (Baker-Henningsham a kol., 2009). Je efektívnejší ako eklektický postup (Taylor a kol., 1998). Je to cenovo priaznivý spôsob, ako zredukovať problémy správania a vykazuje pozitívne a dlhodobé ekonomicke výnosy (O'Neill a kol., 2013). Má schopnosť významne pomôcť deťom s rôznymi poruchami správania, ako ADHD (Azevedo a kol., 2014). „Incredible Years“ je tiež slubný z hľadiska integrácie znevýhodnených detí, pričom redukuje externalizované a nežiaduce správanie a tiež angažuje rodičov.

Druhý dôležitý program je spojený s prvým problémom identifikovaným v prieskume – problémom kapacity. Žiaľ, najímanie väčšieho počtu asistentov nie je niečo, s čím dokážu pomôcť učebné metódy, no môžu poskytnúť učiteľom lepšie nástroje organizácie vyučovania, ktoré pomôžu integrovať socioekonomicke znevýhodnené deti v triedach, zredukujú ich potrebu individuálneho prístupu a teda aj potrebu ďalšieho personálu. Napriek tomu, že sa „Incredible Years“ pýsi dobrými výsledkami v integrácii znevýhodnených detí, metódy tohto projektu tiež čerpajú z programu „Tiny Signers“ (pozn. prekl. Malé deti, ktoré vedia znakovať) partnerskej organizácie, ktorá používa základy britského znakového jazyka, aby umožnil učiteľom a študentom komunikovať prostredníctvom znakov. To však neznamená, že učitelia sa rozprávajú so žiakmi menej, pretože zámerom znakovania je jeho kombinácia s hovoreným jazykom. Ukázalo sa, že znakovanie upúta pozornosť detí a udržiava ich sústredené (Felzer, 2000), pomáha v komunikácii s deťmi, ktoré by inak čeliли jazykovej bariére a tiež urýchluje komunikáciu s deťmi tripiacimi poškodením reči.

„Tiny Signers“ je tiež veľmi dobre hodnoteným programom, vykazujúcim napríklad zlepšenie skóre v IQ testoch, keď relevantné skupiny dosiahli vek 8 rokov (Acredolo & Goodwyn, 2000), zlepšenie jazykových schopností detí umožňujúce deťom učiť sa v zrýchlenom tempе (Goodwyn a kol., 2000), alebo dokonca lepší emocionálny rozvoj, obzvlášť ak rodičia so svojím dieťaťom používajú znakovanie (Vallotton, 2012). To činí program „Tiny Signers“ perfektným programom k doplneniu programu „Incredible Years“, keďže poskytuje učiteľom možnosť lepšie organizovať vyučovanie, pričom umožňuje niektorým vylúčeným deťom lepšie sa zapájať do aktivít v triede.

Aké sú odporúčané aktivity?

Predškolskí učitelia inšpirovaní programami „Incredible Years“ a „Tiny Signers“, ktorí sa zúčastnili tohto projektu, boli poučení o nových metódach a prístupoch, ktoré im pomôžu v ich učení. Je dôležité si uvedomiť, že nie je možné načrtnúť jednu jasne definovanú metodológiu ako „tú“, o ktorej boli poučení všetci zúčastnení učitelia: Veľká časť celého projektu umožňovala učiteľom viesť dialóg s príslušnými expertmi, v ktorom každý učiteľ upozorňoval na rôzne problémy a prinášal do ich rôzne náhľady. Napriek tomu možno poskytnúť názorne aktivity toho, čo bolo podané ako „osvedčené metódy“. Tieto aktivity a osvedčené metódy môžu byť rozdelené do piatich kategórií: rešpektovanie pravidiel, agresivita a sebakontrola, nadvázovanie vzťahov, znakovanie a spolupráca s rodičmi.

NÁZORNÁ AKTIVITA: NA ČO BY SME NEMALI ZABÚDAŤ

Organizácia: Zmiešaná skupinová práca (4 – 6 detí) a diskusia celej triedy

Náročnosť: Stredná až vysoká

Materiály: Ceruzky, pastelky a (farebne odlíšené) kartičky na kreslenie

Deti budú rozdelené do skupín a budú medzi sebou diskutovať o pravidlach, ktoré by bolo vhodné zaviesť v triede. Budú musieť nakresliť tieto pravidlá ako jednoduché piktogramy, napr. pravidlom byť ticho môže byť prst zdvihnutý cez ústa. Učitelia poskytnú poradenstvo a pomoc a pokiaľ je to možné, ukážu žiakom pre začiatok „názorné pravidlá“, no deti by mali v konečnom dôsledku sami prísť na tieto pravidlá, aby ich lepšie internalizovali. Pravidlá by mali byť formulované pozitívne: bez použitia negatívneho / zakazujúceho slovníka. Napríklad „žiadne behanie po triede“ by malo byť zmenené na „používať chôdzu“. Aby bolo toto cvičenie viac intuitívne, jednotlivé kúsky papiere môžu byť farebne odlíšené ako zelené (pozitívne správanie, napr. zdvihnutie ruky a upratanie po sebe) a červené (negatívne správanie, napr. kričanie a potýčky). Následne po tejto skupinovej práci sa celá trieda zhromažďí a navrhnuté pravidlá sú umiestnené na nástenke, zoradené podľa toho, či predstavujú pozitívne alebo negatívne správanie. Potom učitelia spolu s deťmi debatujú o tom, ktoré pravidlá sú dobré a ktoré nie, výsledkom čoho je vytvorenie súboru pravidiel, ktoré by mala celá trieda dodržiavať. Táto debata by tiež mala zahŕňať otázku, prečo a ako deti nakreslili určité typy správania a tiež, aké budú následky nedodržiavania stanovených pravidiel. Je tiež možné odhlasovať si pravidlá, ktoré by sa mali v triede zaviesť.

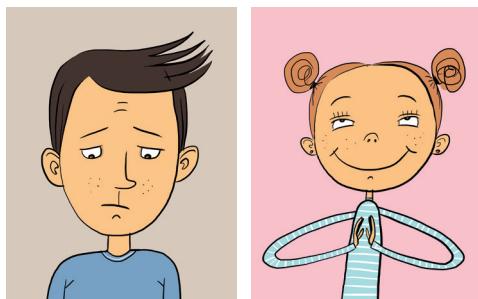
Príklady pravidiel: navzájom si pomáhať; navzájom sa počúvať; byť milý jeden k druhému; počúvať, keď niekto rozpráva; používať slušné slová; umyť si ruky pred jedlom; vonku ostať vo dvojiciach; počúvať učiteľov; pozdraviť učiteľa a deti ráno podaním ruky; upratať si po sebe; upratať hračky po hraní.

Výhody: Deti sa naučia, ako debatovať a stanovovať pravidlá v rámci skupiny, lepšie ich internalizovať ich „kreslením“ a precvičovaním. V prípade, že dieťa poruší pravidlá, kresba by mu mala vysvetliť, prečo jeho správanie nebolo dobré a správne.

Vyhodnotenie: Táto aktivita bola veľmi úspešná a dosiahla skóre v škále 1 (perfektná) a 2 (dobrá) vo všetkých kritériách (tabuľka 1). Priponienky k aktivite boli veľmi dobré a zdôrazňovali, že aktivita bola veľmi užitočná, deti nemali problém vymyslieť a potom debatovať o pravidlach a že deti, ktoré už predtým túto aktivitu robili, sa pri nej lepšie cítili. Avšak je dôležité zvoliť si pre túto aktivitu vhodnú skupinu, keďže môže byť istým spôsobom náročná.

Tabuľka 1: Vyhodnotenie aktivity „Na čo by sme nemali zabúdať“.

Kritériá	Známka
Angažovanosť detí	1.29
Participácia detí	1.44
Práca s materiálmi	1.36
Spolupráca detí s učiteľom	1.28
Spolupráca detí s rovesníkmi	1.44
Participácia detí zo sociálne a ekonomicke znevýhodnených prostredí	1.67
Spolupráca detí zo sociálne a ekonomicke znevýhodnených prostredí s učiteľom	1.50
Spolupráca detí zo sociálne a ekonomicke znevýhodnených prostredí s rovesníkmi	1.72
Okamžité riešenie problému	1.33
Zahrnutie detí zo sociálne a ekonomicke znevýhodnených prostredí	1.61

NÁZORNÁ AKTIVITA: AKO SA DNES CÍTIM?

Organizácia: Skupinová práca (8 – 10 detí)

Náročnosť: Stredná

Deti sedia v kruhu a sú požiadane „zhodnotiť“, ako sa dnes cítia použitím prstov (10 prstov znamená, že sú veľmi šťastné a žiadne dvihnuté prsty znamenajú, že sú veľmi smutné). To pomáha deťom pochopiť ich vlastné pocity a poskytuje učiteľom, ako aj deťom, možnosť rozveseliť tie deti, ktoré sú na konci spektra.

Alternatíva 1: V triede bude zriadený „strom pocitov“ a každé ráno deti pripnú smajlíka k svojej fotke / symbolu na strome (na strome môžu byť „jablká“ a znaky, ktoré reprezentujú každé dieťa). Smajlíci môžu byť tradične zelení, žltí a červení, môžu tiež zobrazovať nálady ako smútok, zlosť, atď.

Materiály: Nástenka so stromom a obrázky / symboly detí. Smajlíky (kartičky)

Výhody: Malé deti často nevyjadrujú svoje pocity, ale je veľmi dôležité si uvedomiť, že sú významne ovplyvňované tym, čo sa deje v ich životoch mimo predškolského zariadenia. Na to, aby im pomohli, potrebujú rovesníci, no predovšetkým učitelia vnímať nálady a problémy, s ktorými prichádzajú deti do predškolského zariadenia.

Alternatíva 2: V triede bude učiteľmi zostavená „nástenka pocitov“. Táto nástenka bude zobrazovať tri základné pocity: šťastný / spokojný, smutný, nahnevaný. Ráno deti pripnú svoj symbol alebo obrázok k jednej z týchto troch kategórií a tiež budú mať možnosť presunúť svoj symbol / obrázok do inej oblasti počas dňa podľa toho, ako sa im zmení nálada.

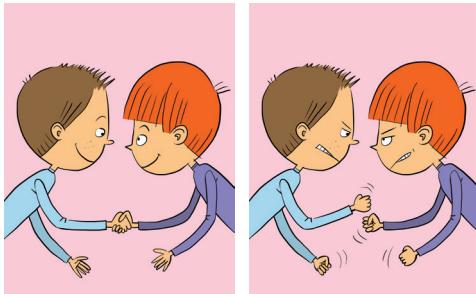
Materiály: „Nástenka pocitov“ (môže to byť normálna nástenka s tromi veľkými farebne odlíšenými hárkami papiera). Symboly alebo fotografie detí.

Výhody: Deti viac pochopia svoje pocity a začnú chápať, čo spôsobuje určité pocity počas toho, ako budú ich rovesníci indikovať zmenu v nálade prostredníctvom nástenky.

Vyhodnotenie: Aktivita bola mimoriadne dobre prijatá (tabuľka 2) a väčšina učiteľov, ktorí ju vyskúšali, v nej plánujú aj pokračovať. V mnohých prípadoch dokonca deti vyžadujú túto aktivitu každé ráno a sú nabudené z toho, že každý dostane „smajlíka“. Deti tiež obmieňali svoje smajlíky počas dňa a boli schopné vysvetliť, prečo tak spravili. (zmena nálad a pocitov počas dňa v predškolskom zariadení) Participácia socioekonomickej znevýhodnených detí bola v tejto aktivite tiež mimoriadne dobrá a umožnila im lepšie sa integrovať do triedy.

Tabuľka 2: Vyhodnotenie aktivity „Ako sa dnes cítim?“.

Kritériá	Známka
Angažovanosť detí	1.21
Participácia detí	1.07
Práca s materiálmi	1.19
Spolupráca detí s učiteľom	1.38
Spolupráca detí s rovesníkmi	1.80
Participácia detí zo sociálne a ekonomickej znevýhodnených prostredí	1.15
Spolupráca detí zo sociálne a ekonomickej znevýhodnených prostredí s učiteľom	1.31
Spolupráca detí zo sociálne a ekonomickej znevýhodnených prostredí s rovesníkmi	1.75
Okamžité riešenie problému	1.69
Zahrnutie detí zo sociálne a ekonomickej znevýhodnených prostredí	1.60

NÁZORNÁ AKTIVITA: CHCEM ŤA POZNAŤ LEPŠIE

Organizácia: Celá trieda

Náročnosť: Stredná

Materiály: Lopta, (obľúbená hračka každého dieťaťa)

Túto aktivitu je najlepšie použiť ako jednu z prvých aktivít dňa ako formu „zahrievacieho cvičenia“ pre sociálne interakcie počas dňa. Deti a ich učiteľ si sadnú do kruhu a budú si posúvať loptu. Kedykoľvek dostanú loptu, musia povedať niečo o sebe; To by nemalo byť obmedzené len na mená, ale tiež by malo zahŕňať obľúbené farby, obľúbené hračky alebo inú tému, ktorá im napadne. deti a učiteľ tiež môžu povedať, že niekomu podávajú loptu, pričom povedia o nich niečo pekné (napr. Podávam loptu Lucii, pretože sa so mnou včera podelila o hračku). Učitelia môžu tiež použiť túto aktivitu za účelom oslovenia detí, ktoré sú v triede menej populárne, a to tak, že im podajú loptu a povedia o nich niečo pekné.

Alternatíva: Dieťa si zvolí jednu z obľúbených hračiek z domu (malú hračku) a spolu s rodičmi si pripraví o hračke malý prejav (kde ju získali, čo je to, prečo ju majú radi). Potom ju prinesú do školy a podelia sa o ňu s ostatnými deťmi. deti sa môžu podeliť o hračky aj potom.

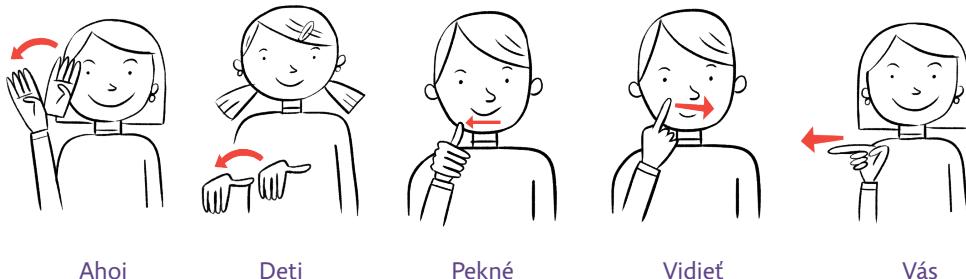
Výhody: Dobrý „informatívny“ začiatok dňa. Deti sa naučia viac o svojich rovesníkoch, čo im pomôže nadviazať medzi sebou vzťahy a lepšie si rozumieť počas dňa.

Vyhodnotenie: Táto aktivita bola tiež veľmi dobre prijatá (tabuľka 3). Niektoré z malých detí sa však odmietli zúčastňovať na aktivite (staršie deti sa zúčastňovali oveľa viac). Napriek tomu bola nakoniec väčšina tried úspešná v integrácii každého do aktivity.

Tabuľka 3: Vyhodnotenie aktivity „Chcem ťa poznať lepšie“

Kritériá	Známka
Angažovanosť detí	1.59
Participácia detí	1.59
Práca s materiálmi	1.50
Spolupráca detí s učiteľom	1.47
Spolupráca detí s rovesníkmi	1.80
Participácia detí zo sociálne a ekonomicke znevýhodnených prostredí	1.57
Spolupráca detí zo sociálne a ekonomicke znevýhodnených prostredí s učiteľom	1.50
Spolupráca detí zo sociálne a ekonomicke znevýhodnených prostredí s rovesníkmi	1.83
Okamžité riešenie problému	1.73
Zahrnutie detí zo sociálne a ekonomicke znevýhodnených prostredí	1.71

Znakovanie skutočne nie je niečo, čo môže byť zhrnuté ako aktivita; je to niečo, čo by malo byť integrované do všeobecných triednych aktivít a každodenných rutín. Avšak je možné poskytnúť príklad zopár znakov (ostatné možno ľahko nájsť online) a načrtiť zopár osvedčených príkladov použitia znakovania. Príkladom znakovania pozdravu deťom je: „Ahoj deti, je pekné vás opäť vidieť.“

Znakovanie môže byť tiež použité napr. pre **ukľudnenie triedy** a teda zvýšenie ich produktivity. Namiesto prezentovania inštrukcií cez hlyasy dvadsiatich detí môže učiteľ začať spievať a znakovať pieseň, aby pritiahol pozornosť detí, znižujúc výšku svojho hlasu až kým každý neznakuje v tichosti. Učiteľ tiež môže komunikovať s deťmi, ktoré sú ďaleko bez toho, aby kričal – znakovanie tiež môže byť použité v dobe, keď je nevhodné byť hlučný, napr. v čase odpočinku. Napríklad: Ak učiteľ číta príbeh alebo učí hodinu, namiesto prerušenia slovami „Môžem ísť na toaletu“ deti nadviažu očný kontakt a znakujú.

Ďalšie použitie znakovania spočíva v pomoci deťom **vyjadriť svoje emócie**, pričom sa prvotnou prioritou stávajú znaky pocitov. Znaky pocitov môžu byť dramatické a používať veľa výrazov tváre, takže deti baví ich vytváranie a emícia je zachytená dosť intenzívne na to, aby bola ľahko pochopiteľná. To poskytuje deťom alternatívne spôsoby ich emocionálneho vyjadrenia, čo môže byť obrovskou výhodou, pretože namiesto potýčok môžu používať vlastné telo, aby znakom ukázali, že sú rozzúrené, nahnevané alebo frustrované (čo im umožní robiť niečo fyzické, no nie deštruktívne).

Znakovanie je napokon užitočné v **pomoci deťom s určitými vývojovými problémami**. U detí s rečovým oneskorením môže znakovanie pomôcť k zvýšeniu ich komunikačných schopností z hľadiska porozumenia, ale aj byť porozumený. Zvýšená komunikácia môže pomôcť zabrániť frustrácii a problémom v správaní a zlepšuje interakciu s ostatnými deťmi. U autistických detí, ktoré majú problém spracovať hovorenú reč, znaková reč uľahčuje porozumenie a znaky môžu byť použité ako vizuálna pomôcka pre poskytnutie inštrukcií alebo vysvetlenie aktivity. Používanie znakovania je tiež prospešné pre deti, ktoré sú „aktívnymi žiakmi“; hyperaktívne deti, ktoré nevedia sedieť ticho na mieste. Znakovanie pomáha týmto deťom sústrediť sa a ukludniť sa zapojením všetkých svojich zmyslov.

Spolupráca s rodičmi

Spolupráca s rodičmi, rovnako ako znakovanie, je niečo, čo by sa malo diať konštantne a nemôže byť redukované na „aktivitu“. Prekážky v hľadkej spolupráci s rodičmi môžu byť navyše odlišné, takže prístup, ktorý by si učiteľ osvojil, sa značne líši od kontextu ku kontextu. Napriek tomu je zachovanie dobrých vzťahov s rodičmi klúčovou súčasťou pozitívnej predškolskej skúsenosti pre rodičov aj deti, čo je dôležitou prioritou učiteľov. Najväčší problém často pramení v komunikácii s rodičmi socioekonomicky vylúčených detí. Nadväzovanie kontaktov a angažovanie týchto rodičov predstavuje pre predškolských učiteľov skutočnú výzvu.

Osvedčeným postupom, ako sa dostať k týmto rodičom, je prostredníctvom profesionálov, ktorí môžu poskytnúť asistenciu z rôznych vládnych agentúr (sociálne služby, vzdelávanie, sociálna starostlivosť, hľadanie práce, atď.) a ktorí môžu v ideálnom prípade navštíviť najviac rizikové alebo zanedbané domácnosti. Pre predškolské zariadenia by bolo efektívnu stratégiou spolupracovať s takýmito profesionálmi čo najintenzívnejšie, pretože môžu vytvárať dôležitú „bránu“ k angažovanosti rodičov v procese výchovy a vzdelávania ich detí, a tým zvýšiť participáciu detí v oblasti vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve. Môžu tiež prispieť k zabezpečeniu prospešnejšieho a priaznivejšieho domáceho prostredia podporujúceho vzdelávanie detí.

Crynodeb o'r Allbwn: Dulliau Cynhwysol

Mae'r dystiolaeth ymchwil sydd eisoes yn bodoli yn profi, bod addysg cyn ysgol ac addysg plentyndod cynnar yn hynod o bwysig nid yn unig ar gyfer eu gwerth normadol o ran cyfle cyfartal, ond hefyd oherwydd effeithiau addysg gynnar o ansawdd uchel sy'n arwain at uwchraddio cyfalaif dynol a chynhyrchiad uwch a thwf economaidd yn y pen draw. Mae gofal plant ac addysg gynhwysol o ansawdd uchel wedi bod yn nodwedd mewn democratiaethau Sgandinafaid ers amser maith, ond yn wyneb y dystiolaeth gynyddol o adenillion uchel i'r myriadau polisi hyn, mae llawer o wladwriaethau lles ar gyfandir Ewrop yn ddiweddar wedi dechrau cefnogi addysg gynnar gynhwysol.

Fodd bynnag, fel sy'n digwydd gyda llawer o bolisiau, nid yw cynnydd mewn gwariant yn ddigon i warantu ansawdd neu gynwysoldeb. Mae'n rhaid iddynt gael eu gwarantu gan athrawon sydd wedi eu haddysgu'n dda gyda'r gallu i helpu datblygiad emosiynol a gwybyddol plant, ond hefyd i greu amgylchedd ystafell ddosbarth lle gall plant o amgylcheddau dan anfantais gymdeithasol a gwahanol yn ddiwylliannol ffynnu a datblygu ynghyd â'u cyfoedion. Prif nod y prosiect hwn yw darparu cymorth i athrawon cyn-ysgol gan eu galluogi i wella cyfleoedd i blant dan anfantais economaidd-gymdeithasol. Er mwyn gwneud hynny'n effeithiol, mae'n hanfodol adnabod y problemau mae athrawon yn eu hwynebu, adolygu'r dulliau a'r ymchwil perthnasol sy'n gwerthuso eu heffeithiolrwydd, ac yn olaf, caniatáu i'r athrawon gael mynediad i'r offer a strategaethau gwaith arloesol a brofir yn empirig gyda phlant o amgylcheddau dan anfantais.

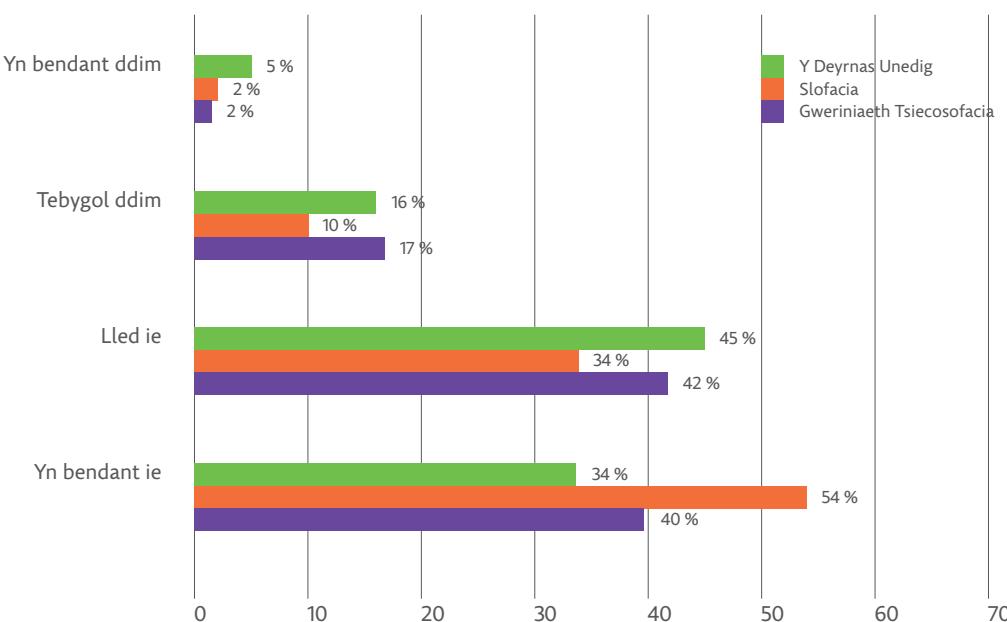
Pa problemau a wynebir gan athrawon?

Er mwyn adnabod y problemau a wynebir gan athrawon cyn-ysgol, cynhaliodd Schola Empirica arolwg yn Slofacia, y Weriniaeth Tsiec a'r Deyrnas Unedig fel rhan o'r project hwn. Roedd y sampl o ymatebwyr rhwng 40 a 50 o weithwyr cyn-ysgol proffesiynol (athrawon, rheolwyr, etc.) fesul pob gwlaid. Roedd yr arolwg yn cynnwys cwestiynau i'w hateb gan ddefnyddio graddfa yn ogystal â chwestiynau lle'r oedd yr ymatebwyr yn darparu atebion ysgrifenedig penagored.

Y broblem gyntaf a nodwyd gan ymatebwyr oedd bod plant ag Anghenion Addysgol Arbennig (AAA), wedi'u diffinio'n fras, yn **fwy heriol** (ffigur 1) na rhai eraill. Dangoswyd hefyd y diffyg cynorthwywyr dysgu neu ddiffyg dull addysgu "unigol". Mae llawer o'r ymatebwyr yn dysgu dosbarthiadau o dros ddeg o blant (rhai hyd yn oed dros 20), sy'n ei gwneud hi'n anodd iawn iddynt ganolbwytio ar bob plentyn yn unigol.

Ffigur 1: Gofynion addysg anghenion arbennig

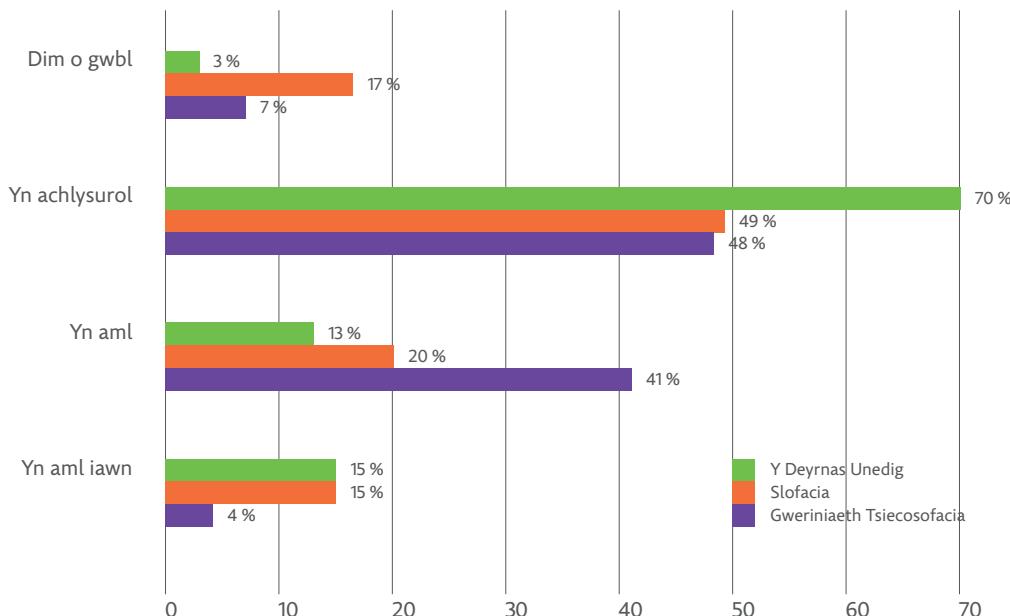
A yw'r gwaith gyda phlant ag anghenion penodol yn cynyddu'r gofynion ar chi'n bersonol?

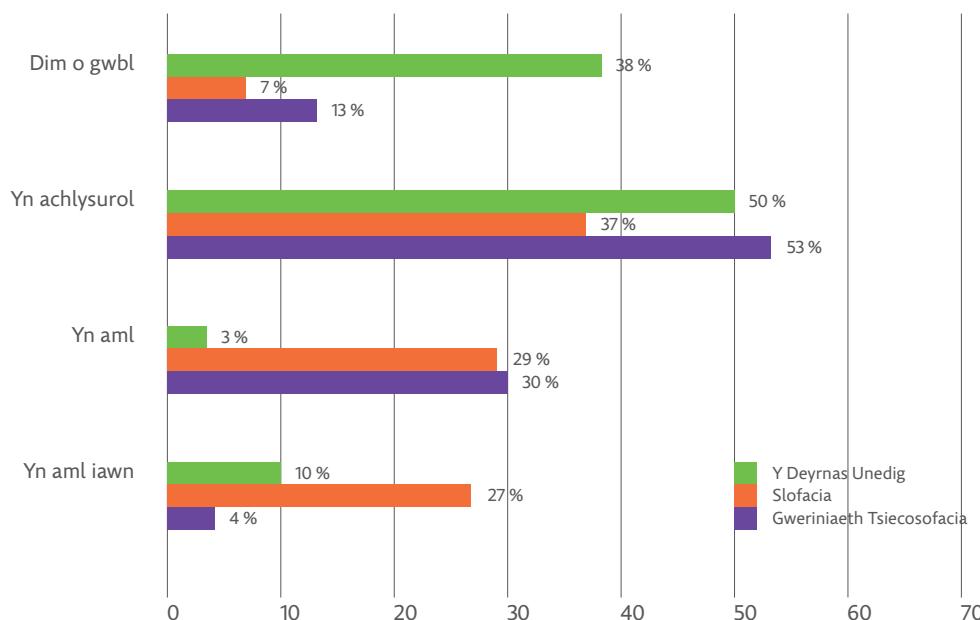
Yr ail broblem yw'r ymddygiad annymunol y mae rhai plant yn ei arddangos mewn ystafelloedd dosbarth, yn fwy penodol bod yn ymosodol, ansefydlogrwydd emosiynol, bwlio, a hylendid annigonol (ffigur 2). Mae ansefydlogrwydd emosiynol ac arwyddion o fod yn ymosodol yn eithaf cyffredin, gyda'r rhan fwyaf o ymatebwyr yn profi'r ymddygiad hwn o bryd i'w gilydd a rhai hyd yn oed yn eithaf aml neu'n aml. Mae hyn yn awgrymu nad oes gan y plant yr "aedd fedrwydd emosiynol" angenrheidiol (neu ddatblygiad emosiynol) i adnabod yr hyn y maent yn ei deimlo ac i weithredu mewn ffordd reoledig er gwaethaf eu hemosiynau. Felly, nid yw achosion o fod yn ymosodol yn golygu ymgorfforiad o ewyllys drwg o anghenraid, fel sy'n amlwg o'r ffaith yr adroddwyd nad oedd bwlio yn bodoli ar y cyfan neu ddim ond yn digwydd yn achlysurol. Maent yn ddangosyddion o'r anallu i brosesu eu teimladau eu hunain, adnabod teimladau pobl eraill a cheisio datrys y sefyllfa mewn ffordd resymol. Mae'r broblem olaf o hylendid annigonol yn fater sydd wedi ei wreiddio mwy na thebyg mewn pwyslais annigonol ar hylendid da yng nghartref y plentyn.

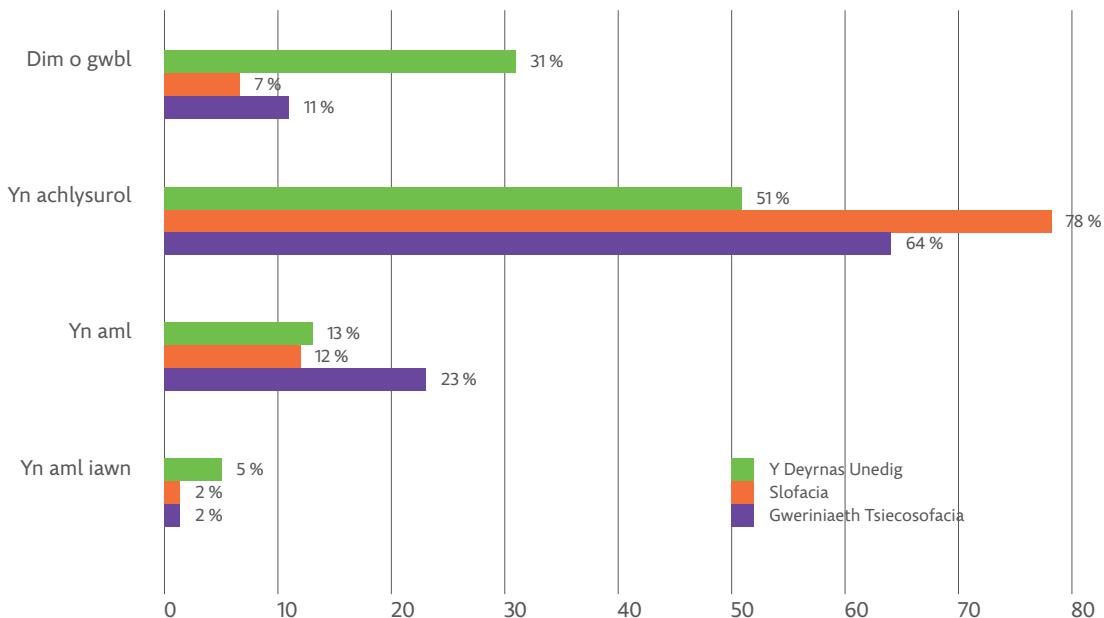
Ffigur 2: Problemau ymddygiad mewn plant

Ymosodedd Plant

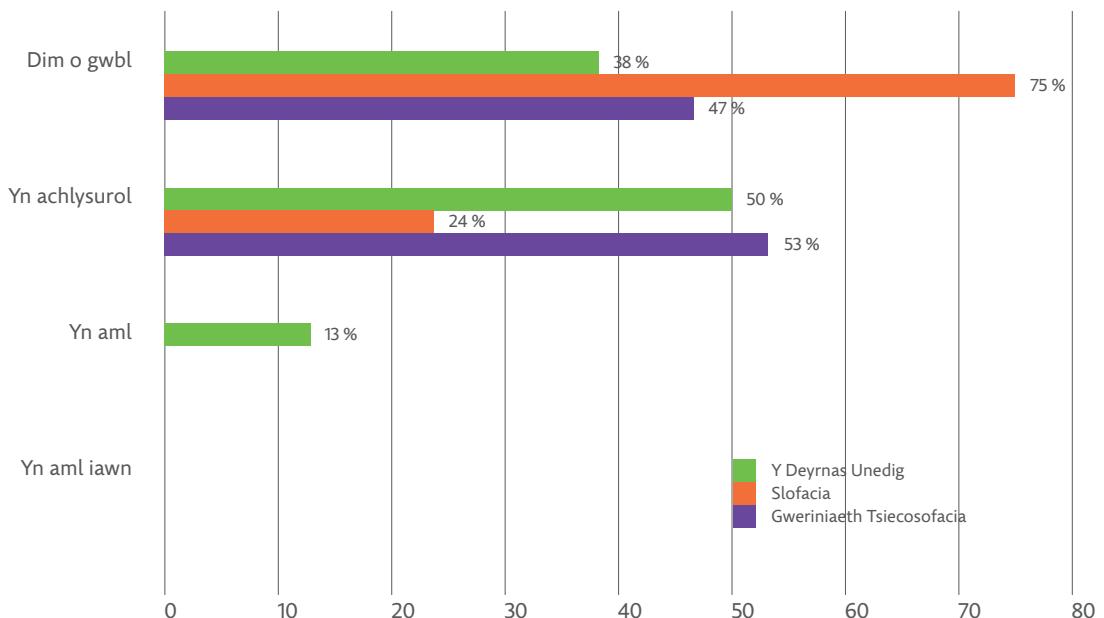

Diffyg Sgiliau Hyledndid Sylfaenol

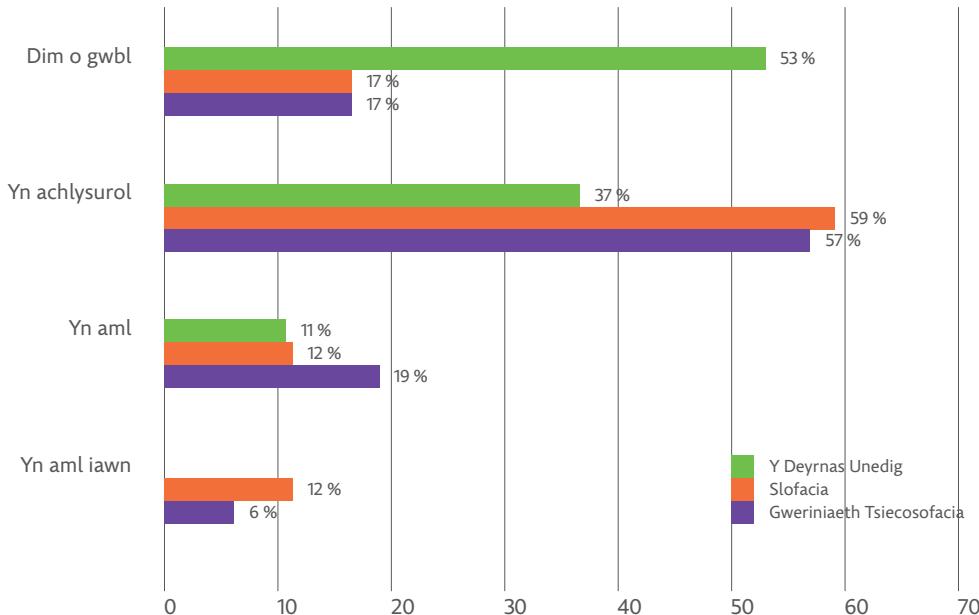
Bwlio gan Blant

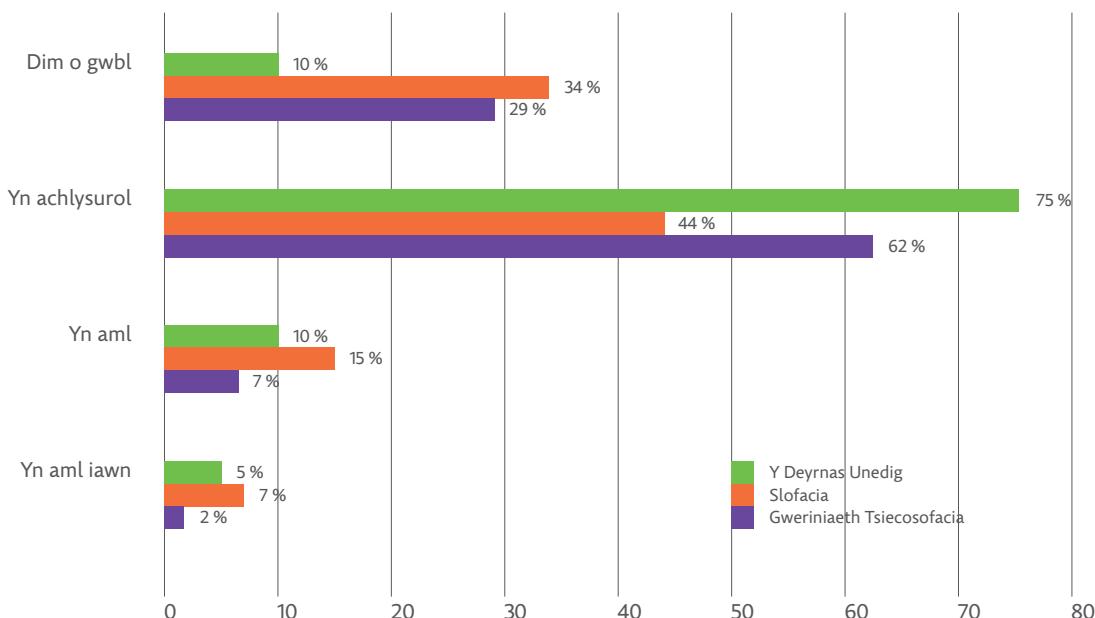
Y drydedd broblem a nodwyd yw'r syniad gwahanol am addysg ac ymddygiad da y mae plant yn agored iddo yn y cartref. Gall y gwahaniaeth hwn mewn agwedd tuag at addysg arwain at broblemau eraill fel bod yn absennol yn aml o'r dosbarth, rhieni yn ddifater, neu anhawster wrth gyfathrebu â rhieni (ffigur 3).

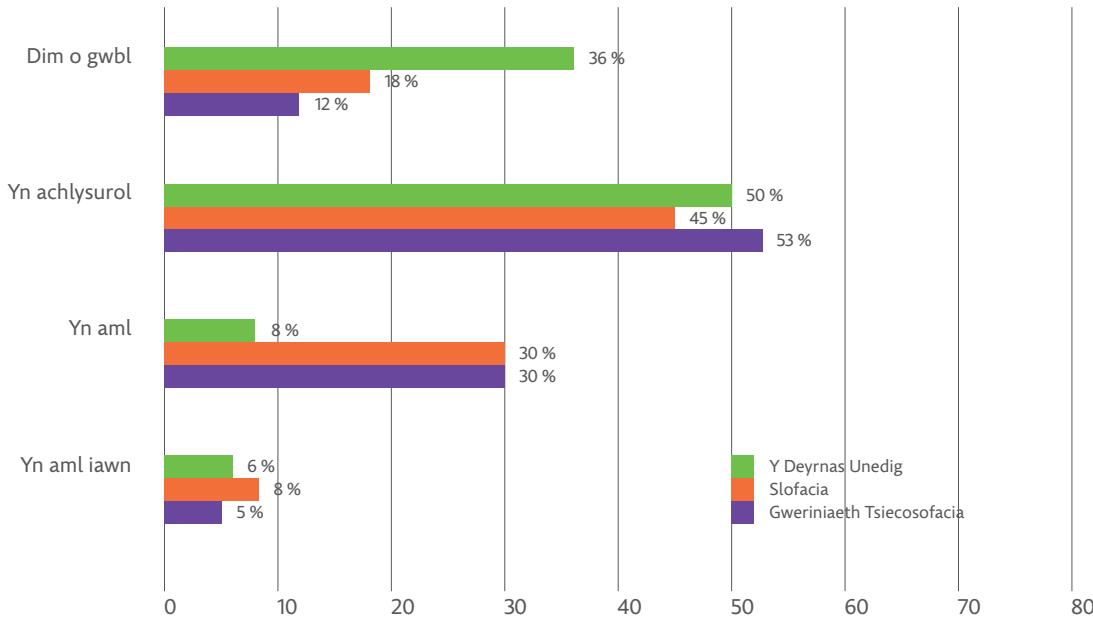
Ffigur 3: Presenoldeb ac ymwneud rhieni

Amlader Absondeb Plant

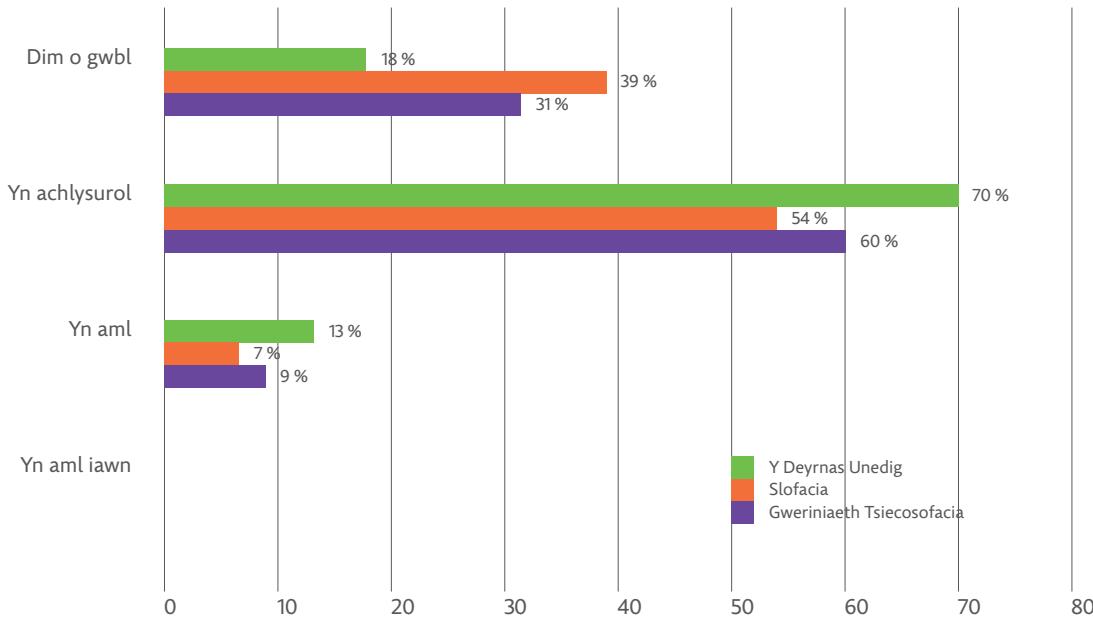

Rhieni di-hid

Anawsterau wrth Sefydlu Cysylltiad â Rhieni

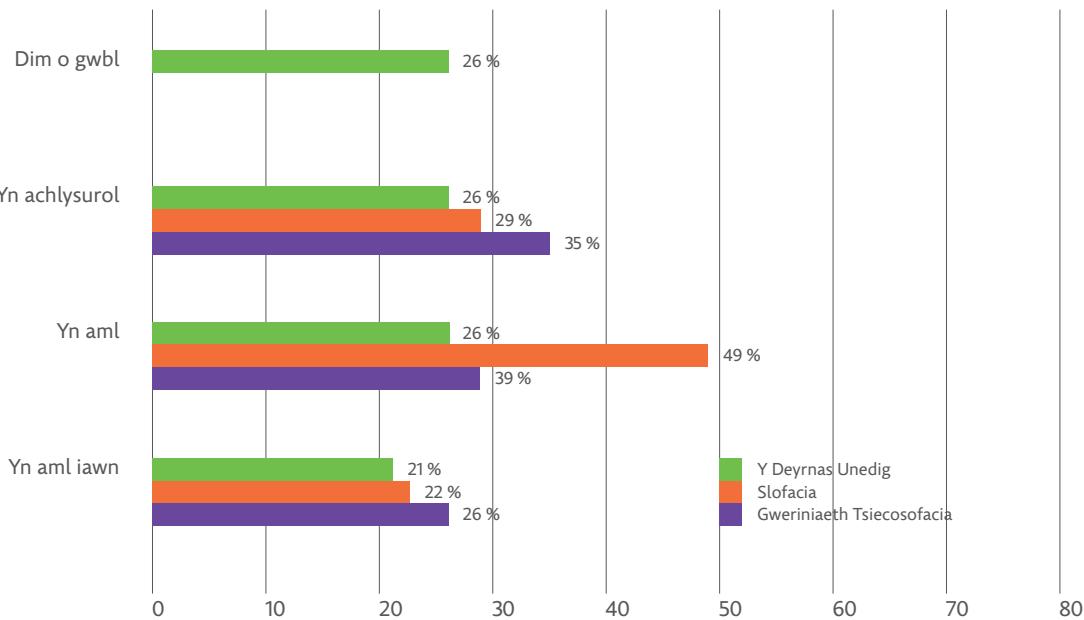

Amlygiad arall o'r problemau hyn yw nifer sylweddol o weithwyr proffesiynol sy'n honni bod plant yn dod ag arferion amhriodol o'r cartref i'r ysgol, a hefyd y nifer o weithwyr proffesiynol sy'n profi rhwystr iaith wrth gyfathrebu â'r plentyn (ffigur 4).

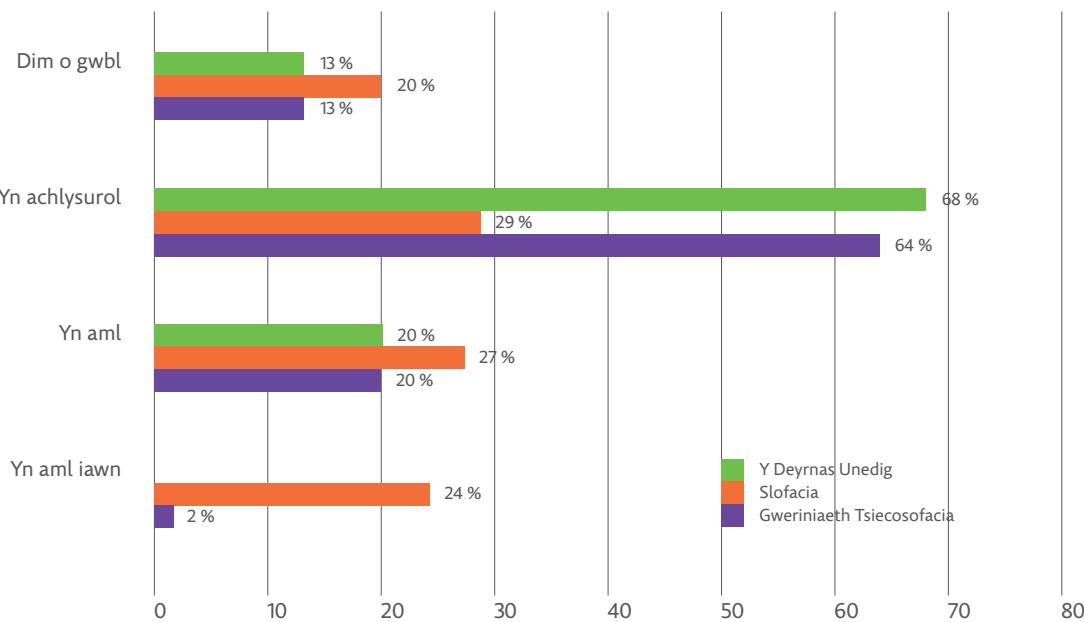
Ffigur 4: Arferion gwael a rhwystr iaith

54

Plentyn gyda Arferion Amhriodol yn Hanu o'r Teulu

Rhwystri iaith wrth Gyfathrebu gyda'r Plentyn

Fel rhaglen gwaelodlin, mae'r rhaglen Americaidd "Blynnyddoedd Rhyfeddol", a gynhaliwyd ac a werthuswyd gan CEBEl yng Nghymru (sefydliad partner i'r project hwn), yn fan cychwyn ardderchog oherwydd ei ymagwedd gynhwysfawr at addysg cyn-ysgol ac addysg gynnar yn cyfuno rhaglenni hyfforddi athrawon, myfyrwyr a rheini i gyflawni'r effeithiau cadarnhaol mwyaf posibl. Er bod pob rhaglen wedi cael effaith amlwg yn unigol, ceir y canlyniadau gorau pan fydd mwy o'r rhaglenni hyn yn cael eu cyfuno gyda'i gilydd (Webster - Stratton a Hammond , 1997). Mae ffocws y Blynnyddoedd Rhyfeddol ar addysg gynhwysol, gan osod pwyslais sylweddol iawn ar gynnwys plant dan anfantais gyda'r nod o'u hatal rhag datblygu ymddygiad allanol.

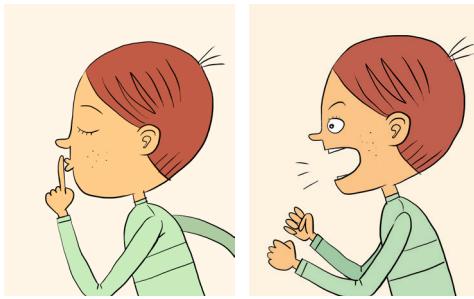
Gwerthuswyd y rhaglen hon yn drylwyr iawn gan nifer o astudiaethau, yn cynnwys treialon rheoledig ar hap a ddefnyddiwyd mewn gwahanol gyd-destunau. Yr union ymrwymiad hwn i ymchwil sy'n gwneud "Blynnyddoedd Rhyfeddol" yn rhaglen sy'n wirioneddol seiliedig ar dystiolaeth, gyda thystiolaeth o enillion da o ran effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd. Mae'r corff o lenyddiaeth ar effeithiau rhaglenni "Blynnyddoedd Anhygoel" yn rhy fawr i'w gael ei grynhai yn ei gyfanrwydd, ond mae'n werth tynnu sylw at rai canlyniadau. Dangoswyd bod y rhaglenni wedi bod yn effeithiol mewn gwledydd datblygedig a'r rhai sy'n datblygu (BakerHenningham, et. al., 2009). Mae'n fwy effeithiol na thriniaeth eclectig (Taylor et. al., 1998). Mae'n ffordd cost effeithiol o leihau problemau ymddygiad ac yn dangos enillion economaidd cadarnhaol yn y tymor hir (O'Neill et. al., 2013). Mae'n gallu rhoi llawer o gymorth i blant sydd â llawer o anhwylderau penodol, fel ADHD (Azevedo et. al, 2014). Mae Blynnyddoedd Rhyfeddol hefyd yn addawol pan ddaw i integreiddio plant dan anfantais, gan leihau eu hymddygiad allanol ac annymunol, ac yn cynnwys eu rhieni hefyd.

Mae'r ail raglen bwysig yn gysylltiedig â'r broblem gyntaf a nodwyd gan yr arolwg - y broblem o allu. Yn anffodus, nid yw llogi mwy o gymorth yn rhywbeth y gall dulliau addysgu ei helpu, ond gallant roi dulliau rheoli dosbarth gwell i athrawon er mwyn helpu i integreiddio plant dan anfantais economaidd-gymdeithasol yn yr ystafelloedd dosbarth, gan leihau eu hangen am sylw unigol ac felly hefyd yn lleihau'r angen am staff ychwanegol. Er bod rhaglen Blynnyddoedd Rhyfeddol yn ymfalchiö yn ei henw da o ran integreiddio plant dan anfantais, mae'r project hwn hefyd yn dod dulliau o "Tiny Signers", sef rhaglen sefydliad sy'n bartner, sy'n defnyddio hanfodion iaith arwyddion Prydain i ganiatáu i athrawon a myfyrwyr gyfathrebu gan ddefnyddio arwyddion. Nid yw hyn yn awgrymu y bydd athrawon yn siarad llai â'r plant, gan y golygir i arwyddo gael ei ddefnyddio ar y cyd ag iaith lafar. Dangoswyd bod arwyddo yn llwyddo i ddal sylw plant a gwneud iddynt ganolbwytio (Felzer 2000), er mwyn helpu i gyfathrebu â phlant sydd fel arall yn wynebu rhwystr iaith, neu i gyflymu cyfathrebu â phlant sy'n dioddef o nam ieithyddol.

Mae Tiny Signers hefyd yn rhaglen a werthuswyd yn dda, yn dangos er engraifft sgoriau gwell ar brofion IQ pan fydd y carfannau perthnasol yn cyrraedd 8 oed (Acredolo a Goodwyn, 2000), gwell a galluodd ieithyddol plant sy'n caniatáu i'r plant ddysgu'n gyflymach (Goodwyn, et. al., 2000), neu hyd yn oed gwell datblygiad emosiynol, yn enwedig os yw'r rhieni yn un o'r rhai sy'n defnyddio arwyddo gyda'u plentyn (Vallotton, 2012). Mae hyn yn gwneud Tiny Signers yn rhaglen berffaith i gyd-fynd â'r Blynnyddoedd Rhyfeddol gan ei bod yn caniatáu i athrawon reoli eu dosbarth yn well, wrth alluogi rhai plant sydd wedi'u gwahardd i ymuno â gweithgareddau'r dosbarth yn well.

Beth yw'r gweithgareddau a argymhellir?

Bu'r athrawon cyn ysgol a ysbrydolwyd gan y rhaglenni "Blynnyddoedd Rhyfeddol" a "Tiny Signers", yn cymryd rhan yn y project hwn gan ddysgu dulliau ac ymagweddau newydd i'w helpu yn eu haddysgu. Mae'n bwysig nodi nad yw'n bosibl amlinellu un fethodoleg wedi ei diffinio'n glir fel "yr un" y dysgywyd i'r holl athrawon oedd yn cymryd rhan. Rhan fawr o'r prosiect cyfan oedd caniatáu i'r athrawon gael deialog gydag arbenigwyr perthnasol, lle'r oedd pob athro yn tynnu sylw at broblemau gwahanol ac yn cyfrannu gwahanol syniadau. Er gwaethaf hyn, mae'n bosibl darparu rhai gweithgareddau engraifftol o'r hyn oedd yn cael ei dderbyn fel "ymarfer da". Gellir rhannu'r gweithgareddau hyn ac arferion da i bum categori: parchu'r rheolau, ymddygiad ymosodol a hunanreolaeth, sefydlu perthnasau, arwyddo a chydweithio gyda rhieni.

ENGHRAIFFT O WEITHGAREDD: YR HYN NA DDYLEM EI ANGHOFIO

Trefniadaeth: gwaith grŵp cymysg (4-6 o blant) a thrafodaeth dosbarth cyfan

Lefel anhawster: Canolradd i uwch

Deunyddiau: pensiliau, creonau a chardiau (gwahanol liwiau) i dynnu llun

Rhennir y plant i grwpiau a byddant yn trafod ymmsg ei gilydd y rheolau yr hoffent eu gweld wedi'u sefydlu yn yr ystafell ddosbarth. Bydd rhaid iddynt dynnu llun o'r rheolau hyn fel pictogramau syml, er enghraift, gall y rheol i fod yn dawel fod yn llun o fys i fyny dros y geg. Bydd yr athrawon yn darparu arweiniad a chymorth, gan roi rhai "rheolau enghreifftiol" effalai i ddechrau, ond dylai'r plant yn y pen draw ddod i fyny â'r rheolau hyn er mwyn eu mewnoli'n well. Dylai'r rheolau cael eu llunio mewn ffordd gadarnhaol: heb ddefnyddio geirfa negyddol/gwaharddol, "er enghraift dylid newid "dim rhedeg yn yr ystafell ddosbarth" i "defnyddio traed i gerdded". Er mwyn gwneud yr ymarfer hwn yn fwy greddfol, gall y darnau o bapur fod mewn lliwiau gwahanol er enghraift, gwyrd (ymddygiad cadarnhaol, fel codi eich llaw a glanhau ar ôl eich hun) neu goch (ymddygiad negyddol fel gweddi neu ymladd). Yn dilyn y sesiwn grŵp hon, bydd y dosbarth cyfan yn cynnull a bydd y rheolau arfaethedig yn cael eu gosod ar fwrdd, wedi'u grwpio yn ôl ymddygiad negyddol neu gadarnhaol. Yna, bydd yr athrawon, ynghyd â'r plant, yn dadlau pa reolau sy'n dda a pha rai sydd ddim, hyd nes y cytunir ar set o reolau ar gyfer yr ystafell ddosbarth y dylai pawb eu dilyn. Dylai'r ddadl hon hefyd gynnwys y cwestiwn pam bod y plant wedi tynnu llun rhai o'r ymddygiadau yn y ffordd y gwnaethant, a hefyd beth yw'r canlyniadau am dorri'r rheolau a osodir. Gellir hefyd bleidleisio dros y rheolau a fabwysiadir.

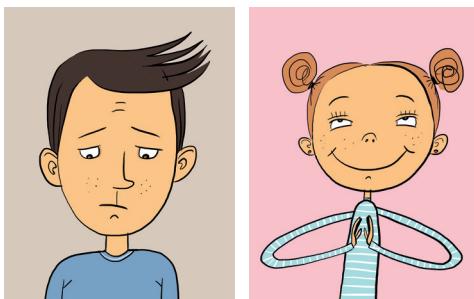
Enghreifftiau o reolau: Helpu eich gilydd; gwrandio ar eich gilydd; bod yn glêñ i'ch gilydd; gwrandio pan fydd rhywun yn siarad; defnyddio geiriau neis; golchi eich dwylo cyn prydau bwyd; aros mewn parau pan fyddwch tu allan; gwrandio ar yr athrawon; cyfarch yr athro a'r plant yn y bore trwy ysgwyd llaw; glanhau ar ôl eich hun; tacluso a chadw teganau ar ôl chwarae.

Manteision: Bydd y plant yn dysgu sut i drafod a gosod rheolau fel grŵp, yn eu mewnoli yn well trwy dynnu eu llun a'u hymarfer. Rhag ofn y bydd plentyn yn torri'r rheolau a osodwyd, dylai'r llun helpu i egluro pam nad yw ei ymddygiad ef neu hi yn neis a ddim yn iawn.

Gwerthuso: Roedd y gweithgaredd hwn yn llwyddiannus iawn gan sgorio rhwng 1 (perffaith) a 2 (da) ar yr holl feini prawf (tabl 1). Roedd y sylwadau ar y gweithgaredd yn dda iawn, yn tynnu sylw at y ffaith bod y gweithgaredd yn fuddiol iawn, ni chafodd y plant unrhyw broblem yn meddwl am reolau ac yna eu trafod, a bod plant sydd wedi gwneud y gweithgaredd hwn o'r blaen yn llawer mwy cyfforddus gyda'r dull. Fodd bynnag, mae'n bwysig dewis y grŵp priodol i'r gweithgaredd hwn, gan y gall fod braidd yn anodd.

Tabl 1: Gwerthuso'r gweithgaredd "Yr hyn na ddylem ei anghofio".

Meini Prawf	Graddfa
Cynnwys y plant	1.29
Cyfranogiad y plant	1.44
Gweithio gyda deunyddiau	1.36
Cydweithrediad y plant â'r athro/athrawes	1.28
Cydweithrediad y plant â'u cyfoedion	1.44
Cyfranogiad plant o amgylcheddau dan anfantais gymdeithasol ac economaidd	1.67
Cydweithrediad plant o amgylcheddau dan anfantais gymdeithasol ac economaidd gyda'r athro/athrawes	1.50
Cydweithrediad plant o amgylcheddau dan anfantais gymdeithasol ac economaidd gyda'u cyfoedion	1.72
Datrys y broblem dan sylw	1.33
Cynnwys plant o amgylcheddau dan anfantais gymdeithasol ac economaidd	1.61

ENGHRAIFFT O WEITHGAREDD: SUT YDW I'N TEIMLO HEDDIW?

Trefniadaeth: Gwaith grŵp (8-10 o blant)

Lefel anhawster: Canolradd

Mae'r plant yn eistedd mewn cylch a gofynnir iddynt roi sgôr am sut y maent yn teimlo heddiw gan ddefnyddio eu bysedd (10 bys i fyny yn golygu hapus iawn a dim un bys i fyny yn golygu trist iawn). Mae hyn yn helpu plant i ddeall eu teimladau eu hunain ac mae'n rhoi'r cyfle i'r athrawon, yn ogystal â'r plant, godi calonnau'r rhai sydd ar waelod y sbeectra.

Dewis 1: Gosodir "coeden deimladau" yn yr ystafell ddosbarth a phob bore mae'r plant yn gosod wyneb hapus ar eu llun/symbol ar y goeden (yn weledol, gall y goeden gael "afalau" ac arwyddion sy'n cynrychioli pob plentyn). Gall y dewis o wynebau hapus fod yn rhai traddodiadol gwyrdd, melyn a choch, ond gallant hefyd gynnwys hwyliau fel tristwch, dicter, etc.

Deunyddiau: Bwrdd pin gyda choeden arno a lluniau/symbolau o'r plant. Wynebau hapus (cardiau)

Manteision: Yn aml, nid yw plant ifanc yn mynegi eu teimladau, ond mae'n bwysig iawn i gydnabod eu bod yn cael eu heffeithio'n fawr gan yr hyn sy'n digwydd yn eu bywyd y tu allan i'r lleoliad cyn-ysgol. Mae angen i gyfoedion, ond yn bwysicach athrawon, fod yn ymwybodol o'r hwyliau a'r problemau y mae plant yn dod gyda nhw i'r lleoliad cyn-ysgol o'r cartref er mwyn eu helpu nhw.

Dewis 2: Gosodir "bwrdd teimladau" yn yr ystafell ddosbarth gan yr athrawon. Bydd gan y bwrdd hwn dri theimlad sylfaenol arno: hapus/bodlon, trist a dicter. Yn y bore bydd y plant yn pinio eu symbol neu lun yn un o'r tri chategori, a hefyd yn cael y dewis i symud eu symbol/llun i faes deimlad gwahanol trwy gydol y dydd wrth i'w hwyliau newid.

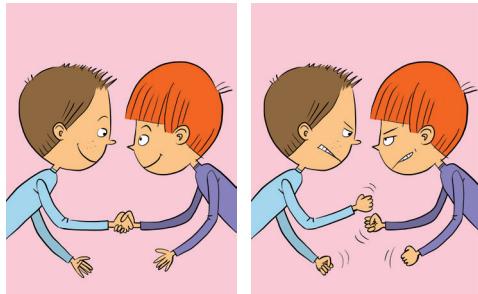
Deunyddiau: "Bwrdd teimladau" (gall fod yn fwrdd pin cyffredin gyda thri darn mawr o bapur o wahanol liwiau). Symbolau neu lun o bob plentyn.

Manteision: Bydd plant yn deall eu teimladau'n well a byddant yn dechrau deall beth sy'n achosi rhai teimladau, wrth iddynt hwy a'u cyfoedion ddangos newid mewn hwyliau drwy gyfrwng y bwrdd.

Gwerthuso: cafodd y gweithgaredd groeso hynod dda (tabl 2) ac mae'r rhan fwyaf o athrawon a roddodd gynnig arno yn bwriadu parhau i'w ddefnyddio. Mewn llawer o achosion, roedd y plant yn gofyn a gawn nhw wneud y gweithgaredd hwn bob bore ac yn gyffrous iawn am bob un ohonynt yn cael "wyneb hapus". Roedd y plant hefyd yn newid eu hwynebau hapus yn ystod y dydd ac yn gallu esbonio pam eu bod yn gwneud hynny, (newid hwyliau a theimladau yn ystod y dydd mewn lleoliad cyn-ysgol). Roedd cyfranogiad plant o dan anfantais economaidd-gymdeithasol yn eithriadol o dda yn y gweithgaredd hwn hefyd, gan eu galluogi i integreiddio'n well yn yr ystafell ddosbarth.

Tabl 2: Gwerthuso'r gweithgaredd "Sut ydw i'n teimlo heddiw?".

Meini Prawf	Graddfa
Cynnwys y plant	1.21
Cyfranogiad y plant	1.07
Gweithio gyda deunyddiau	1.19
Cydweithrediad y plant â'r athro/athrawes	1.38
Cydweithrediad y plant a'u cyfoedion	1.80
Cyfranogiad plant o amgylcheddau dan anfantais gymdeithasol ac economaidd	1.15
Cydweithrediad plant o amgylcheddau dan anfantais gymdeithasol ac economaidd gyda'r athro/athrawes	1.31
Cydweithrediad plant o amgylcheddau dan anfantais gymdeithasol ac economaidd gyda'u cyfoedion	1.75
Datrys y broblem dan sylw	1.69
Cynnwys plant o amgylcheddau dan anfantais gymdeithasol ac economaidd	1.60

ENGHRAIFFT O WEITHGAREDD: RWYF EISIAU DY ADNABOD YN WELL

Trefniadaeth: Y dosbarth cyfan

Lefel anhawster: Canolradd

Deunyddiau: Pêl, (hoff degan pob plentyn)

Mae'n well defnyddio'r gweithgaredd hwn fel un o weithgareddau cyntaf y dydd, fel ffordd o "gynhesu" ar gyfer rhwngweithio'n gymdeithasol yn ystod y dydd. Mae'r plant a'u hathro/athrawes yn eistedd mewn cylch ac yn pasio'r bêl o un i'r llall. Bob tro yr ydych yn derbyn y bêl, mae'n rhaid i chi ddweud rhywbeth am eich hun. Ni ddylid ei gyfyngu i enwau yn unig, ond dylid cynnwys hoff liwiau, hoff deganau, neu unrhyw bwnc arall sy'n dod i'r meddwl. Hefyd gall y plant a'r athro ddweud pam eu bod yn pasio'r bêl i rywun drwy dynnu sylw at rywbeth neis amdantyn (e.e. Rwy'n pasio'r bêl i Lucy, oherwydd fe rannodd hi degan gyda mi ddoe). Gall athrawon ddefnyddio'r gweithgaredd hwn hefyd i roi sylw i'r plant sy'n llai poblogaidd yn y dosbarth, drwy basio'r bêl iddynt a dweud rhywbeth neis amdanynt.

Dewis arall: Bydd plentyn yn dewis un o'i hoff deganau o gartref (un bach) a gyda chymorth ei rieni yn paratoi sgwrs fer am y tegan (o ble ddaeth y tegan, beth ydyw, pam ei fod yn ei hoffi). Byddant wedyn yn dod â'r tegan i'r ysgol a rhannu'r wybodaeth gyda'r plant eraill. Hefyd gall y plant rannu teganau wedyn.

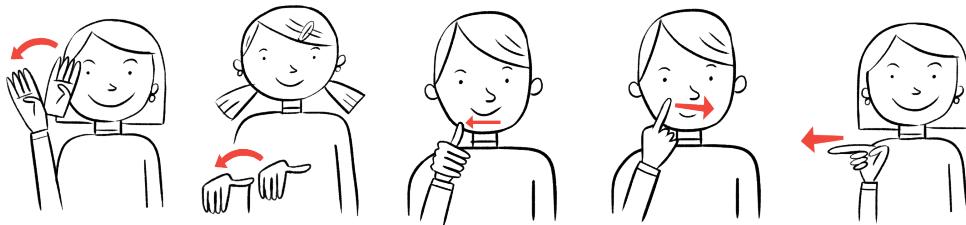
Manteision: Dechrau da i'r diwrnod yn llawn gwybodaeth. Bydd plant yn dysgu mwy am eu cyfoedion, yn eu helpu i ffurio perthynas gyda nhw a'u deall yn well drwy gydol y dydd.

Gwerthuso: Cafodd y gweithgaredd hwn groeso da iawn hefyd (tabl 3). Ond nid oedd rhai o'r plant ieuengaf yn awyddus iawn i gymryd rhan (roedd y plant hŷn yn cyfrannu llawer mwy). Er gwaethaf hynny, roedd y rhan fwyaf o'r dosbarthiadau yn llwyddo i gynnwys pawb yn y gweithgaredd yn y diwedd.

Tabl 3: Gwerthuso'r gweithgaredd "Rwyf eisiau dy adnabod yn well".

Meini Prawf	Graddfa
Cynnwys y plant	1.59
Cyfranogiad y plant	1.59
Gweithio gyda deunyddiau	1.50
Cydweithrediad y plant â'r athro/athrawes	1.47
Cydweithrediad y plant â'u cyfoedion	1.80
Cyfranogiad plant o amgylcheddau dan anfantais gymdeithasol ac economaidd	1.57
Cydweithrediad plant o amgylcheddau dan anfantais gymdeithasol ac economaidd gyda'r athro/athrawes	1.50
Cydweithrediad plant o amgylcheddau dan anfantais gymdeithasol ac economaidd gyda'u cyfoedion	1.83
Datrys y broblem dan sylw	1.73
Cynnwys plant o amgylcheddau dan anfantais gymdeithasol ac economaidd	1.71

Nid yw arwyddo yn rhywbeth y gellir ei grynhoi fel gweithgaredd; mae'n rhywbeth y dylid ei integreiddio i weithgareddau dosbarth generig ac arferion dyddiol. Fodd bynnag, mae'n bosibl rhoi enghraifft o ychydig o arwyddion (gellir gweld rhai eraill yn rhwydd ar-lein), ac i amlinellu rhai ffurdd da o ddefnyddio arwyddo. Enghraifft o arwyddo cyfarchiad i'r plant yw: "Helo blant, mae'n dda eich gweld chi."

"Helo

blant,

mae'n dda

eich gweld

chi."

Gellir defnyddio arwyddo er enghraifft i dawelu'r dosbarth ac felly gwneud plant yn fwy cynhyrchiol. Yn hytrach na chyflwyno cyfarwyddiadau trwy siarad yn uwch na lleisiau ugain o blant, gall yr athro neu'r athrawes ddechrau canu ac arwyddo cân i dynnu sylw'r plant, gostwng ei lais neu ei llais nes bydd pawb yn arwyddo'n dawel. Gall yr athro hefyd gyfathrebu gyda phlant sydd ddim yn talu sylw heb weiddi arnynt - gellir defnyddio arwyddo ar adegau pan nad yw'n briodol i siarad yn uchel, fel amser cael cyntun. Er enghraifft, os yw'r athro yn darllen stori neu'n dysgu gwers, yn hytrach na thorri ar draws i ofyn: "Ga i fynd i'r toiled", gall y plant ddal llygad yr athro ac arwyddo.

Ffordd arall o ddefnyddio arwyddo yw helpu plant i gyfleo eu hemosiynau, gan roi blaenoriaeth gynnari i arwyddo teimladau. Gall arwyddo teimladau fod yn ddramatig a defnyddio llawer o fynegiant y wyneb, fel bod y plant yn mwynhau eu gwneud a bod emosiwn yn cael ei gyfleo yn ddigon cryf i fod yn hawdd i'w ddeall. Mae hyn yn rhoi ffurdd eraill i blant fynegi eu hunain yn emosiynol, a all fod o fudd mawr oherwydd yn hytrach nag ymladd, gallant ddefnyddio eu cyrrf i wneud arwydd dramatig fel bod yn gandyll, neu'n ddig neu'n rhwystredig (caniatáu iddynt wneud rhywbeth corfforol, ond nid dinistriol).

Yn olaf, mae arwyddo yn ddefnyddiol o ran helpu plant â heriau datblygiadol penodol. Bydd arwyddo yn helpu plant, sydd ag oedi yn natblygiad iaith, i gynyddu eu sgiliau cyfathrebu, o ran dealltwriaeth a chael eu deall hefyd. Gall y cynnydd hwn mewn cyfathrebu helpu i osgoi rhwystredigaeth a phroblemau ymddygiad, a gwella rhngweithio gyda phlant eraill. Bydd iaith arwyddion yn hwyluso dealltwriaeth i blant awtistig sy'n ei chael hi'n anodd prosesu iaith lafar, a gellir defnyddio arwyddion fel ffordd weledol o'u hatgoffa wrth roi cyfarwyddiadau neu egluro gweithgaredd. Gall defnyddio arwyddion hefyd fod o fudd i blant sy'n 'ddysgwyr gweithredol'; plant sy'n neidio o gwmpas y lle ac yn methu eistedd yn llonydd. Mae arwyddo yn helpu'r plant hyn i ganolbwytio ac ymdawelu drwy ddenu eu sylw drwy bob un o'u synhwyrau.

Cydweithio â rhieni

Mae cydweithio â rhieni, yr un fath ag arwyddo yn rhywbeth ddylai fod yn digwydd yn gyson ac ni ellir ei leihau i "weithgarwch". Ar ben hynny, gall y rhwystrau i gydweithio llyfn gyda rhieni fod yn wahanol, sy'n golygu bod y dull y dylai athro ei fabwysiadu amrywio'n fawr hefyd o un cyd-destun i'r llall. Er gwaethaf hyn, mae cynnal perthynas dda gyda rhieni yn rhan allweddol o'r profiad cyn ysgol cadarnhaol i rieni a phlant, sy'n ei gwneud yn flaenoriaeth bwysig i athrawon. Yn aml, mae'r broblem fwyaf yn deillio o gyfathrebu â rhieni plant a waherdir yn economaidd-gymdeithasol. Mae sefydlu cysylltiadau a chynnwys y rhieni hynny yn her wirioneddol i athrawon lleoliadau cyn-ysgol.

Arfer dda ar gyfer cyrraedd y rhieni hyn yw trwy weithwyr proffesiynol a all gynnig cymorth gan wahanol asiantaethau'r llywodraeth (gwasanaethau cymdeithasol, addysg, lles, chwilio am swyddi, ac ati) ac, yn ddelfrydol, sy'n gallu ymweld â'r cartrefi sydd fwyaf mewn perygl neu'n ddfreintiedig. Ar gyfer lleoliadau cyn-ysgol, strategaeth effeithiol fyddai cydweithio gyda gweithwyr proffesiynol o'r fath mewn ffordd mor ddwys ag y bo modd, gan y gallant fod yn "geidwaid y porth" i gynnwys rhieni yn y broses o addysgu eu plant ac, felly, yn cynyddu cyfranogiad plant mewn ECEC. Gallant hefyd gyfrannu at ddarparu amgylchedd cartref fwy cydnaws a ffafriol i gefnogi addysg eu plant.

- Acredolo, L., & Goodwyn, S. (1988). Symbolic gesturing in normal infants. *Child development*, 450–466.
- Acredolo, L., & Goodwyn, S. (2000). The long-term impact of symbolic gesturing during infancy on IQ at age 8. In International conference on infant studies, Brighton, UK.
- Azevedo, A. F., Seabra-Santos, M. J., Gaspar, M. F., & Homem, T. (2014). A parent-based intervention programme involving preschoolers with AD/HD behaviours: are children's and mothers' effects sustained over time?. *European child & adolescent psychiatry*, 23(6), 437–450.
- Goodwyn, S. W., Acredolo, L. P., & Brown, C. A. (2000). Impact of symbolic gesturing on early language development. *Journal of Nonverbal behavior*, 24(2), 81–103.
- Baker-Henningham, H., Walker, S., Powell, C., & Gardner, J. M. (2009). A pilot study of the Incredible Years Teacher Training programme and a curriculum unit on social and emotional skills in community preschools in Jamaica. *Child: care, health and development*, 35(5), 624–631.
- Doherty-Sneddon, G. (2008). The great baby signing debate. *Psychologist*, 21(4), 300–303.
- Felzer, L. (2000). Research on how Signing helps hearing children learn to read. MBR Beginning Reading Program, California State University, Pomona.
- O'Neill, D., McGilloway, S., Donnelly, M., Bywater, T., & Kelly, P. (2013). A cost-effectiveness analysis of the Incredible Years parenting programme in reducing childhood health inequalities. *The European Journal of Health Economics*, 14(1), 85–94.
- Taylor, T. K., Schmidt, F., Pepler, D., & Hodges, C. (1998). A comparison of eclectic treatment with Webster-Stratton's parents and children series in a children's mental health center: A randomized controlled trial. *Behavior Therapy*, 29(2), 221–240.
- Vallotton, C. D. (2012). Infant signs as intervention? Promoting symbolic gestures for preverbal children in low-income families supports responsive parent-child relationships. *Early Childhood Research Quarterly*, 27(3), 401–415.
- Webster-Stratton, C. (1999). How to promote children's social and emotional competence. London, UK: Paul Chapman Publishing.
- Webster-Stratton, C., & Hammond, M. (1997). Treating children with early-onset conduct problems: a comparison of child and parent training interventions. *Journal of consulting and clinical psychology*, 65(1), 93.